Viorel Darie

Povestiri din Moldoviţa

Editura InfoRapArt
2013

Copertă: *Colecția InfoRapArt*
Tehnoredactare: *Daniela Caşu*
Corectură: *Cristina Roşu*
Redactor: *Petre Rău*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DARIE, VIOREL

Povestiri din Moldovița / Viorel Darie. - Galați: InfoRapArt, 2013

ISBN 978-606-8442-32-7

821.135.1-32

Copyright © 2012 - Toate drepturile rezervate

Nepoatei mele Emanuela

Cuvânt înainte

Nu ştiu alţii cum sunt, dar eu, când stau în faţa unui brad înalt cu crengile lui armonioase înconjurând trunchiul îndreptat spre înaltul cerului, mă cuprinde un dor de poteci de munte, de casele cele răsfirate în liniştea văilor şi pe coamele domoale ale munţilor, de oamenii care trăiesc şi muncesc paşnic pe aceste meleaguri. Atunci mă copleşesc amintirile de altădată, pe care timpul încearcă să le acopere, aşa cum frunzele toamnei acoperă iarba din timpul verii. Îmi răsar din amintire acele gospodării de la munte pe lângă care am trecut de atâtea ori, oamenii aceia cărora le-am dat buna ziua în fiecare dimineaţă, cetele de copii veseli cu care am alergat dimineaţa împreună la şcoală. Parcă-i revăd pe bătrânii satului din copilăria mea care nu mai sunt demult pe lume. Doar memoria încearcă să-i readucă la viaţă printr-o luptă continuă, îndârjită, cu uitarea.

Simt datoria, aproape sfântă, să nu dau uitării veşnice amintirile, locurile, oamenii de odinioară, care parcă strigă în urma mea: „Scrie-ne, fă-ne cunoscute urmaşilor, nu ne lăsa necunoscute viitorilor oameni care vor trăi de-a pururi pe aceste meleaguri de vis!”.

De aceea, sunt atât de recunoscător celor bătrâni, părinţilor mei, ca şi fratelui meu, Mihai, cei care mi-au reamintit atât de multe întâmplări emoţionante, de un nobil interes şi pentru generaţiile care vin, lucruri ce merită cu prisosinţă să fie aduse la cunoştinţa cititorilor de pretutindeni.

Autorul

Uncheşul Iacob

Dacă era cineva pe care-l aşteptam cel mai mult pe când eram copii, acela era uncheşul Iacob. Dar şi mătuşa Aniţa. În fiecare vară aşteptam cu mare nerăbdare să vină pe la noi mătuşa Ioana cu verişorii noştri, unchiul Dumitru - sanitarul, dar, nu ştiu de ce, uncheşul Iacob şi mătuşa Aniţa aveau ceva deosebit în zâmbetul lor, în purtarea lor faţă de noi, copiii, că de cum apăreau la noi în casă lumea parcă se schimba, parcă intra sărbătoarea în gospodărie.

Uncheşul Iacob locuia într-un alt sat, numit Putna, nu cel în care se află cunoscuta mănăstire Putna. De cel puţin trei ori pe an venea pe dealul nostru să se ocupe de pământul lui: primăvara la păşunat, vara la cosit fânul şi toamna la scos cartofii şi la păşunat.

Primavara, noi, copiii, aşteptam cu multe zile înainte venirea lui. Ştiam de unde trebuia să apară. El îşi lua vitele şi pleca din satul său, trecea peste un munte înalt şi plin de păduri şi ţarine îngrădite, apoi cobora povârnişul de pe muntele de vizavi de-al nostru. Când zăream că vine uncheşul Iacob cu vitele, chiuiam de bucurie şi ne năpusteam la pârâu în întâmpinarea lui. Vedeam de departe vacile lui, una galbenă, mare, alta bălaie, cu spinarea roşie. Mai erau şi vreo două junci măricele. Dar cea mai mare surpriză ne făcea când venea cu câte un viţeluş nou, neştiut de noi, mic şi subţirel, doar de câteva luni, care zburda voios în jurul mamei sale.

Întâlnirile cu uncheşul Iacob, ca şi cu mătuşa Aniţa, erau pline de bucurie. Ne uitam în bagajele cu care veneau. Acolo trebuia să găsim ceva biscuiţi sau bomboane. Şi unchii erau foarte bucuroşi când ne revedeau. Uneori ne mai dădeau şi câte un leu ca să avem curaj să mânăm vitele la deal.

Când ajungeam acasă, dădeam fuga s-o anunţăm pe mama că a venit uncheşul Iacob cu vitele. Însă mama nu arăta entuziasmul nostru la aşa veste. Nu-l prea avea la inimă pe unchi,

deoarece acesta avea obiceiul să ceară găleți şi ligheane şi le ocupa mereu cu lapte şi smântână. Când îi trebuia mamei un vas gol, îl găsea ocupat cu laptele strâns de uncheşul Iacob! Iar uncheşul trebuia degrabă să facă altă rânduială cu laptele lui, să-l închege şi să scoată brânză din el, ori să-l ducă chiar a doua zi la centrul de colectare din sat.

- Uite, iar vine Iacob în casă! zicea mama îmbufnată.

- Las' să intre, ce-ai cu el? îi răspundea tata.

- Nu mai suport! Iar o să-mi ceară căldare de muls vaca!

Auzim bătăi în uşă, apoi:

- Bună ziua! Bună ziua!... Acasă-s gospodarii?

- Acasă, da, acasă! Unde să fie? Luați loc... colo pe pat.

- Da, da… mda, nu vă deranjați… stau aici, oriunde…

După puțină tăcere, uncheşul începea:

- Ce mare rugăminte aş avea la dumneavoastră, pani Ileana, dacă puteți să-mi împrumutați numai puțin căldarea aia albă… să mulg şi eu văcuțele!...

- Luați, pani Iacob, luați! răspundea mama, plină de năduf. Doar s-o eliberați după ce terminați de muls.

- Da! Da! Aduc… aduc… imediat!…

- Mai puneți laptele în căzănelul ăla din tindă! îi oferea mama şi alte soluții.

După ce mulgea vacile şi după ce închidea animalele în ocolul de pe țarina lui, venea în casă să mai povestească. Apoi cerea o pătură, sau un suman şi pleca să doarmă în podul cu fân. Tanti Anița, când era şi ea, nu prea putea dormi în fân, dormea pe o laviță, lângă sobă. A doua zi noi eram mai mult în preajma uncheşului şi a vitelor sale. El avea treabă iar noi ne jucam, dar aveam grijă şi de vite.

Avea o sfințenie greu de închipuit pentru pământul lui. Totul trebuia să fie perfect. Nicio buruiană rea nu trebuia să crească în iarbă. Se lupta să nu vadă niciun muşuroi pe pajişte. Lua, toamna şi primăvara, o săpăligă şi nimicea orice tentativă a furnicilor de a face muşuroaie. Nici cârtița nu avea ce căuta pe terenul lui. După cosit, dacă mai rămânea un smoc de iarbă în urma

coasei, îl smulgea cu mâinile. Ducea orice gunoiaş pe pământul lui, îl mărunțea cu grebla până se făcea una cu pământul. Îl auzeai adesea vorbind, suduind, cu sine însuşi. Blestema furnicile, viespile, cârtițele. Se supăra rău când vedea urme de iarbă călcate de animale. În ultimii ani bombănea des, chiar suduia albinele care nu-l lăsau să cosească în liniște, fiind şi ele furioase că le fura iarba înfloritã chiar de lângă stupi.

Născocea multe lucruri interesante pentru mintea noastră de copil. Odată ne-a arătat o oglindă, să ne jucăm. Nu ne puteam sătura văzând lumea, pajiştile verzi, în oglindă, parcă înmulțindu-se. Am descoperit cât de grozav este spotul de lumină reflectat de oglindă, îl trimiteam departe, pe stoguri, pe fagii din vale, pe pielea vitelor care păşteau liniştite. Am adus şi oglinda noastră de acasă şi am descoperit efectul multiplicat nemaipomenit al aşezării a două oglinzi în paralel, una lângă cealaltă. Cel mai grozav lucru a fost însă simțit de noi atunci când un vecin a trecut pe aproape cu un „ochean", de fapt un binoclu. Nu ştiusem până atunci că există aşa ceva. Eram în culmea fericirii să putem "aduce" toate lucrurile atât de aproape, la doi paşi de noi. De pildă, un om venea spre tine şi nu mai ajungea, căci în realitate el se afla foarte departe. Când întorceai ocheanul, lucrurile din jur, dintr-odată, se îndepărtau.

Astea se întâmplau în zilele în care nu aveam treabă. Dar vara, de exemplu, nu era timp de privit în oglindă. Uncheşul Iacob se apuca de cosit. Noi îl ajutam la împrăştiat brazdele, să se usuce iarba mai repede. Apoi, pe la prânz, după ce întorceam iarba şi pe partea cealaltă, începeam să strângem fânul în prepeleci. Uneori era vânt, sau amenința furtuna, şi trebuia să ne luptăm cu vântul să nu ia fânul de pe prepeleci. Uncheşul Iacob ne lăuda pentru hărnicia noastră, iar treaba se termina mult mai repede. Zicea el: sfântă e claca, de unul singur ai impresia că stai pe loc. Odată, nu ştiu cu ce l-a supărat mătuşa Anița pe Mihăiță, fratele meu mai mic, că băiatul s-a pus de-a curmezişul şi nu vroia să-i mai ajute. O ploaie mare, cu tunete, amenința dinspre pădure, iar Mihăiță, în loc să tacă, mai şi zicea în ciudă:

- Ploaie, ploicică… să vină ploicica, să ude pologul!

Mătușa Anița, chiar şi uncheşul, se uitau urât la proorocirile lui. Chiar se repezeau la el să-l atingă cu coada greblei. Băiatul fugea mai încolo, unde nu contenea să cheme ploaia. De ciudă, uncheşul îl ocăra:

- Să dea Domnul să nu se aleagă nimic de tine... să rămâi pitic!

Asta s-a întâmplat odată dar, în general, noi îl ajutam din toată inima pe uncheşul Iacob şi pe mătuşa Anița. Ei ne lăudau pentru hărnicie şi ne dădeau câte cinci lei, ceea ce ne bucura tare mult.

Toamna, când revenea uncheşul cu vitele la păşunat, erau zilele cele mai frumoase. Se deschideau țarinile, puteai paşte oile şi vitele oriunde, pe toate pajiştile. Noi eram în jurul uncheşului, undeva în vale lângă pârâu, pe lângă nişte fagi mari. Eram cu sumanele pe noi şi căciulile pe cap, toamna era deja rece, mai veneau şi ploile. Stând pe lângă vite şi oi în vale, ni se făcea foame. Uncheşul făcea un foc mare pe câte o cioată de fag şi ne încălzeam. Ne mai trimitea acasă, să aducem nişte cartofi şi o farfuriuță cu brânză de oi. După ce aduceam cartofii, uncheşul îi punea pe cărbunii fierbinți din vatra focului şi îi frigea până începeau să tremure, semn că se coceau pe o parte. Îi lua cu un băț mai lung şi-i întorcea, să-i coacă şi pe partea cealaltă. Când erau rumeniți bine pe toate părțile, îi scotea din foc, ni-i dădea să-i cojim, aşa fierbinți cum erau. În fine, după ce-i curățam bine, cartofii erau buni de mâncat. Cu brânza sărată de oaie păreau o delicatesă! Când veneam seara acasă, nici nu ne mai trebuia altceva de mâncare. Doar mai treceam prin tindă, puneam în farfurie câteva linguri de lapte acru proaspăt, cu caimacul de deasupra şi mâncam. Aşa eram buni de culcare, altă masă nu ne mai trebuia!

Iarna, uncheşul Iacob, împreună cu câte un cărăuş, veneau să încarce fânul din clăi şi să-l ducă pe sănii acasă, în satul Putna. Tata îl mai ajuta la încărcat şi la coborât până la pârâu. Odată au încărcat o grapă cam mare, era greu de ajuns până de vale la pârâu unde era sania. Chiar peste pârâu, fiind pantă mare, uncheşul Iacob a înfipt furca în fânul de pe grapă, să țină contra, să nu se răstoarne

grapa. Era alunecuş. Deasupra pârâului grapa însă se înclină, se răsturnă pe o parte, apoi încă odată, şi îl prinse pe uncheşul Iacob dedesupt. Cărăusul era în faţă, tata mergea în urmă. Au rămas îngroziţi, văzând ce-a păţit uncheşul. Şi-au zis că până aici i-a fost! Disperaţi, au adus nişte răzlogi pe care i-au pus sub grapa cu fân. Iar uncheşul de sub grapă, acoperit cu totul, a început să strige, inimos:

- Sunt aici!... Aici! Aici!...

Slavă Domnului, că l-au scos de sub grapă viu şi nevătămat!

Tata povestea o situaţie mai comică de prin 1947, anul foametei în Moldova. Luându-l tovarăş pe proaspătul lui cumnat, Iacob, s-au pregătit să meargă în Banat şi să cumpere de acolo porumb. În Banat nu se simţise foametea în acel an. Au pregătit vreo treizeci de saci goi şi i-au pus pe toţi într-unul singur să fie mai uşor de dus. Trebuiau să plece tare în zori la tren, aveau de mers aproape două ore până la gară. Au plecat de-acasă cu noaptea în cap. Era înnorat, deabia vedeau pe unde calcă. Ce le-a trecut prin minte? De ce să ducă pe spinare sacul cel plin cu alţi saci, ce-ar fi să-i dea drumul să se rostogolească singur până la vale. Şi chiar i-au dat drumul, iar sacul s-a tot dus învârtindu-se la vale. S-au dus şi ei în urma lui, pe întuneric, să-l caute. Sacul însă parcă intrase în pământ, nu era nicăieri. Au tot căutat peste tot. Nimic. Trenul pleca peste o oră iar ei încă mai căutau sacii. Şi tot căutând, s-au mai întors o dată la deal. În fine, aşa au găsit sacul, cel plin de saci. După ce acesta mersese de-a dura la vale, o cotise nu ştiu cum spre stânga şi se oprise undeva în pantă. Tata şi uncheşul au luat-o la fugă, pe întuneric, spre gară, să prindă trenul. L-au prins în ultimul moment. Au călătorit spre Banat, până la Lugoj, unde au reuşit să cumpere treizeci de saci de porumb boabe, reuşind să ajungă cu ei acasă după multe alte peripeţii. La trei zile s-au trezit chemaţi la miliţie. N-aveau nimic de declarat, dar au fost atenţionaţi să nu vândă grăunţele aduse din Banat la preţ de speculă.

O altă întâmplare de groază s-a petrecut într-o primăvară, pe când tata şi uncheşul Iacob s-au apucat să taie un fag cu

fierăstrăul. Ştiau că trebuia să facă tăietura înclinată spre deal, ca fagul să cadă la deal, şi nu la vale, înspre pârâu. Au tăiat însă şi dinspre vale, ca să bată o pană de lemn, obligând astfel copacul să se încline şi să cadă la deal. Dar, nu se ştie cum s-a întâmplat, copacul, după tăiere, fiind cam sucit în vârf, sau poate din cauza vântului, s-a răsucit şi... numai la deal n-a căzut. Un vecin, fiind pe dealul de vizavi, se uita cum cei doi tăiau fagul şi când a văzut cum fagul nu cade la deal, ci se răsuceşte, s-a culcat la pământ să nu vadă ce urma să se întâmple. Nu se ştie cum, fagul n-a căzut peste ei. Pesemne că au fost norocoşi.

Trecând anii, uncheşul Iacob a îmbătrânit. Mătuşa Anița s-a prăpădit la 85 de ani. Uncheşul a mai dus-o, destul de greu, singur, încă vreo doi ani. Țin minte ultima dată când l-am văzut venind la noi. Era vara. A vrut să cosească, deşi avea 85 de ani. Ca niciodată, atunci venise îmbrăcat complet în alb, purta o cămaşă de in, brodată pe la margine şi la guler. Iar iţarii îi erau albi-albi. Cu părul lui complet alb, gârbovit, umbla anevoios. Eram în vale, la ştiubei, şi scoteam apă pentru casă, când îl văd că vine spre mine, pesemne vroia apă proaspătă. Era cam alunecos locul acela pe unde călca, căci ieşea apa din pământ. Am strigat la el să nu calce pe acolo, să nu cadă. Dar nu m-a auzit. A călcat în locul acela mlăştinos şi alunecos şi a căzut cât era de lung. Şi-a mânjit complet hainele lui albe. L-am ridicat, am mers cu el la cişmea şi i-am spălat hainele cum am putut. Fiind vară şi cald, în jumătate de oră hainele i s-au uscat. Atunci a fost ultima dată când l-am văzut pe uncheşul Iacob. În iarna care a urmat s-a stins din viaţă. Dumnezeu să-l odihnească!

Tata şi albinele

Tata era bun gospodar, dar nu chiar dintr-aceia foarte habotnici. Era, mai degrabă, omul cărții, omul meditației. Cu munca se ocupa doar cât era nevoie pentru gospodărie şi familie. Totuşi, într-o zi a venit cu un mare curaj acasă, întrucât cineva îl sfătuise să-şi întemeieze câteva familii de albine. Rând pe rând, în grădina din fața casei au început să albească o mulțime de stupi, în jurul cărora zumzăiau neîncetat albinele voioase, care plecau şi veneau harnice din toate pajiştile înflorite. Uneori albinele erau prea nervoase, mai făceau câte o răzbunare, înțepau pe câte unul dintre noi care li se părea mai deocheat. Motanul casei era cel mai urgisit, trebuia să se strecoare cu multă precauție când avea treabă pe lângă stupină.

Într-o vreme, aveam douăzeci de stupi în grădina din fața casei. Bucuria noastră era în toi când tata se pregătea să scoată mierea. Atunci mă trimitea în vale, să aduc centrifuga de la un om din sat. Lua tacticos câte o ramă din stup, o aducea în casă, decojea ceara de căpăcire a fagurilor, punea câte patru rame în centrifugă, acoperea deasupra cu un capac şi începea să învârtă o manivelă. Mierea sărea din celule şi curgea jos în centrifugă, de unde curgea într-un vas mare pus dedesubt. Nu ne dădea miere curată, mai întâi trebuia să mâncăm ceara cu miere de la descăpăcirea fagurilor. La sfârşit ne dădea şi o farfuriuță de miere curată, proaspătă, cu o cană de apă alături. Trebuia să fim atenți cât mâncăm, să nu ni se facă rău de la prea multă miere. Dar erau şi situații hazlii - acum când vă povestesc, dar atunci numai hazlii nu erau - albinele, fiind întărâtate că li s-a furat munca din stup, ne mai pomeneam seara cu câte una prin pantaloni, prin câte o mânecă de cămaşă sau prin păr. Bâzzzzz! Panică, țipete, disperare! Era mai mult spaimă, albinele nu muşcau întotdeauna.

S-au întâmplat peripeţii multe cu albinele. Chiar de la primul stup cumpărat, tata a avut probleme. Neexperimentat, ca începător, a cumpărat un roi cu prea puține albine. Când şi-a dat seama de asta, m-a trimis pe mine la moşul Moisiuc, de la care a cumpărat roiul, care trăia într-un sat vecin, pe vârful unui munte înalt, să-i cer alt roi în schimb. Am plecat cu roinița cu albine peste munte, am coborât într-o vale, apoi am urcat un alt munte, prin păduri, pe un plai, până am dat de o poiană largă, unde am urcat până la o casă chiar pe vârful muntelui. Acolo locuia Moisiuc. Când l-am văzut, m-a apucat frica. Moşul era înalt, ca un hrib uriaş, cu o pălărie mare, gri, pe cap, cu mustăți lungi îndreptate în jos peste marginile gurii.

- Ei, ce-ai adus acolo? Cine te-a trimis? tună Moisiuc cu vorbele molfăite pe sub mustăți.

- M-a trimis tata să vă rog să dați alt roi…

- Da' ăsta ce-are? Ce nu-i place lui tata?

- A zis că-i mic… că-s prea puține albine…

- Tata?! Ce ştie el! A fost bun roiul pe care i l-am dat… alte albine nu mai vede de la mine!...

Miel blând, n-am rezolvat nimic. Dar tata nu s-a lăsat, s-a dus el însuşi să se plângă că a fost păcălit. Moşul Moisiuc, ce să facă, ştia el ce ştia. I-a mai dat în roiniță un roi mic, o mână de albine.

- Uite, îți dau şi roiul ăsta!... Dar să nu mai vii a doua oară cu scandal la mine, că voi face o vrajă de nu vei avea o albină în stup!

După câțiva ani de stupărit, tata deveni as în această meserie. Punea peste cap masca albă de pânză, ce avea o sită de metal în dreptul feței. Mai lua şi o foşcăitoare de fum, umplută cu iască, cu care amețea albinele, apoi intra la rame. Urmărea să nu se înmulțească prea mult trântorii, care mâncau degeaba mierea. Se uita să vadă cum arăta matca. Un stup fără matcă se prăpădea repede. Punea mai la margine ramele pline cu miere şi în mijloc pe cele mai goale, ca să le umple albinele şi pe acelea. Câteodată

venea în casă cu mâinile umflate de muşcături de zeci de albine nervoase, când ceva nu le convenea. Dar tata ştia că înțepăturile de albine fac bine la reumatism. Spre toamnă, avea grijă ca stupii să aibă hrană pentru iarnă. Dacă vara era mai ploioasă, trebuia să pună în stup borcane cu sirop de zahăr, să-şi completeze albinele rezervele. Când recolta de miere era bună, tata începea negoțul cu borcanele cu miere. Mai câştiga un ban pentru casă. În fiecare an topea ramele cu ceara învechită, înnegrită. După topire ceara devenea galbenă ca aurul. Apoi se ducea la un om care avea o presă, cu care făcea faguri noi de ceară, cu celulele doar vag inițiate, restul completau albinele ca să devină faguri noi.

Odată plecă tata în sat, cu treburi, ne lăsă nouă instrucțiuni cum să păzim să nu fugă roiurile. Când vom vedea că albinele au ieşit foarte multe din stup şi se învârt deasupra grădinii, înseamnă că au roit. Atunci trebuia să luăm repede nişte apă şi să stropim în sus, ca o ploaie, ca roiul să se aşeze pe un pom. Apoi trebuia să luăm roinița, o cutie de scânduri cu o ramă de fagure înăuntru, unsă cu miere şi polen, pe care trebuia s-o puneam pe o prăjină în dreptul roiului din copac. Albinele, ademenite de miros de miere, urmau să intre în roiniță împreună cu matca lor. Apoi trebuia pus capacul, roinița se punea la umbră, iar seara urma să fie turnat roiul într-un stup nou de albine. Deci, tata era plecat în sat. Deodată vedem roind albinele. Aruncam cu apă în sus, roiul se aşează pe un pom. Dar nu vrea să intre în roiniță. Atunci mama ne-a trimis după un vecin la deal, vecinul Loba, bătrân, cu părul alb, care avea un picior de lemn şi umbla cu o cârjă. Omul veni repede, ştia că nu începe multă zăbavă când roiesc albinele. Dar, până ajunsese la noi, chiar atunci roiul se ridică din copac şi fugi la vale, peste țarinile cu iarbă. Pesemne, albinele ştiau dinainte undeva o scorbură bună de locuit. Loba, bietul de el, a început să fugă la vale în urma roiului, ca un copil, cu un picior de lemn, ajutându-se de cârjă, nici nu puteam să mă țin după el. Roiul, însă, dus a fost. Loba s-a uitat atent la direcția luată de albine, trebuiau cercetate

toate scorburile din copaci în acea direcție, atât în vale, cât şi pe dealul de vizavi.

Dar, în aceiaşi zi, un alt roi fugi în direcția opusă; s-a tot dus, s-a pierdut în vale, spre o pădurice. Când a venit tata din sat, a avut ce auzi. Ne-a certat, nu eram buni de nimic. Nu s-a dat bătut, s-a dus să caute roiul al doilea. L-a găsit undeva într-o scorbură de fag, tocmai dincolo de pârău. Pe înserate, a luat ferăstrăul, roinița şi pufăitoarea de fum şi, împreună cu un vecin au tăiat fagul, au scos roiul din scorbură cu rafale de fum, aducându-l acasă. Au adus roiul acasă. E drept, cu prețul unui fag tăiat, care făcea mai mult decât roiul, deşi fagul era scorburos.

S-ar zice că tata era priceput în albinărit. Prin urmare, nişte gospodari din comună care aveau mulți stupi, au organizat o colonie de albine, undeva în pădure aproape de locul unde erau multe parchete cu zmeură. Tata s-a angajat ca paznic la stupi. Dar, ziua, ne trimitea pe câte unul din noi, băieți, să stăm la stupi, el avea treabă multă acasă. Doar seara venea să preia schimbul, noi plecam acasă, în noapte neagră, prin plaiuri întunecate de pădure, peste un munte. Colonia de stupi era undeva într-o vale, lângă un pârâu. Tata, când apărea sus pe coama muntelui, scotea un sunet: Uru-ru-ru-ru! Iar noi, bucuroşi, răspundeam din vale: Uhu-hu-hu-hu! Cățelul negru care era cu noi în colibă lângă stupi lătra bucuros. Odată am dormit eu în colibă, tata n-a venit în seara aceea. Era sinistru de tot. Se zvonea că umblă ursul prin păduri, că dacă ajunge la stupi, răstoarnă tot, face prăpăd. Noroc de cățelul cel negru care îmi dădea curaj. Simțea orice apropiere de colibă, pe întuneric, lătra furios de cum se apropia cineva străin.

Mulți ani a ținut tata stupii. Doar că, într-o iarnă, după o vară ploioasă, neavând zahăr suficient pentru stupi, toate familiile de albine au murit. Tata, în vârstă, nu mai avea putere să se ocupe de albine. Mare păcat!

Şcribleac

De când mă ştiu, în multele mele preumblări pe dealul copilăriei, treceam adesea pe lângă o căsuță mică, mai degrabă un bordei, aflată ceva mai sus de casa noastră, spre pădure. Nu atât căsuța mă impresiona, cât locul. De acolo se vedea cum nu se poate mai frumos tot satul, toți munții, toate gospodăriile vecinilor. Mai ales iarna şi vara. Dar era şi un loc în care vântul bătea cel mai aprig. Mă şi mir cum de n-a fost luat bordeiul cu totul de pe culmea muntelui, de câte urgii s-au abătut pe-acolo de-a lungul anilor.

Nimeni nu mai ştia cine zidise bordeiul acela, pesemne nişte bătrâni care s-au prăpădit de mult. Dar, într-o vară, a apărut un om ciudat, venetic, care fusese văzut intrând pe uşa bordeiului. S-a aflat că omul venise tocmai din Galiția, o regiune din Polonia de atunci, dincolo de Ceremuş. Adusese cu el nişte straie ciudate, comice, pălărie verzuie, caftan gri de lână, cămaşă albă, de in, bundiță înflorată cu găitane roşii, şi, ceea ce era cel mai hazliu, nişte ciorapi roşii lungi până la genunchi, de modă poloneză. Cu straiele acelea îl vedeai prin sat de Paşte şi de sărbătorile sfinților. Era mic de statură, costeliv, cu mustăți lungi, ochi mici, dar vioi. Pe deasupra, era şi rău. Ce nu i-a plăcut omului în Galiția - nimeni n-a ştiut vreodată. În schimb, i-a priit în pădurile Bucovinei. Văzându-se stăpân de bordei, s-a pus pe treabă. A cumpărat şi ceva pământ. Într-o mică şură din fața casei improviză magazia de lemne. Cumpără şi ceva unelte de meşterit în lemn, ştia să lucreze greble şi cofițe din lemn. Mai lucra şi în pădure. An de an îşi extindea gospodăria, cumpărând pământ, păşune. A mai adăugat un grajd aproape de casă. Mai avea vreo doi stupi în grădină. Doar bordeiul nu l-a mai extins, n-avea la ce. O odaie, un pat, o măsuță, o sobă îi erau de ajuns.

Ce nu-i reuşi lui în niciun chip era însurătoarea. A încercat el de vreo două ori, dar, de rău ce era, nicio femeie nu putea sta mai mult de două luni în preajma sa. Atunci s-a lămurit că e mai bine să trăiască de unul singur. Aşa l-au pomenit părinții mei, aşa l-am pomenit şi eu.

*

Tata povestea des o întâmplare hazlie despre Şcribleac. Venise într-o dimineață la bunicul meu cu o mare rugăminte:

- Bună dimineața, pani Vasile! (între vecini, în zona Bucovinei se vorbea cu multe politeţuri, cu dumneavoastră, la plural).

- Bună dimineața, pani Şcribleac!... Cu ce treburi veniți pe la noi?

- Am să vă spun de ce, pani Vasile! Că doară cine e vecinul meu cel mai înțelegător? Ce aş vrea să rog pe domniile voastre, dacă aveți atâta bunăvoință, să lăsați pe băiatul vostru, pe Neculăieş, să vină azi la mine să mă ajute la bătut cu şnurul? Vreau să tai nişte scânduri…

- Pani Şcribleac, dacă asta-i dorința domniilor voastre, îi dau voie, cum să nu! Să meargă. Trebuie să ne ajutăm, ca-ntre vecini!…

Neculăieş, adică tata, fiind pe-aproape şi auzind conversația, sări într-un picior de bucurie. A bate cu şnurul era o treabă cât se poate de nouă pentru el, foarte atrăgătoare (şnurul era o sfoară lungă înmuiată în ceva foarte negru, funingine, catran, vopsea tare, cu care se însemnau linii paralele pe un trunchi de copac, ca să se ştie pe unde trebuie tăiat cu joagărul). Aşadar, băiatul ardea de nerăbdare. Mai ales că scăpa pe ziua aceea de corvoada nu prea plăcută de a merge cu cârlanii în toloacă.

Ehei, dar ca să ai parte de aşa o plăcere, mai întâi trebuia să meriți, era nevoie de pregătiri serioase. Au plecat degrabă până într-o margine de pădure, nu departe de casă. Era cam ploioasă ziua aceea de vară, crengile în pădure, toate lemnele, scoarțele

copacilor erau ude, grele. Şcribleac s-a pus pe treabă, nu se uita după nori şi ploaie. Erau deja mai mulţi molizi culcaţi la pământ. S-a apucat să taie crengile copacilor doborâţi, apoi a început să cojească trunchiurile.

- Măi, Neculăieş, ia toate cepurile astea şi cară-le acolo la vale, lângă gard, fă o grămadă… să fie curat aici. Ia şi toate scoarţele astea de molid şi pune-le acolo lângă cărare, să nu stea sub picioare!

Bietul copil s-a pus pe muncă, dar fără mare entuziasm. Nu pentru asta venise. Mai ales că toate crengile erau ude. Căzu în robie mare. Şcribleac dădea înainte, tot tăia crengi, tot cioplea buşteni. Băiatul făcea treaba din ce în ce mai anevoie. Începu să se uite după soare. Deşi era înnorat, se vedea că soarele s-a înclinat mult spre după-amiază. Foamea începu să-l chinuie. Şcribleac, taciturn, îşi vedea înainte de treabă, nici pomeneală de masă de prânz. Când se mai apropiară de sfârşit cu pregătitul buştenilor, îi veni lui Şcribleac în minte să meargă acasă, să mănânce ceva. Prânzul era cât se poate de sărac, doar nişte mămăligă rece cu lapte acru. Răgazul de prânz s-a încheiat repede. Mai aveau multă treabă. S-au întors la marginea pădurii, să termine pregătirea. Spre seară de tot, Şcribleac dădu vestea cea bună, misterioasă, atât de aşteptată: bătutul cu şnurul. Buştenii curăţaţi de coajă şi prismuiţi cu toporul, erau aşezaţi aşa încât să stea bine pentru trasarea liniilor drepte pe unde avea să taie joagărul. Şnurul trebuia ţinut astfel încât să fie cât mai lipit de trunchi, la un capăt şi la celălalt. Apoi, doi inşi ridicau şnurul cu degetele un pic la fiecare capăt, şi, la comandă, i-l slobozeau. Vopsit fiind cu ceva negru, lăsa urmă lungă pe trunchi. Se făceau mai multe asemenea linii paralele, ce prefigurau viitoarele scânduri mai subţiri, ori dulapi mai groşi. Aceleaşi linii trebuiau trasate şi pe partea cealaltă a trunchiului de copac. Pe atunci nu erau joagăre mecanice pentru a tăia scândură, trebuia urcat buşteanul pe nişte stâlpi, cam la doi metri înălţime, un om urca sus pe buştean, celălalt rămânea dedesubt, şi tăiau cu joagărul exact după liniile trasate mai dinainte. Vai de cel ce era

dedesubt, îi venea tot rumeguşul în ochi. Astfel ieşeau scânduri, frumoase cât se poate, numai bune pentru podele şi tavane!

Pe Şcribleac nu l-a văzut nimeni vreodată mulţumit:

- Nu aşa, măi!... Ce ți-am spus eu? Cum se ține sfoara? striga el la băiat.

La urletele lui, bietul Neculăieş se pierdea şi mai tare cu firea, liniile trase cu sfoara ieşeau şi mai rău. A naibii slujbă! Cu mare chin au ispăşit treaba cu bătutul cu şnurul. Văzându-se eliberat de sclavie, bietul copil s-a dus spăşit acasă, hotărând în sinea lui că aşa distracție nu-i mai trebuie cât va trăi!

*

Anii trecură, Şcribleac al nostru a îmbătrânit şi el. Mustăţile i-au albit, la fel şi părul pe cap. De fapt, chelise în frunte, la spate mai avea nişte laţe albe. Bunicii mei muriseră înainte de vreme, din cauza tifosului de după război. Dar Şcribleac a mai dus-o cu viaţa în umilul lui bordei încă vreo treizeci de ani după aceea.

Ce era rău la Şcribleac, era pacostea lui cu fumatul. Cumpăra nişte tutun din cel ieftin, îl îndesa într-o cutie de tablă pestriță pe care scria "Monopol". Îşi făcea singur trabucuri, învelind tutun în fâşii de ziar. De la asemenea obicei rău, şi-a şubrezit cu totul sănătatea. Plămânii erau tot o funingine, o armonică de şuierături. Asta i-a adus un necaz imediat: tusea. Tuşea ai naibii, se îneca în tuse. Plămânii îi şuierau cumplit la orice răsuflare.

Văzându-se slăbit, Şcribleac începu să se gândească la moştenitori care să-l ajute la bătrâneţe. Găsi nişte oameni din sat care se-nvoiră să-i fie moştenitori. Chiar semnară un testament. Dar moşul, buclucaş cum era, s-a certat repede cu cei cărora le-a promis averea. A găsit pe alţii ca moştenitori. Nici cu ăştia nu s-a înţeles. S-a ajuns astfel la multe procese ce se ţineau lanţ, ani de zile. Moşul cheltuise tot ce avea pe la tribunale.

Erau şi aspecte comice legate de aceste procese. Dacă treceai mai aproape de casa lui şi ascultai cum vorbeşte înăuntru, de unul singur, te stricai de râs:

- Ha,ha,ha!... Zice aducantul: „taci din gură, moşule!" De ce să tac, dom' aducant? … Să vă spună dom' avocat!... (acces de tuse)… Hmm!Hmmmm!... Iar avocatul de colo: „Tu n-ai niciun drept!"… Ha-Haaaaaa!!!... jubila moşul în hohote. Cât de bine l-a aranjat avocatul pe pârâş!

Altădată, când moşul nu mai putea, îl auzeai în casă:

- Eu… eu mă lupt… cu … cu moartea… şi ei (cei de tribunal) mă înghiontesc cu scrisori!... Caha! Caha! Cahaaa!... Hm-Hmmmmm!… (tuse afurisită).

Odată venise la noi în casă s-o roage pe mama să mă lase la el să-i pun ventuze. Mama nu-l prea avea la inimă, ştia că cheltuie bani pe tutun şi pe la tribunale. Dar văzându-l aşa de prăpădit, s-a îndurat de el, i-a pus nişte lapte într-un blehuţ şi un pic de mălai într-un săculeţ. N-aveam mălai de prăpădit pe vremea lui Gheorghiu Dej, era viaţă grea, nu se găsea faină şi mălai. Dar trebuia să împarţi ce aveai şi cu cel foarte nevoiaş.

Pornisem alături de Şcribleac la deal spre bordeiul lui. Eu îi duceam blehuţul cu lapte, dar şi săculeţul cu mălai. Moşul de abia mergea. Pe la pârleazuri de gard se oprea să sufle. Erau prea înalte pentru el. Ajunşi la el acasă, începu pregătirile pentru pus ventuze. Scoase vreo opt pahare de acelaşi fel, luă un ziar, rupse bucăţele potrivite din el. Aduse o lumânare pe care o aprinsese. Apoi dădu jos cămaşa de pe el şi se culcă pe pat cu faţa în jos, lăsând spinarea (numai pielea şi os) pregătită pentru ventuze. Procedeul era în felul următor: luai un pahar, îl puneai cu gura în jos, aprindeai cu lumânarea bucata de ziar, o băgai sub pahar şi-l aplicai repede pe spinare. Astfel, paharul se lipea strâns de spinare. Aici era toată filozofia. Unii mai ştiau să pună şi lipitori pe spate în cazuri de acest fel. Doar că, neîndemânatic cum eram, ba nu aprindeam la timp ziarul, ba mai cădea câte un pahar de pe spinare. Moşul se înfuria şi răcnea:

- Nu aşa!.. Cum ţi-am arătat eu să pui paharul!?... Ai grijă când aprinzi hârtia!...

De la răcnetul lui, ba şi de la tusea afurisită, mai săreau câte două - trei pahare de pe spinarea slabă. Chinul de pe lume! După multe încercări, s-a săturat şi el de aşa tratament. A sistat procedeul cu ventuze. Eu, scăpat de necaz, am întins-o degrabă acasă, m-am lecuit pentru totdeauna de muncă de felcer. Moşul va relua în curând un procedeu alternativ de terapie, cel bazat pe trabucuri de tutun.

Am rămas, totuşi, cu mintea la sertarul din odaia sa. În timp ce căuta el lumânare prin sertar, am văzut fel de fel de monede, unele chiar din cele de pe vremea lui Franz Iosef. Şi câte şi mai câte avea moşul: cioburi de oglinzi, dinți de greble, cuțite, sfori… o bogăție!

*

Pe la sfârşitul lui martie, căzură ninsori mari peste munții Bucovinei. Erau zăpezi până la brâu. Într-o zi, vecinii lui Şcribleac şi-au dat seama că moşul nu mai umblă pe lângă casă. Până atunci îl mai ajutau cu lemne, apă, ceva de mâncare. L-au găsit rece în patul lui. Murise. Trecuse la odihnă. Venind la deal de la şcoală, am auzit glas de trâmbiță lângă casa noastră. Am aflat că tocmai murise Şcribleac. Am fost cuprins de tristețe. S-a mai prăpădit un reper al copilăriei mele. Priveghiuri multe nu s-au ținut. Au adus o sanie cu boi mari, au luat sicriul cu moşul şi-au pornit la vale. Vreo doi vecini l-au însoțit o vreme, mâhniți să-l vadă pe Şcribleac părăsind bordeiul pentru totdeauna.

Azi trec pe lângă casa lui pustie. Oameni străini au preluat gospodăria. Din bordei au făcut şură de lemne. Au zidit un grajd nou, de vite, chiar lângă casă. Doar că vremurile când moşul Şcribleac mai trăia s-au dus pentru totdeauna! Dumnezeu să-l odihnească!

Chiar şi acum, când ajung pe coama muntelui copilăriei mele, mă cuprinde melancolia. Muntele, acest munte pe care m-am născut, care m-a hrănit, care mi-a dat zmeură şi mure, care mi-a dat

lemne şi umbră, când m-am făcut mare, am râs de el, n-am ştiut să-l preţuiesc. Şi am plecat în lume să mă fălesc cu înţelepciunea mea. Acum revin la muntele meu. E tot acolo. Mă priveşte cu milă. Am îmbătrânit, în curând mă voi reîntoarce sub brazda lui. Doar el, singurul, vorba poetului, va rămâne mereu tânăr, puternic, mult mai înţelept decât noi toţi...

La vrăjitoare

Tata îşi amintea adesea de glumele mai bune sau mai nesărate pe care le făcuse în copilărie. Odată cu trecerea anilor, zicea că i-a mai venit mintea cea de om serios. Dar când era tânăr…

Povestea cum, într-o primăvară, mama lui, văzând că treburile casei mergeau cam rău, fata cea mare s-a măritat nu prea bine, omul ei şi-a lovit piciorul la tăiat lemne în pădure, vaca cea bălaie şi-a pierdui laptele, şi după ce văzu că nici slujbele plătite la biserică, şi nici cele la sihastrul de la schit n-au ajutat-o mare lucru, apoi având ea şi alte multe greutăţi pe suflet, şi-a zis să-l trimită la Putna pe Niculăieş, băiatul ei de nădejde care avea cincisprezece ani, undeva, pe lângă mănăstire, unde auzise că era o vrăjitoare tare pricepută, căreia multe îi ieşeau ca prin minune în timp ce alte căi rămâneau fără răspuns. Aşa deci, încă de cu seară, vorbise cu Neculăieş, îl pregăti sufleteşte, îi dădu ultimele îndrumări ce şi cum să facă, încât a doua zi dimineaţa să fie bun de drum. Băiatul era singura ei nădejde, ea nu se putea duce aşa de departe, nu o mai ţineau picioarele, şi apoi avea o mulţime de treburi pe lângă casă. A doua zi, dis de dimineaţa, îşi trezi băiatul din somn, îi pusese ceva merinde în traistă, şi-i zise să plece degrabă la drum, că drumu-i lung până la Putna, dacă vroia să se întoarcă până deseară. I-a zis să aibă grijă să-i spună vrăjitoarei care-i pricina şi să aibă

grijă ca acea femeie să facă tot ce trebuia şi să aducă şi ei cărbune din acela folosit la descântec.

Niculăeş, încă adormit, a luat traista în spinare şi-a plecat la drum. Nu-i convenea de loc călătoria asta. După mintea lui, doar pentru nişte tăciuni nenorociți să bată el atâta drum, din zori până seara târziu, tocmai la Putna! Atunci i-a trăsnit o idee genială în minte. Cărbune nu exista chiar aproape de casa lor? Doară el păştea oile în fiecare primăvară în vale, lângă huciul din pârâu, ştia o mulțime de cioate arse. Ce-ar fi să adune nişte cărbune de pe acolo, să nu mai bată degeaba drumul peste munți şi păduri. Da, dar trebuia să stea ascuns undeva pe lângă pârâu toată ziua, şi să nu care cumva să-l vadă careva. Nu-i bai, îşi zise, se va descurca!

A ajuns până deasupra pârâului. Nu răsărise încă soarele, era cam răcoare. Găsi un fag mare sub care, printre buruieni, pe un aşternut moale ca de pluş alcătuit din muşchi de pădure numai bun de tăvăleală, s-a pus să tragă un pui de somn!

Mai târziu răsări şi soarele cald, de-a binelea. Ce zi frumoasă se prevestea! Primăvară, spre vară, iarba crescuse deja mărişoară, păsările ciripeau prin pădure, fagii proaspăt înfrunziră, brazii înmuguriră. Cucul se auzea cântând minunat în pădurice. Fluturii îşi roteau aripile alegând petalele măceşilor proaspăt înfloriți. Cărăbuşii zburau prin preajmă şi, când şi când, mai cădea câte unul, greu, pe pământ. Şi soarele, un soare cald şi plăcut, îmbia totul la o linişte şi o bucurie ca-n sânul lui Avram! Avea ce admira toată ziua. Spre amiază l-a prins din nou somnul. Era de înțeles, după ce plecase aşa de dimineață de acasă. Îl furase un pui lung de somn. Când se trezi, era deja trecut de după amiază. Îşi aminti de merindele puse de maică-sa pentru prânz. Scoase prosopul din traistă, înfulecă bucatele până n-a rămas nimic. Coborî la pârâu să bea din apa bună şi rece ca gheața. Mai avea însă de stat. Până la sfârşitul zilei mai era mult. Găsise ceva de lucru, cercetă nişte cuiburi de păsărele prin făget. Îi plăcea grozav să vadă ouă mici de pestrițe. Dar cel mai mult îi plăcea să vadă puişorii mici, golaşi, cu ciocuri mari, galbene, doar cu pufuşor în loc de pene.

Încet-încet, veni şi seara. Adună în sticlă nişte cărbune de la o cioată proaspăt arsă, adăugă apă în sticlă, să aibă ce arăta mamei acasă. Greu, cam greu, se lăsă seara. Mai aşteptă să se întunece de-a binelea. Când stelele răsăriră pe cer, se ridică din ascunzişul lui şi porni fără grabă spre casă. Abia ce intră spăşit în odaie, că mama se bucură mult de întoarcerea băiatului ei din drum lung, rostindu-i cuvinte dragi:

- Ai şi venit, băiatul mamei? Hai, ia povesteşte, cum a fost, pe unde ai umblat!...

- Cum să fie?Bine! zise băiatul cam cu jumătate de gură.

- Ai fost la Putna? Ai găsit-o pe vrăjitoare?

- Da, am găsit-o…

- Ei, povesteşte, cum a fost? A pus câlți de cânepă şi boțul de ceară în cratița pentru descântec?

- Da, răspunse el prin cuvinte cam greu scoase din gură.

- Şi? Ce-a mai fost? întrebă mama nerăbdătoare să afle mai multe.

- …Când a pus cărbune aprins în tigaie şi a înghiontit ceara cu vătraiul… a început să sfârâie şi să împroaşte în jur! improviză el.

- Aşaaa!... Aşa trebuia înghiontit!!... Trebuia să-l înțepe bine şi să-l tăvălească în jăratec cu vătraiul ascuțit!… Să crape procletul!!... Ai adus şi cărbune?

- Da, am adus! Uite aici în sticlă…

- Dă-ncoace, să pun bine la păstrat! Du-te şi tu în casă, vezi că ți-am lăsat ceva de mâncare în strachina aia de lut!...

Ei, dragi cititori, aşa băiat vrednic a avut bunica mea. Iar eu mă trag direct pe linia această genealogică, a bunicii, şi mai ales a tatălui meu, cel umplut de năzbâtii copilăreşti!

Ilia Polec

Când veneam din sat spre casa noastră părintească de pe deal, treceam pe lângă o gospodărie cu multe acareturi în jurul ei, ale unui sătean numit Ilia Polec. Numele lui Polec (poleak, polonez) i se trăgea de la tatăl său. De fapt, iată cum au fost treburile: La un gospodar destul de înstărit, Polec, a fost angajată o slujnicuță, venită tocmai de la Arbore, de pe lângă Humor. Cu acea slujnică, omul acela a avut un copil nelegitim. Ca orice copil nelegitim, nici acesta n-a fost răbdat cu tragere de inimă în casa unde slujea maică-sa, aşa că, de îndată ce crescu măricel, a fost dat ca slugă pe la oameni mai înstăriți. I-au rămas însă vorbe prin sat că n-ar fi huțul get-beget, că e „voloh" de la Arbore. Era brunet, mic de statură, mare şmecher, hâtru şi pus mereu pe şotii. Asta în tinerețe, deoarece, mai apoi, l-au năpădit o droaie de copii şi griji, şi nu-i mai ardea de năzbâtii. Dar nu a încetat nici până la bătrânețe să povestească isprăvi şi comicării de demult, multe săvârşite chiar de el. După ani şi ani, povestea oricui dorea să-l asculte cum intrau nişte tineri golănaşi în casele oamenilor avuți din alte sate, să-i jefuiască de bani. Zicea că, odată, într-un sat de peste munte, se uitau golănaşii pe geam în casa unor bătrâni care mâncau cartofi cu brânză. Când i-au somat să stea pe loc şi să nu facă nicio mişcare, că au venit peste ei hoții, aceia au rămas ca înmărmuriți, cu mâinile între farfurie şi gură!

Dar iată mai pe larg povestea lui.

La început a fost dat ca slugă la nişte bătrâni şi muncea destul pentru o simbrie mică. Stăpânii mâncau singuri în casă, niciodată împreună cu sluga lor. Când şi când, îl mai chemau în tindă şi-i dădeau ceva de gustare, să nu crape de foame. Chiar şi de Paşte, ei mâncau în casă cozonaci şi ouă scrise, iar lui îi dădeau doar mămăligă cu lapte acru. Se înțelege, pentru aceste stări de

lucruri, băiatul simbriaş începu să-i pizmuiască, căutând prilej de răzbunare. Găsi unul chiar în ajunul unei mari sărbători: intră pe furiş în casă, dibui unde ținea moşneagul puşca şi-i umplu țeava cu bucățele de cărămidă măcinată mărunt. Când veni sărbătoarea şi moşul a vrut să se grozăvească în fața vecinilor, ieşind în cerdac să tragă un foc,… buuuf!!! Moşul căzu pe spate de reculul armei. Din puşcă ieşi un nor roşu de praf de cărămidă. Nimeni nu a bănuit că aici fusese mâna criminală a unui tâlhar de băiat!

Mai apoi, după mulți ani, Ilia Polec se însură, începu să aibă copii. Găsi un loc de casă, se apucă de gospodărie. Mai avea nişte pământ pe o altă țarină, pământ căpătat ca zestre a nevesti-sii. Numai că, acel pământ era cam neîngrădit, vitele bogătaşilor din jur îl călcau des, îl păşteau chiar şi în miez de vară, când păşunatul era oprit şi iarba trebuia lăsată să crească pentru fân. Ilia Polec s-a certat de nenumărate ori cu cei care-i încălcau pământul, dar degeaba. Nimeni nu l-a luat în serios.

Ce-i veni lui Ilia în minte să facă? Nişte gospodine, de la casele oamenilor ale căror vite păşteau iarba pe furiş, urcau seară de seară spre un grajd să mulgă vacile de pe imaşul lor. Ilia, pe întuneric, se dezbrăcă, se unse cu funingine din cap până-n picioare, îşi puse nişte coarne pe cap, lipi nişte licurici pe coarne, luă o furcă în mână şi se puse pe aşteptat, să apară femeile cu donițele pline de lapte, după ce terminau de muls vacile. Atunci, din şura dărăpănată de pe terenul cu pricina, dinspre râpă, se auzi un trosnet, răsări din întuneric un drac negru şi se arătă pe cărare drept în fața femeilor. Când văzură ele aşa arătare au aruncat donițele cu lapte, au țipat ca muşcate de şarpe şi au fugit înfricoşate la vale, spre casele lor. Se zice că, de atunci, țarina lui Ilia Polec n-a mai fost păscută niciodată de vitele vecinilor. Nu de alta, dar cu necuratul nu te pui!

Odată am avut şi eu ocazia să călătoresc cu Ilia spre stâna de la Oseredoc. Împreună cu mama, mergeam la munte, la cules de merişoare. Ilia Polec ne-a ajuns din urmă. Era călare pe iapa lui gălbuie, brează, pe care o ştiam de când lumea. Eu şi mama mergeam pe jos. Fiind mai în vârstă, îl dureau picioarele. Cât a

ținut drumul, ne-a înşirat tot felul de poveşti şi întâmplări distractive de-ale lui. Copil fiind, cam de zece ani, jinduiam la poziția lui de pe şa, eram curios să ştiu cum e să mergi călare pe un cal. Ocazia asta minunată se ivi chiar atunci. Când se termină drumul de piatră, trebuia s-o luăm prin pădure, pieptiş, pe un plai ce urca spre poiana din Corhana. Ştiind bine care e treaba, Ilia Polec se dădu jos de pe iapă şi mă pofti să urc pe spinarea animalului. Mare bucurie pentru mine!

Neîndemânatic, încerc să urc pe scări, pe spinare. Sunt ajutat. Trebuia să mă țin de hreava animalului, dar să am grijă şi de căpăstru. Iapa se porni la deal. Cum panta era mare şi eu stăteam pe şa puțin răsturnat, cu capul pe spate, eram gata-gata să cad. Mişcările crupei animalului mă dezechilibrau cumplit, simțeam că mă voi prăbuşi din clipă în clipă. Am început să țip. M-au descălecat de pe iapă, căci mi s-a părut că era de o sută de ori mai bine pe jos. De atunci nu m-am plâns niciodată că mă dor picioarele la drum de munte.

Dar, pe cât de hâtru era Ilia Polec cu alții, se găsi cineva de hac şi de cojocul lui. Veni vremea să fie păcălit şi el. Într-o vară, mama îl trimise pe fratele meu mai mic, Mihai, la stână, să aducă nişte caş de la oile noastre. Şi ce se gândi băiatul? Că e prea greu să meargă pe jos până la stână şi, la întoarcere, să care în spinare atâtea kilograme de caş. Ce-ar fi să încerce la vecinul din vale, Ilia Polec, să-i ceară cu împrumut iapa, doar pentru ziua aceea. Ilia Polec era vecin aflat în bune relații cu părinții mei, îl ştia bine şi pe fratele meu. Dar nu-i venea deloc să dea pe mâna altuia iepuşoara sa. Dar nu avu încotro, nu putea refuza un băiat aşa de cunoscut. Până la urmă, i-a împrumutat iapa.

- Dar, te rog un lucru, să nu mâni tare iapa, e bătrână, are respirație grea! îl preveni Ilia, nu prea convins că face bine.

- N-aveți grijă, pani Polec! Merg încet cu ea! îl asigură.

Băiatul luă cu multă delicatețe iapa de căpăstru şi porni la drum, mergând pe jos, până ieşi pe uliță. Apoi, când se văzu la drumul mare, cel de remorci, îndrăzni să urce pe şaua de pe spinarea animalului. Nu era deloc obişnuit să călărească, dar, după

vreo doi kilometri, învățase un pic. Nu era mare greutate. Mai încolo însă se plictisi, căci i se păru că mergea prea încet. Ce-ar fi să încerce un mic galop? Hai, căluțule! Hai! Dieee! Iapa începu să alegre. După alte asmuțiri, iapa zbura de-a binelea. Ce minunat era! Doar că, nici după un kilometru, văzu că iapa s-a înmuiat, a încetinit şi abia păşea. Atunci şi-a adus aminte că i-a zis Ilia că iapa-i bătrână, nu trebuia s-o alerge. Vai, ce făcuse! A descălecat cu mare grijă. Cercetând să vadă ce-i cu animalul, văzu că îi căzuse o potcoavă! De la galop, se-nțelege! Vai, vai! Cum o să-i aducă iapa înapoi lui Polec? A mers de acolo înainte cât se poate de încet, pe jos, ținând iapa de căpăstru, pe cărări netezi, până la stână. Apoi, tot uşurel, la întoarcere spre casă. Seara, când duse iapa înapoi lui Ilia Polec, acesta a rămas tare nemulțumit de starea animalului. Nu degeaba nu-l trăgea inima să dea ce-i al lui pe mâini străine! Acum îşi găsise de lucru, trebuia să piardă o zi să meargă la potcovarul satului, să-şi aducă iapa iarăşi în stare de muncă.

Avea mulți copii, toți gospodari, unii erau chiar tovarăşii noştri de copilărie, cu ei plecam şi veneam de la şcoală. Au ajuns fiecare pe la casele lor, gospodari de frunte în sat.

La bătrânețe de tot, într-una din zile a fost nevoie ca Ilia să fie dus la spital. Au chemat o salvare, căci pe moş nu-l mai țineau genunchii din cauza reumatismului. O femeie, mai în glumă, mai în serios, văzând cât de greu se căznea să se aplece şi să intre în salvare, îi zise:

- Ei, moşule, intră! Te prefaci? Cum reuşeai în tinerețe, să încapi prin geamuri cu zăbrele, când năvăleai să jefuiți casele oamenilor! Acum zici că nu poți? Hai, intră odată în maşină!

Nu ştiu cât a gustat bătrânul gluma asta, numai de glumă nu-i ardea lui atunci. S-a dus şi el pe drumul de veci, ca mulți bătrâni din sat pe care i-am cunoscut şi care nu mai sunt! Dumnezeu să-l odihnească!

Iuțman

Aveam o rudă îndepărtată, un frate de-al bunicii dinspre tata, care locuia într-un cătun ascuns lumii, în văi şi păduri, într-un sat numit Secrieş. Acestui om îi zicea lumea Iuțman, poate din cauza numelui său de botez Gheorghe, adică Iurii în limba huțulilor. Prea arătos nu era acest uncheş, pipernicit de statură, vârsta îi scăzuse şi mai mult statura, şi devenise gârbovit, iar pe față îi crescu un neg roşiatic, păros şi nişte pometi roşii, ca de eschimoş, ce-i făceau chipul şi mai comic. Cel caracteriza cel mai mult era bâlbâiala, căci repeta fiecare cuvânt de mai multe ori, până-l nimerea până la capăt. Poante multe i-au scos sătenii pe seama acestui beteşug.

Avea omul, totuşi, o oarecare gospodărie frumuşică în sătucul acela ascuns în pădure. Alături se afla un pârâu, iar câțiva copaci stăteau gata să cadă pe casă. Vara, prin desişuri, erau mulți hribi, gălbiori, iar în luminişuri era belşug de zmeură şi afine. Să tot munceşti, să tot trăieşti într-un loc atât de bogat şi liniştit! La aşa gospodărie, se găsi şi o femeie care să stea cu el. Doar că femeia, mult mai tânără şi mult mai voinică, când şi când, mai ales în ultimul timp, îl mai aranja pe moşul ei să fie ascultător atunci când acesta se răzvrătea şi se sfădeau, vroind ca treburile gospodăriei să meargă după capul lui.

Iuțman şi nevastă-sa au trăit o durere mare în viața lor. Aveau cândva un singur băiat, Vasilco, copil cu părul bălai, lung şi mătăsos. Era tare drăgălaş şi iubitor de părinți. Şi cum comuniştii i-au obligat pe toți copiii să meargă la şcoală, indiferent de distanță, l-au trimis şi pe Vasilco al lor la şcoală. Copilul nu putea străbate zilnic douăzeci de kilometri, aşa că l-au dat la internat. Aici, fiind un băiat cuminte, retras şi sfios, a ajuns repede victima răutății băieților. Fiindcă dormea pe unde apuca, hainele lui călduroase de

lână i-au dispărut. A răcit şi, ce era mai rău, s-a îmbolnăvit de-o boală cumplită, poliomelită. Părinţii l-au luat acasă. L-au mai dus pe la spitale, însă fără speranţă de vindecare. Spre adânca lor suferinţă, copilul a murit. Au rămas amintire doar nişte caiete de desen de-ale lui Vasilco. Căci avea un talent înnăscut pentru desenat. Picta vaci, viţei, arătau de parcă ar fi fost vii! Unele le făcea roşii, cu coarne mari şi arcuite, altele galbene sau bălaie. Am văzut şi eu acele caiete. În timp ce-mi povestea baba istoria lui Vasilco al lor, răsfoindu-mi caietele de desen, moşul Iuţman plângea după sobă. Doar atât rămăsese de la băiatul lor, acele caiete pline de desene cu joiene bălţate!...

Pe vremuri, treburile au mers bine pentru Iuţman. Era un vânător şi un braconier iscusit. În timpul războiului, ca mulţi alţii, Iuţman pusese mâna pe câteva arme de vânătoare valoroase. Umbla prin păduri şi vâna jderi pentru blănițele lor scumpe. Le vindea undeva prin Rădăuţi, nu se ştie cui. La câţiva ani după război s-a dat ordin de predare a armelor. Multă lume s-a conformat, le-au depus la miliție. Cei care mai vânau clandestin însă prin păduri şi le-au păstrat, aşa, pentru sufletul lor de braconieri. Unii dintre ei au fost pârâţi. Au fost chemaţi la miliție, bătuţi, ameninţaţi cu deportarea la Canalul Dunării, dacă nu scot puştile! Chiar au făcut câţiva puşcărie din cauza asta. Şi pe Iuţman l-au chemat la miliție, l-au bătut măr, să scoată armele ascunse. El a adus câteva. Una, însă, cea mai dragă lui, şi-a păstrat-o, pitită undeva foarte bine, într-un loc numai de el ştiut. Şi o mai folosea când şi când.

De cum dădea un pic de ninsoare, era semnal pentru pădurarii, vânătorii, miliţienii din comună să plece la vânătoare de mistreţi, vulpi, iepuri... Atunci se aduna lume multă, oameni, copii, câini, să pornească la vânătoare. Unii erau cu puşca, alţii îi ajutau, ca gonaci. Plecau pe coclauri, făceau un tărăboi monstruos prin pădure, speriau ba câte un iepure, ba câte o vulpe. Trăgeau după tot ce le ieşea în cale, cu mici şanse de izbândă. Nu ieşea vânat mare în calea lor, şi pace!

În comună erau şi vânători adevăraţi, precum Coreşciuc, sau Mehedeniuc, sau Tcaciuc Alexe. Dar aceştia nu prea participau

la vânătoarea amatorilor, a petrecăreților, ei erau mai mult supraveghetori în ale vânatului.

După o astfel de vânătoare zgomotoasă, nu prea bogată, ce s-au gândit pădurarii şi miliţienii? Ce-ar fi să-l ia cu ei şi pe moşul Iuţman, acesta ştia bine toate cotloanele din pădure, ştia unde stăteau ascunşi mistreţii. Aşa că, la următoarea vânătoare, l-au luat pe Iuţman cu ei, i-au dat o puşcă, l-au ameninţat că dacă nu găseşte un mistreţ, are de-a face cu ei, ştiu ei că mai are o armă nepredată.

A pornit toată hărmălaia la vânat. Iuţman a plecat pe furiş înaintea lor, a umblat pe unde a umblat, prin hăţişuri nu-mai de el ştiute, până a dat de-un mistreţ. A pus puşca la ochi şi pac! Mistreţul a căzut ca trăsnit, zvârcolindu-se. Moşul i-a chemat pe ceilalţi să le arate mistreţul doborât. Şi ce mistreţ era!

Aşa le-a dat moşul o lecţie la toţi! Dar ei, ce s-au gândit? Să spună că ei au doborât mistreţul, şi nu moşul. I-au zis în faţă: „Ai înţeles? Noi am împuşcat mistreţul! Să nu ne dai de gol, că vei avea treabă cu miliţia!”

După câtva timp, s-a întâlnit cineva de vază din sat cu moşul şi l-a întrebat:

- E adevărat că şeful de post, Mihăilescu, a împuşcat mistreţul?

La care, moşul Iuţman, speriat, bâlbâit, ironic totuşi, i-a răspuns:

- Îhî! Îhî!... Da. Da… el… Mihăi, Mihăi, Mihăilescu… da… el a împuşcat mistreţul!... L-a împuşcat!… Îhî…

La stâna lui Moralciuc

Panta grea a muntelui ne-a scos sufletul. Ba mai răsări şi soarele mare, prea puternic pentru starea noastră.

- Ce-i, Mihai? Nu mai poți urca?

- Nu ştiu ce am, nu mai slujesc picioarele!...

- Nici pe mine! Totuşi, trebuie să urcăm! Oare mai este mult până sus?

Cam aşa urcam la deal, eu şi fratele meu, Mihai, spre poiana Tomnatic, situată tocmai sus pe un munte unde se aflau mai multe stâne. Toată săptămâna am lucrat în pădure la descopleşiri, operație forestieră de tăiere de iarbă din jurul puieților plantați în parchetele recent împădurite, încât iarba să nu sufoce firavii puieți. Era vineri, iar mama ne-a spus să ne ducem la sfârşit de săptămână la stâna lui Moralciuc, la Tomnatic, să încercăm să luăm urdă şi caş pentru cele câteva oi ale noastre de acolo. Aşa că, ne-am trezit devreme la cabana forestieră unde am înnoptat, am mâncat ceva, apoi ne-am pornit la drum spre stână. Dar, uitându-ne unul la altul, ne-am dat seama amândoi că nu avem pic de vlagă, parcă ne erau oasele de cârpă.

N-aveam cum să avem vlagă, din moment ce, dimineața, când să mâncăm, am constatat ca roşiile erau stricate, că şi conserva de legume luată de la magazinul alimentar forestier era mucegăită, am aruncat-o, aşa că eram nevoiți să mâncam doar pâine cu ceai făcut din crengi de zmeuriş. Şi-atunci, de unde atâta vlagă?

- Ei, ce facem, mai urcăm? se uită jalnic Mihai către mine.

- Hai să încercam…

Degeaba. După nici zece paşi, ne trântim iar la pământ. Picioarele nu slujesc la nimic. Dar trebuia, cumva, cu ultimele puteri, să ne adunăm de pe jos, să urcăm câte un pic, până acolo, la

stână, unde aveam speranța să căpătăm ceva caș de oaie. Când am prins ceva înălțime, începu să adie un vânticel firav ce ne-a răcorit fețele. Începeam să vedem mai limpede poiana şi pădurile din jur, deşi încă le vedeam în culori sumbre. Parcă nici panta muntelui nu mai era chiar aşa de mare. Da, intrasem în poiana din apropierea stânei. Oaza nădejdii noastre era la câteva minute de mers. Ne-au ieşit în întâmpinare nişte câini de-ai stânei, dar nu erau din cei fioroşi, cei de ispravă, împreună cu ciobanii, erau plecați cu oile, la păşune, prin văi şi păduri, iar la prânz se întorceau pentru muls şi numărat.

La stână am fost primiți bine. Cine credeți că erau gospodari acolo? Nişte băieți de-ai lui Ilie Moralciuc, un om din sat, cam sărac, cu mulți copii, vrednic muncitor. Contrar obiceiului ca un gospodar bogat să fie baci la stână, în anul acela, a fost pus baci acest om, Moralciuc, pe care-l ştiam mai degrabă bun tăietor de lemne în pădure. Ne-am bucurat revăzând la stână băieții acestuia, Vladimir şi Gheorghe, care ne erau colegii la şcoală.

- Ho-ho! Iată pe cine găsim noi la stână! zic eu.

- Viorel! Mihaiță! Ce surpriză! Ați venit pentru brânză? ne întâmpină unul dintre băieți.

- Da, ne-a trimis mama să luăm brânză pentru oițele noastre…

- Măi, Viorele şi Mihăiță… ați nimerit cam rău… tocmai ieri a venit un om bogat…care are mai multe oi la stână şi-a luat tot caşul pe care-l aveam. N-avem decât cel scos azi dimineață, încă nu-i uscat, e plin de zăr…

- Ghinion! Era bine dacă luam caşul acum. Dar nici aşa nu putem lua aşa, plin de zăr. Mama ne-a zis să ne uităm să fie uscat şi să nu fie acru…

- Îmi pare rău pentru voi, n-am ce să vă fac! Veniți peste vreo zece zile!… Dar… hai să mâncați ceva!...

Ce era să facem? Aruncând o privire spre Mihai, am înțeles, am venit degeaba. Însă dacă tot ne invită băieții la masă, hai să mai stăm, şi-aşa ne era o foame de leşin!

- Uite, tocmai am terminat de fiert urda după ce tata a închegat caş azi dimineaţa, cu cheag din cel bun, de viţel, şi l-a pus la zvântat şi uscat!... Să vă pun nişte zăr cu urdă fiartă în farfurii? Staţi un pic… ştiţi ceva? Nu aşteptaţi să facem mămăliguţa?

Drăgălaşi aceşti băieţi ai lui Moralciuc! Bineînţeles, am aşteptat răbdători, ca nişte câini de pripas, să fiarbă şi să se prăjească bine mămăliguţa. După ce a fost gata, ni s-a pus în străchini de lut urdă fiartă cu zăr şi mămăliguţă caldă. Ba au mai tăiat băieţii şi nişte felii de caş şi ne-au pus alături de mămăliguţă. Ne-am pus împreună la un prânz pe zile mari. Era şi mai grozav dacă noi, cei care veneam din sat, aduceam nişte ceapă, usturoi, castraveţi, cum e obiceiul celor care vin la stână. Însă ni s-a iertat că n-am adus nimic, am povestit că am venit de la cabană, nu de acasă. După ce am mâncat pe săturate, lucrurile începură să fie mai vesele, optimiste chiar. Acum vedeam limpede toate acareturile de la stână. Vedeam ceaunele cele negre, uriaşe, în care baciul fierbea caşul. Vedeam şi o mulţime de donițe cu doage de lemn, spălate bine şi puse la zvântat. Când am ieşit afară din stână, toate poienile şi pădurile redeveniră senine, înviorate în culori vii, proaspete. Ce înseamnă o masă sănătoasă!

Ne-am luat rămas bun de la băieţii de la stână, i-am mulţumit pentru primire boierească. Apoi am pornit voioşi la vale, către sat.

Ca să vezi cum sunt oamenii. Băieţii ăştia, precum cei ai lui Moralciuc, erau cam deficitari la învăţătură. Ultimele săptămâni de şcoală le săreau, erau nerăbdători să se ducă la stână, ca strungari, să mâne oile la muls, la strungă. Ce carte, ce matematică! Aici, la stână, era adevărata matematică! Trebuia să numeri oile de câteva ori pe zi, încât numărul lor, împreună cu cele şchioape de lângă stână, şi împreună cu pieile celor prăpădite sau mâncate de lupi, să dea numărul ştiut de oi preluate la urcarea stânei la munte. Mai trebuiau numărate şi vacile din poiană, să nu lipsească vreuna. Dar asta era nimica toată pe lângă alte socoteli mai complexe pe care le făcea baciul. El trebuia să planifice distribuirea caşului în

cursul verii către gospodarii care au adus oile la stână în aşa fel, încât, până la toamnă, când se spărgea stâna, toata lumea să fie mulţumită, adică să-şi primească porţiile cuvenite de brânză. Algebra asta a kilogramelor de caş era mult complicată de numeroasele obligaţii pe care le avea baciul: cote către stat, atenţii peste atenţii către pădurari, ca să-i ierte pentru desele escapade ale ciobanilor prin plantaţii. Baciul avea de rezolvat ecuaţii şi mai complicate, de gradul doi, sau chiar de gradul trei, ca să satisfacă poftele de o lăcomie fără obraz a fel de fel de domni, a unor inspectori, şi a rudelor acestora de gradul doi, respectiv gradul trei! Aici era adevărată matematică, cea a împărţirii caşcavalului, nu cea de la şcoală! Aveau dreptate băieţii să ignore ultimele zile de şcoală de dinainte de vacanţa de vară!...

Dacă am fi căpătat caş pentru oile noastre, am fi avut ce aduce acasă, la mama, care, după ce tăia caşul în bucăţi mari, le mai lăsa o zi, două la uscat, apoi le tăia bucăţi-bucăţele mici, le frământa cu sare, apoi bătea brânza în putina de brad, ca să ţină cât mai mult. Câteva luni aveam ce mânca cu cartofi sau mămăliguţă. Cei bogaţi umpleau multe putine din acestea, le ajungea până la anul următor, aveau şi de vânzare. Oameni săraci, cu oi puţine, trăgeau de puţina brânză să ajungă măcar pentru lucru, până la toamnă. Când se termina brânza de oi, la fel de bună era şi brânza dulce de vacă.

Ajunşi acasă, curioasă, mama cercetă bagajele cu care am venit:

- Ei, aţi adus caşul de la stână? întrebă ea.

- N-am reuşit nimic! N-aveau ce să ne dea! Cică tocmai au dat la unul bogat. Data viitoare…

- Vai, săracii de noi! Pentru cei amărâţi niciodată nu este! Bine că au pentru rudele lor şi pentru pădurari!... Hai în casă, la masă!…

- Nu-i nevoie, mamă… Am mâncat bine la stână…

- V-au dat de mâncare acolo?

- Da, ne-au dat…

- Aţi vorbit cu Moralciuc, bătrânul?

- Nu… Am găsit doar băieții lui…

- Bieții de ei! Iaca s-au gândit şi la voi!... Au văzut cât de flămânzi eraţi! zise mama oarecum împăcată. Totuşi, cu necaz, se gândea că va fi nevoie să urcăm încă odată la stână, să încercăm norocul să luăm drepturile pentru oile noastre.

Sfințirea cozonacilor

Întocmai ca-ntr-o carte de poveşti de spus la gura sobei, la poalele muntelui unde era casa noastră părintească, trăia un moş împreună cu baba sa într-o gospodărie veche, nu prea săracă, dar foarte veche. Şindrilele casei ameninţau să zboare la fiecare vijelie mai puternică. Oarecum, casa era apărată de furiile vântului de livada destul de întinsă din preajma gospodăriei.

De cum s-a topit zăpada, în jurul gospodăriei lor răsăriră flori rare de primăvară, sălciile începură să scoată muguri mari şi moi, ca nişte mâțişori, iar pomii, şi ei, începură să se dezmorţească din greaua încremenire din perioada iernii. Iată, începură zile calde, bucuria mieilor care zburdau prin preajmă în livadă. Parcă vorbite, sosiră din pribegie lungă şi păsările călătoare de multe soiuri, şi, de cum veniră, începură să-şi deretice cuiburile de sub streşinile casei şi din scorburile pomilor.

Moşul Costan, la fel şi baba sa, Costaneha, erau cât se poate de voioşi de învierea primăverii. În acelaşi timp, se făceau pregătiri pentru sfintele sărbători de Paşte. Veni ajunul Paştelui, dar toate erau pregătite din timp. Pe masa din odaia lor, ba încă şi în cămară, bătrânii aveau de toate. Străluceau unse cu undelemn cozonacii şi păscuțele minunat mirositoare, rumenite, numai bune de înfulecat de Paşti. Dar, niciun creştin nu s-ar fi înfruptat din cozonaci înainte de a-i duce în dimineața de Înviere la biserică pentru sfințit. Aşa era regula la cei bătrâni.

Încă de cu seară, Costaneha pregăti cu cea mai mare grijă toate cele necesare ca moşul ei să plece la biserică, să sfințească bucatele şi să aducă nafură. I-a pus într-o coşarcă mare doi cozonaci şi-o pască. În cealaltă coşarcă i-a pus ouă scrise şi halunci, i-a pus şi brânză, usturoi, sfeclă roşie cu hrean, un pic de sare, adică de toate ce ar trebui să aibă omul în cursul anului, după ce vor fi sfințite. A pus şi un ban, mai mare, care după ce va fi sfințit, acel ban nu trebuie cheltuit tot anul, decât la mare necaz.

Moşul se pregăti foarte de cu vreme pentru plecare, țesală iapa, puse o cergă moale pe ea, îi dădu să mânânce fân şi ovăs, o adăpă cu apă curată. El însuşi intră în casă să se spele cu apă rece pe mâini şi pe obraji, apoi puse pe el cele mai frumoase straie huțule, încălecă pe iapă şi ieşi pe poartă în drum spre biserică. Gospodina Costaneha închise porțile în urma omului ei, rosti un gând de drum bun în noaptea neagră, apoi intră în casă liniştită că moşul ei se va descurca în treaba încredințată pentru sfințirea cozonacilor.

Moşul Costan ajunsese devreme la biserică. Avu însă de aşteptat. Era lume multă venită din toate satele. În cele din urmă reuşi. Apoi nu mai pierdu vremea, se întoarse întins spre casă, la baba lui, să-i arate cât de destoinic a fost, şi cu misiunea îndeplinită. Avea de mers mult, ca de două ceasuri. Când răsări soarele, moşul Costan, încălecat pe iapă, cu desaga plină de bunătăți în spatele său, se înfățişă în fața casei. Baba Costaneha nici ea n-a mai închis un ochi după plecarea moşului, îl tot aştepta să apară cu pasca şi cozonacii sfințiți.

Gospodin Costan se opri falnic călare pe iapă la oarecare depărtare de casă. Costaneha îl întâmpină din cerdacul casei:

- Hristos a înviat! zise el.

- Adevărat a înviat! îi răspunse baba. Ei, cum ai umblat, omule, la biserică, ai reuşit? Ai sfințit bucatele?

- Da, prea-bună gospodină Costaneha… Cum altfel?… Am reuşit! Ia spune urarea de bun sosit de la sfințire, de trei ori!...

- Ce vom mânca noi de Paşti şi tot anul? începu ea.

- Vom mânca tot anul cozonaci şi pască şi bunătăți! ură moşul.

- Vom mânca tot anul cozonaci şi pască şi bunătăți! ură şi ea.

- Dar duşmanii noştri ce să mânânce? Întrebă iarăşi moşul?

- Numai cărbune şi fiere!

- Numai cărbune şi fiere!

După ce strigară acest ritual de trei ori, toate ar fi fost frumoase şi la locul lor. Dar nu se putea să nu-şi facă şi cel cu coadă numărul lui? Ce-i veni moşului în minte? Scoase de la brâu un puşcoci, un fel de pistol, şi, ca să consfințească cele spuse înainte, slobozi un cartuş din puşcoci: BAAFFFF!!!!!

De la zgomotul acelei detunături năprasnice, neaşteptate, iapa se înspăimântă grozav, se cabră, se ridică cu picioarele de dinainte, apoi începu să bată din copite. Moşul căzu de pe şaua, un picior îi rămăsese atârnat în scară. După ce-l târâi astfel câțiva paşi, piciorul moşului se eliberă din strânsoare. Iapa nu înceta să bată cu copilele din spate în desaga care-i atârna pe crupe. În cele din urmă, desaga căzu prin livadă. Iapa fugi la deal, tocmai sub gardul de la toloacă, şi se uita speriata de acolo la vale, să vadă unde-i necuratul.

Baba sări în ajutor, ajută pe omul ei să se ridice de la pământ, apoi luă desaga cu cozonacii şi pasca făcute ferfeniță, adună şi puşcociul de pe jos şi intră în casă. Spăşit, moşul urcă la deal să prindă iapa, îmbiind-o cu blândețe şi cu vorbe de împăcare. O prinse de căpăstru, o luă la vale, şi se îndrepta amărât spre casă.

Toată acea pățanie a fost văzută de vecinul gard în gard al lui Costan, unul Ilia Polec, un hâtru şi jumătate. Se prăpădea de râs văzând cele întâmplate vecinului său.

- Pani Costan, ce-ați pățit? De ce sunteți aşa de mânjit de iarbă şi de noroi pe ițari şi pe bundiță!... întrebă prefăcut Ilia, ca şi cum n-ar fi ştiut nimica.

- Ah… ce să fie… nu mă mai înțeleg deloc cu iapa asta a mea bătrână!... S-a făcut tare sperioasă de la o vreme!... răspunse cu amărăciune gospodinul Costan.

Averea Moşului

La două case mai la deal de casa părinților mei îşi ducea veacul un bătrân căruia îi zicea Moş Şcribleac. Casa lui, chiar pe creasta dealului, avea valoare mai mult sentimentală şi doar pentru el, deoarece, din punct de vedere imobiliar, nu valora mai nimic. Mică, veche de când lumea, cu o singură odaie şi o prispă mică, cu două geamuri foarte mici, cu gratii (de pe vremea atacurilor haiducilor), era tot ce-i mai rămăsese din avere. Vânduse tot, şi văcuța bătrână, şi clăile de fân, şi pământul. Îşi păstrase pământ doar pentru vreo două prăjini de cartofi, alături de casă. Lângă gospodărie se mai vedeau ruinele unui gard căzut de mult la pământ. Ca fundal, în spatele sărăcăciosului bordei se vedea dezolant, ca după iarnă, un rest de livadă desfrunzită, mai precis ce scăpase din ea de la tăiere: vreo doi meri scorburoşi ce produceau toamna pădurețe dulcege, un cireş aproape uscat şi încă vreo trei pruni vechi şi găunoşi.

Odată cu trecerea anilor, moşul se adâncea şi mai mult în necazuri. Înainte vreme mai câştiga câte un ban din făcutul greblelor de lemn şi din meşteritul cofițelor cu doage, atât de trebuincioase pentru orice gospodărie de la munte. Trebuie să dăm în vileag faptul că moşul avea un obicei cât se poate de păgubos pentru sănătatea sa: ieşea pe prispă, la lumina zilei, întinzând nişte ziare pe laviță, aducea cu el o cutie mare de tablă în care-şi ținea rezervele strategice de tutun, brun, din cel ieftin cumpărat din târg, şi se apuca să-şi prepare trabuce. Rupea ziarul în fâşii înguste, presăra cu degete puțin tutun de-a lungul fâşiei de ziar, învelea cu

grijă hârtia în jurul tutunului, lipea cu limba fâşia şi trabucul era gata. Cu aşa îndeletnicire nici nu-i de mirare că moşului îi mergea prost de la o vreme cu sănătatea, căci tuşea al naibii. Dacă treceai pe lângă casa lui şi vroiai să ştii dacă-i acasă ori ba, era de-ajuns să asculți dacă tuşeşte înăuntru. Tusea lui era una îngrozitoare. Tabagismul i-a ruinat sănătatea, cheltuise mult în viață pe tutun. Nu mai avea nimic în jurul casei, nici bani, nici făină. Se mai milostiveau vecinii să-i mai dea câte ceva, vedeau că moşul nu mai avea mult de trăit pe lumea asta, că deabia se mai ținea pe picioare. Într-o iarnă cu nămeți mari, pe deal, la casa moşului s-a auzit glas de trâmbiță. Dăduse în primire, săracul! În urma lui a rămas numai casa şi neînsemnatele proprietăți din jurul acesteia.

Ce vreau să povestesc acum însă, se întâmpla cu o primavară înainte ca moşul să-şi fi dat obştescul sfârşit, pe când încă mai avea ceva vlagă în el şi umbla anevoios pe lângă casă.

Moş Şcribleac era sărac lipit. Totuşi, nici el nu bănuia cât de bogat era!

Pe un răzlog căzut de pe gard, câteva vrăbii ciripeau voioase între ele:

- Auzi, tu, Moțato. Hai să-ți spun ceva. Cip-Cip! Cip-Cirip! zise o vrăbiuță porectită Zuluf.

- Ciup-Ciup! Ce vrei să-mi spui? îi răspunse Moțata.

- Cip! Vino mai aproape să-ți spun!...

- Ciup, spune!...

- Uite ce-am pățit! Am găsit un bob de ovăz şi l-am dat drăguțului meu vrăbioi, Vâlvoi. El l-a papat, s-a săturat, şi acum, uită-te la el!... Vezi cum se înfoiază în pene şi se dă pe lângă Vărgata, făcându-i curte?!

- Şi ce dacă?...

- Cum ce dacă? Ce, eu îs proasta proastelor? Îmi vine să mă înfig în Vărgata şi s-o las fără pene.

- Ei, las-o şi tu!... Altădată să fii mai deşteaptă, să nu mai dai nimănui din ce găseşti!

- Cip! Pssst! Taci un pic!... Mi se pare c-aud ceva...

- Aha! Ciup-Ciup! Alarmă! Se apropie motanul Tarzan din vale!…

Vrăbiile au dispărut la vreme într-o tufă de coacăze. Motanul Tarzan nu era de-ai casei, moşul n-ar fi avut cu ce să-l hrănească, deabia se hrănea pe sine. Era de la nişte vecini din vale. Tarzan trecu maiestuos prin mica livadă, atent la toate mişcările. Avea trecere liberă prin ogradă, profitând şi de lipsa câinelui. Dar vizita la gospodăria moşului n-avea de ce să dureze mai mult de câteva clipe, motanul trecu mai departe.

Treaba fu urmărită atent de o veveriţă care tocmai atunci se întorsese în pomul vechi şi găunos unde găsi un loc nemaipomenit de bun să-şi amenajeze scorbura. Chiar găsi un măr, mic şi stafidit, rămas în pom până-n primăvară, ca prin minune, iar acum îl ducea harnică la adăpost. Nu va sta mult mărul în acea scorbură, care era doar un punct de lucru al întortocheatei întreprinderi particulare a veveriţei, care avea un lanţ întins de alte scorburi în gestiunea sa. Cu prima ocazie, veveriţa va muta mărul într-o altă scorbură, mult mai sigură.

Înainte de a ascunde mărul, se uită cu mare băgare de seamă în jur, să n-o vadă cineva cum îl ascunde. Pusese, cu frică mare, mărul în scorbură, taman la timp, căci se aşeză pe pomul vecin o gaiţă pestriţă dornică de o învârteală cu de-ale gurii. Chiar şi o cioară neagră, mare, la vreo două garduri mai încolo, se uita demult de jur-împrejur, studiind orice mişcare ce i-ar fi putut aduce vreun folos.

Vrăbiile îşi reluară ciripitul pe lângă răzlogul de gard căzut. Când toate spiritele intrară în făgaşul lor, de sub cerdacul casei ieşi tainic, circumspect, popândăul Şoratra arătându-şi lumii comicii incisivi, lungi, galbeni. Luă aspectul unui ghişeftar respectat la uşa prăvăliei sale, cu burtica lui maro, grasă, şi cu urechile larg desfăcute.

- Chiţ! Chiţ Hei, vrăbiuţelor!...

- Ciup! Ciup! Ce-i cu tine, Şoratra? îi răspunse Moţata.

- N-ai văzut unde s-a dus motanul Tarzan?

- Da, cum să nu! Tocmai l-am văzut trecând pe aici. Dar a plecat, stai liniştit!...

Cioara bătu din aripi, semn că motanul încă era pe-aproape. Şi gaița părea neliniştită în cireş: motanul se putea întoarce oricând.

Deodată, evenimentul cel mare s-a produs: moş Şcribleac crăpă uşa bordeiului, ieşi pe prispă cu capul descoperit, doar în cămaşa sa albă, lungă până la genunchi, încins cu-n brâu negru la mijloc. Tuşi înspăimântător de câteva ori. Cu paşi şovăielnici coborî de pe prispă, având o tigăiță mică în mână. Se duse undeva lângă o şură unde era o grămadă de crengi şi buruieni. Aruncă nişte resturi ale prânzului din tigaie peste grămada de buruieni. La fel de anevoios, cu plămânii şuierând a tuse, se întoarse boscorodind în bordei.

Fu semnalul de năvală. Cioara, din depărtare, văzu prima mişcarea. Se repezi spre resturile aruncate, înfulecă buca-ta cea mare de mămăligă veche şi dispăru dincolo de livadă. Nici gaița nu aşteptă prea mult, se repezi, taman la timp, să înşface coaja veche şi uscată, bocnă, de pâine. Vrăbiuțele harnice s-au repezit şi ele să ciugulească cele mai mărunte fărâmituri de mămăligă.

Din ce aruncase moşul la gunoi rămăse doar o coajă de cartof şi un cotor de măr. Veverița, stând pe o ramură înaltă de pom, frecându-şi lăbuțele, făcea evaluări peste evaluări, dacă merită sau nu să-şi pericliteze pielicica pentru cotorul de măr care-i făcea cu ochiul.

Oricum, ce avea ea în scorbură era mult mai preţios, dar nu-i strica un supliment, o rezervă. Se furişă tiptil în jos, de-a lungul tulpinii pomului, năvăli în ogradă, fură cotorul de măr şi se făcu nevăzută în pom. Gustă, de poftă, două seminţe din cotor, restul duse în scorbură pentru zile mai negre. Doar popândăul, fricos, nu îndrăznea să treacă la acţiune.

Coaja de cartof îl înnebunise, însă cu greu îndrăznea să-şi ițească mai mult mustățile de sub cerdac. Coaja de cartof nu-i dădea pace deloc.

Când zarva din ogradă se potoli iar animalele plecară la treburile lor, popândăul se hotărî, în sfârşit, fie ce-o fi, să-şi rişte pielicica. Se repezi la coaja de cartof, o înşfăcă în dinți şi… ţuşti sub cerdac!

Moşul nici n-a ştiut ce pomană făcuse în după-amiaza aceea micilor vietăți din preajma casei sale.

Epilog: A doua zi, motanul Tarzan a fost văzut mărşăluind maiestous prin curtea moşului cu un guzgan gri în gură, mare şi dolofan, atârnând de-o parte a gurii, căci în partea cealaltă ținea în contrapondere un cap cu urechi largi, cu ochişori mici, vioi şi nefericiți, cu nişte mustăți lungi, mai lungi chiar decât ale motanului!

E de râs? Plângi!

Dumitru a lui Loba

Nu ştiu de ce, un băiat din vecini de o vârstă mai mare ca tine cu vreo doi, trei ani îți influențează cel mai puternic copilăria. Aşa şi noi aveam un asemenea băiat în vecini, care, în ciuda deosebirilor de mentalitate şi atitudine față de viață, ne-a influențat tot timpul cât eram copii.

În primul rând, acest Dumitru era un băiat vânjos, în ciuda staturii sale mici. Era isteț, vioi, descurcăreț în toate, era vioara întâi la joacă sau în năstruşnice hoinăreli pe dealurile copilăriei. Ar fi avut el influență şi mai mare asupra noastră, dacă nu eram supravegheați, conduşi de părinți, care aveau tot motivul să rărească întâlnirile noastre cu acest băiat cu capul plin de năzdrăvănii.

Venea la noi în casă după câte ceva, cerea ba una, ba alta. După plecarea lui constatai că lipseşte ceva din casă, vreun fular, creion, ori caiet. Te trimitea după un lucru în cealaltă odaie, iar el

cotrobăia prin sertare. Dacă te luai mai tare de el, aducea înapoi ce lua. Mama, când era în casă, nu-l lăsa să umble pe unde nu avea el treabă, îl expedia degrabă acasă. Spre regretul nostru. Noi ne-am mai fi jucat cu el tot timpul, fie nişte partide de şah, moară, cu piese făcute din carton, fie am fi bătut toată ziua mingea prin curte.

Fusesem odată departe în pădure, la fragi, mă întorceam cu frică pe cărare, să nu-l întâlnesc pe Dumitru, se cam băga şi mânca din fragii noştri adunaţi cu atâta trudă. Dar el dibui că eu mă întorceam de la fragi. S-a năpustit pe uliţă după mine, m-a prins. Eu scăpasem cana cu fragi în iarbă. Dumitru mă ajuta să adunăm fragii căzuţi în iarbă, dar punea câte una şi în gură. Am rămas doar cu o jumătate de cană de fragi. M-am plâns la mama, iar mama a zis ca o să-i arate lui, când o să-l întâlnească!

Cu şcoala îi mergea foarte prost. Nu că n-ar fi fost isteţ, dar, obraznic cum era, nimic nu se lipea de capul lui. Cum-necum a terminat cele şapte clase. Restul… şcoală de şoferi!...

Când eram mai mici, cam în clasa a doua, tata a tăiat mai mulţi copaci din toloaca de lângă islaz, a pregătit buştenii pentru tăiat cu joagăr, să scoată din ei nişte scândură. Avea nevoie de scândură pentru renovarea casei. A doua zi aşteptam, să vină doi oameni pricepuţi la tăiat scândură cu joagărul.

Seara târziu, tata s-a dus pe toloacă să vadă cum stau buştenii pregătiţi pentru joagăr. Când colo - buştenii nicăieri! Se uită el în toate părţile, vede nişte buşteni tocmai în vale de tot, în iarba vecinilor de sub islaz. Vai! Ce-au păţit buştenii? Cine i-a împins la vale? Se duse la moşul ce avea casa mai jos de toloacă, căruia-i zicea Dmetreiuc. Îl întrebă dacă n-a văzut cine a rostogolit buştenii le vale. Cum cine? răspunse Dmetreiuc. Băieţii matale au făcut asta! I-am văzut eu, cu ochii mei! Vai ce s-a mâniat tata! A venit acasă şi ne-a luat la întrebări. Bătaie cât cuprindea, să spunem de ce am împins buştenii la vale! Noi nu şi nu, n-am împins buştenii. Iarăşi bătaie! Parcă niciodată nu ne-a bătut aşa de tare.

Până a doua zi, tatei i-a venit gândul că, totuşi, poate nu noi am făcut isprava aceea. Dar atunci cine? Încetul cu încetul, a reconstituit scenariul. Nu eram noi aceia. Trebuia să fie golanul de

Dumitru a lui Loba! Urcând spre casa lui prin toloaca noastră, văzând buştenii albi aşa de frumos sprijiniţi uşor dedesupt să nu fugă, i-a venit în minte să-i împingă, să se distreze văzându-i cum se rostogolesc la vale. Ce putea fi mai distractiv pentru golanul de Dumitru! Asta a văzut şi moşul Dmetreiuc din vale, a crezut că suntem noi, şi a pârât că ne-a văzut cum rostogoleam buştenii! Mare ceartă a fost cu bătrânul Loba pentru golănia asta. A doua zi, tata, împreună cu cei doi oameni care au venit să taie scândură, au luat nişte ţapine şi, cu multă trudă, au reuşit să aducă din nou buştenii la deal, acolo unde era locul pregătit pentru joagăr.

Cel de Sus nu l-a ajutat pe Dumitru din cauza năzbâtiilor sale. A încercat să sară un gard înalt fără să pună mâna pe gard, dar a căzut şi-a rupt mâna. A trecut şi pe la noi acasă, cu mâna în ghips. Exceptând acest amănunt, adică mâna în ghips, el era la fel de dispus spre joacă. Era şi-un mincinos de îngheţau apele: când mințea, chiar credeai că-i aşa, el însuşi credea în minciunile sale!…

A mai făcut el şi alte isprăvi în copilăria lui. Dar, trecând anii, Dumitru al lui Loba s-a cumințit. S-a însurat, a avut o mulțime de copii, nu-i mai ardea de năzbâtii şi poveşti!

Hasiuc - maestru de parchet

În satul nostru era un om foarte diferit de alți oameni. Deşi era aproape surd, avea isteţime înnăscută pentru a face faţă unei meserii complicate, cum era aceea de manipulant de material lemnos într-un parchet de exploatare forestieră. La această meserie i se mai zice şi maestru de parchet. Avea şi o casă cam grea, vreo patru copii, nu prea reuşiți.

De cum apărură comuniştii în comună, s-a dat pe mâna lor, devenind şi membru de partid. Acolo, pe unde umbla el la şedinţe de partid, a fost instruit că nu există Dumnezeu, că omul se trage

din maimuță. Avea dispute dese cu un vecin de-al lui, Alexa, cu care se ciondăneau mereu pe seama acestei filozofii, a omului provenit din maimuță. Ca argument folosit de Hasiuc în conversațiile cu Alexa era faptul că, atunci când se naşte un copil mic, se vede ceva ca un fel de coadă, până creşte copilul mai mare. La care, Alexa, prompt, i-a retezat-o scurt: „Poate la tine s-au născut copiii cu coadă, la mine niciun copil n-avea coadă la naştere!"

Să lăsăm filozofia şi politica de-o parte. Hasiuc al nostru, cam bătrânel, mic de statură, slab, aproape surd, era agil ca argintul viu. Chiar el spunea că atunci când se vede prin pădure, umblă ca o veveriță. Toată ziua era plecat prin păduri, dar mai ales acolo la parchetul unde era maestru de exploatare. Când ajungea în parchet, ştiau muncitorii că a venit şeful. Cei vreo 40 de muncitori ascultau întocmai ce zicea el. El contabiliza câți metri cubi a tăiat fiecare, el făcea ştate de plată, el dădea dispoziții ce şi cum să se lucreze. Avea acolo mai mulți muncitori forestieri din comuna vecină, Breaza. Aceştia, deşi cam neştiutori de carte, erau, în schimb, muncitori de nădejde. Aveau topoare mari, bine ascuțite, erau vrednici la muncă.

Când era vreme ploioasă se organiza corhănitul, adică împingerea buştenilor tăiați la vale, folosind doar țapine, cu care îi rostogoleau până în pârâu, aproape de movile, de unde era mai uşor de încărcat în remorci. Se făcea astfel economie de manoperă de tras buştenii cu calul. Muncitorii care făceau corhănitul buştenilor strigau mereu: Varda, Varda! ca alții să audă şi să ocolească acel loc primejdios.

În vara când am lucrat şi eu la Hasiuc, ca măsurător, se făcea o tăiere rasă, completă, a unui parchet întins. Venea mai întâi drujbistul, cel care tăia copacii cu drujba. După ce copacii erau doborâți, veneam eu, măsurătorul, puneam o prăjină de patru metri şi făceam semne pe unde trebuie secționați copacii pentru buşteni. Apoi veneau muncitorii care tăiau crengile, decojeau copacul, încât rămâneau buştenii albi, fără coajă. Când era vreme ploioasă, se făcea corhănitul buştenilor, încărcatul în remorci sau camioane.

Astfel buştenii erau transportați la Fabrica de Cherestea din Moldovița.

Odată era s-o pățesc în meseria mea de măsurător. Tocmai măsuram nişte copaci căzuți, iar deasupra mea drujbistul tăia alți copaci încurcați. Când a tăiat un buştean, acela pornise la vale, spre mine. Norocul meu a fost că, în ultima clipă, acel buştean s-a oprit într-o cioată. Slavă Domnului! Am avut noroc! De-atunci mi-a fost interzis să stau mai la vale de drujbistul care tăia.

Veni vremea inventarului de buşteni din parchet. Operațiunea asta era foarte importantă, atât pentru maestru de parchet, cât şi pentru muncitori. Atunci era ora adevărului, câtă treabă a făcut fiecare muncitor. Vreo două săptămâni am tot umblat zilnic prin parchet la inventariere, împreună cu un om, Feduca, neam cu Hasiuc. Acela o făcea pe-a şeful, mă trimitea să măsor în cele mai neplăcute cotloane. El stătea în picioare şi doar scria în carnet. Țin minte, era ultima zi de inventar. Feduca, ştiind că era ultima zi de muncă pentru mine înainte de a pleca la Iaşi, la facultate, a vrut să scoată untul din mine, să arate cine e domn şi cine nu. Conştient de starea de spirit al lui Feduca, am suportat cu mult stoicism acel frecuş caraghios la care m-a supus. La sfârşitul zilei, ne-am aşezat amândoi pe un buştean, eu vesel, iar el trist. Care va să zică eu o să fiu domn de atunci înainte, iar el o să se chinuie toată viața prin păduri! De, ce să-i faci, fiecare cu meseria lui!

Hasiuc ăsta era şahist amator foarte talentat. Odată, dormind şi el la cabană o noapte, după ce s-a cherchelit bine, m-a pus să joc şah cu el. Aşa cherchelit cum era, cât credeți că a fost scorul? Şase la zero, pentru el! Când a văzut că n-are cu cine juca, a dat voie să mergem la culcare. Avea el un prieten cu care juca adesea şah de la egal la egal, unul Mitică, magazioner forestier. Atunci luptele pe tabla de şah erau pe viață şi pe moarte.

Era cam periculoasă meseria de maestru de parchet. Oricum o făceai, tot erau nemulțumiți muncitorii, unora li se părea că i s-a furat din plată. Chiar se vorbiră să-l pândească pe Hasiuc, mai spre noapte, să-i tragă o bătaie soră cu moartea! De! Riscul meseriei!

Zmeurarii

Încă înainte ca românii să devină căpşunari pe pământurile aride ale Spaniei, mulţi au fost zmeurari în parchetele de la munte. Pe vremea comuniştilor s-au tăiat masiv pădurile din Obcinele Bucovinei, dar s-au făcut şi reîmpăduriri pe măsură. Doar că pădurea, ca să ajungă din nou bună de tăiat, trebuie să crească cel puţin nouăzeci de ani. Aşa ne spuneau pădurarii, când mergeam la lucrări forestiere.

În primul an de la tăiere, un parchet rămânea plin de lemne rămase după exploatarea lui, de unde lumea lua crengi groase de fag sau de brad acasă, pentru lemne de foc. În al doilea an, parchetul se umplea de tufe de fragi, deliciul culegătorilor, în mare parte femei şi copii. Apoi se făceau plantaţii cu diverşi puieţi: molid, cel mai adesea, brad, paltin, douglas - un soi de pin american. După câţiva ani, puieţii plantaţi se făceau mari, cât un copil, apoi cât un om, până copleşeau cu totul zmeurişul şi alte ierburi de prin parchet, devenind crâng greu de străbătut.

Cea mai interesantă perioadă din viaţa unui parchet tăiat era când zmeurişul era la putere. Sezonul de zmeură ţinea la munte mai mult de o lună, din iulie până în august. Dată fiind amploarea parchetelor tăiate, era foarte multă zmeură de cules. Statul organiza centre de colectare, pe lângă fiecare canton silvic cam câte un centru. Aici se aduceau sute de butoaie cu doage de stejar, care se umpleau cu zmeură, care era apoi stropită cu o soluţie de bioxid de sulf - un conservant sigur. Se stabilea apoi preţul pentru un kilogram de zmeură, cam patru sau cinci lei.

Descoperind un mod aşa de bun de câştigat un ban, toată suflarea satului se pornea prin păduri şi parchete la cules de zmeură. Un om harnic strângea cam 12 kg de zmeură pe zi, ceea ce

însemna circa 60 de lei. Era un câştig foarte bun pentru femeile şi copiii amărâți, care n-aveau prea multă avere.

Noi eram primii care o luam la cules de zmeură, vara, de cum începea sezonul. Eram harnici, reuşeam astfel să strângem bani pentru haine, cărți şi tot ce era necesar pentru şcoală.

Cât de frumos era la cules de zmeură! De cum intrai în parchet, crengile lungi de zmeuriş stăteau aplecate grele de rod ademenitor, binecuvântate de Cel de Sus cu un parfum irezistibil. În primul sfert de oră mâncai pe săturate, ridicai crengile cu zmeură mare, roşie, ce-ți făcea parcă cu ochiul, luai ce era mai bun şi duceai la gură. Nu te puteai abține. Mai apoi, după ce erai sătul de-a binelea, îți legai oala la brâu şi începeai să culegi de-adevăratelea.

Unii pot crede că era doar o plăcere din cale afară să umbli prin pădure, să strângi şi să mănânci zmeură dulce pe săturatelea. Şi, pe deasupra, să câştigi bani. Puțini ştiu, însă, câtă trudă înseamnă un sezon de vară la cules de zmeură. Trebuia să te trezeşti dis de dimineață, să mergi drum lung până la parchetul unde ştiai că e zmeură mai multă. Dimineața era rouă, iar la prânz ardea soarele. Veneau ploi, furtuni, te uda din cap până-n picioare, umblai restul zilei cu hainele ude. Mai sufla uneori şi câte un vânt rece, mai ales după furtună sau ploaie. Mâinile se făceau sloi de la strâns recolta prin roua rece din iarbă, te stropeau crengile ude din tufiş. Iar după ce umpleai ochi căldarea cu zmeură, trebuia s-o duci până la centrul de colectare, care era câteodată şi la zece kilometri. La centrul de colectare dădeai peste alte necazuri: cozi de sute de persoane, la care stăteai ore întregi. De multe ori ajungeai acasă către miezul nopții, nu-ți mai trebuia nici mâncare. Te culcai, frânt de oboseală. Iar a doua zi o luai de la capăt.

De cum venea vestea că s-a deschis centrul de colectare de zmeură, toată suflarea satului o roia spre pădure, cu găleți, coşerci, oale, copii, femei, chiar şi bătrâne. Vedeai uneori şi bărbați la cules de zmeură, mai ales dintre cei care nu erau plecați la lucru prin pădure sau la cosit. Nu numai din satul nostru veneau la cules, veneau şi din alte localități, chiar şi din alte județe, de pe la şes, de

prin județele Botoşani sau Iaşi. Era vremea unui fel de El Dorado al câştigurilor frumuşele, dar cu destulă trudă. Venea lume pestriță, țărănci îmbrăcate sărăcuț, în rochii de monton, țigănci, puradei de prin Moldovița sau Vama. O lună de zile cei de departe dormeau pe unde apucau, prin cabane părăginite, prin poduri de grajduri, chiar pe cetină, la rădăcinile copacilor. Mâncau ce găseau, în special pâine cu zmeură, bureți fripți pe jăratec, tocane de legume luate de pe la magazinul forestier. Vedeai chiar şi femei însărcinate, umblând prin păduri şi dormind pe sub copaci!

Când era ziua caldă, în parchet era o gălăgie de nedescris: cântece, lălăituri, țiuituri, discuții la distanță. Era bine să nu stai prin preajma cetelor de culegători tuciurii, puteai avea surpriza să-ți dispară căldarea cu zmeură. Dar te şi durea capul de atâtea lălăituri de-ale lor. Doar o vagă teamă de venirea pădurarului îi mai făcea să amuțească o vreme. Aveau frică de pădurar, ştiau că nu e voie de strigat în parchet, era zonă de vânătoare. Odată mi-a dispărut căldarea aproape plină cu zmeură. M-a apucat tristețea, tot căutând-o. N-o găseam deloc. Când mi-am pierdut nădejdea, iată, o găsesc, ca prin minune. Degeaba am dat vina pe țigani. Practic, uitasem locul unde o lăsasem.

Scene înduioşătoare puteai întâlni la tot pasul. Un copil de şapte ani, venit cu mama sa la cules de zmeură:

- Mamă! Vino la mine, c-am umplut ulcica!...
- Vine mama, vine!
- Hai, mamă! Vino repede!...
- Vin, puiule, vin!
- Vino acum!

N-avea încotro, mama veni să deşerte în căldare ulcica plină de zmeură a copilului.

- Aşa-i că se cunoaşte când am vărsat ulcica în găleată?
- Da, se cunoaşte! Bravo, puiul mamei!

Copilului nu i se mai auzi glasul preț de un minut. Dar, la un moment dat, se aude un țipăt.

- Ce e, ce-ai pățit? strigă îngrijorată mama.
- Vino repede! Hî-hî-hî-hî! Uaaaaaa!

Mama aleargă speriată la el şi când acolo ce să vadă? Copilul căzuse între urzici, urlând de mama focului. L-a scos de acolo şi l-a dus pe cărare, să-l descânte.

- Nu mai plânge! O să-ți treacă!

- Stai cu mine, mamă! Nu mă lăsa aici singur!

Erau ceva probleme cu copilul mic în pădure. Mai mult încurca decât ajuta la culesul de zmeură.

Pe noi tata ne lăsa să umblăm la zmeură chiar de la începutul sezonului, el având mult de lucru la cosit şi la strâns fânul. Îl apuca, în schimb, hărnicia spre sfârşitul sezonului, când zmeura se mai rărea, când mai găseai zmeură mare şi frumoasă doar prin huciuri, pe la umbră, în locuri mai greu accesibile. Atunci, nu ştiu de ce, îi plăcea să umble prin desişuri întunecate şi să scoată la iveală zmeură mare, spornică. Când se termina zmeura în parchetele mai apropiate de casă, noi plecam să căutam mai spre munte, acolo unde era mai rece şi zmeura se cocea mai târziu.

Țin minte, odată, mă luă tata la zmeură departe, înspre munte, într-o vale sălbatică, numită Hurghişca. Acolo era un parchet în care zmeura de-abia apucase să se coacă. Eram bucuroşi că am găsit zmeură bună, că nu degeaba făcusem drumul acela de trei ore, pe un drum de pârâu pietros. Am constatat că nu eram singuri în parchet, mai sus de noi, chiar spre creastă, apăruse un grup de țigănci care lălăiau din răsputeri. Alături mai erau şi vreo trei bărbați tuciurii, cu pălării de paie, cu boruri largi şi munceau să umple coşercile. Dar, mai după prânz, auzim nişte strigăte şi vaiete. Venise pădurarul să facă linişte în parchet, i-a luat pe nepregătite, le-a răsturnat zmeura din coşerci, iar femeile au început să urle şi să blesteme jalnic. Au fost alungați, apoi, cu coşercile goale. Cu pădurarul nu puteai să te pui, avea şi puşcă!

Eu şi cu tata eram mai la vale, în nişte viroage pline de zmeuriş. Priveam cu spaimă cum pădurarii risipesc zmeura bieților oameni veniți de cine ştie unde să câştige un ban. Ne-am pitit ca potârnichile în tufişuri. Abia după o jumătate de oră, văzând că nu mai era nimeni prin preajmă, am ieşit din ascunziş să strângem zmeură cât să umplem căldările. Când eram gata să plecam acasă,

ne-a fost frică să mergem pe drumul de lângă pârâu, să nu cumva să ne întâlnim cu pădurarul. Am luat-o pe coasta pietroasă a muntelui şi-am ieşit la drum bun departe, după mult mers anevoios. Până acasă mai aveam încă de mers trei ceasuri. Şi culmea, în plină noapte, tata s-a dus cu căldările de zmeură tocmai în centrul comunei, adică încă vreo două ceasuri de mers, căci numai acolo era un centru care prelua zmeura noaptea.

Aşa se chinuiau oamenii nevoiaşi şi copiii să facă rost de un ban cinstit pe timp de vară, exploatând resursele muntelui.

Ursoaica

Ce bine e să treci prin păduri şi să n-ai nicio teamă. Să admiri copacii aşezaţi maiestuos de-a lungul plaiului, de o parte şi alta. Să te aşezi pe o buturugă când simţi picioarele înmuiate de urcuş. Să-ţi mai îndulceşti sufletul cu nişte fragi sau zmeură care-ţi fac cu ochiul în fiecare luminiş.

- Ce zici, Mihai, ne-am trezit cam târziu astăzi să plecăm la muncă? întreb eu pe fratele meu.

- De ce să fie târziu? Cu cât vii mai odihnit la muncă, cu atât ai mai mult spor!

- Uite, ne apropiem de vârful muntelui. Crezi că azi va fi vreme fără ploaie, toată ziua? continui eu.

Nici n-am terminat bine de rostit acestea, că auzim un vuiet dinspre creasta împădurită a muntelui.

- Uite o scroafă de mistreţ, cu pui! zice Mihai

Mă uit mai bine şi ceva mă face să mă cutremur.

- Ăsta nu-i mistreţ! Asta-i ursoaică! Are şi pui! strig eu. Hai să urcăm în copac!

Ursoaica cu cei doi pui ai ei, bine crescuţi, de culoare brună, năvăleau la vale, cot la cot cu ursoaica, dinspre creasta

muntelui, chiar pe-aproape de noi. Grohăia-mormăia sinistru toată ceata aceea de sălbăticiuni. De spaimă, de abia am pribidit să urcăm într-un molid, vreo trei metri, unul după altul.

Ursoaica cu puii ei, se vede, nu avea treabă cu noi în ziua aceea. Cum veneau la vale dinspre creastă, tot aşa s-au scurs mai departe. Aveau ei alte scopuri în capul lor: pe versantul de vizavi al pădurii era o poiană, în care păşteau nişte vite. Spre marea noastră mulțumire, am fost desconsiderați de ursoaica şi de progeniturile ei!

Stând în molid vreo cinci minute după dispariția ursoaicei cu puii, zic lui Mihai:

- Cât o să stăm aici în copac? Hai să coboram, să vedem urmele lăsate de urşii prin pădure!

Am coborât liniştiți, am început să căutăm semne de trecere a urşilor. Dar n-am văzut nimic nicăieri. Laba urşilor este foarte moale, nu lasă urme. De abia la trecere peste un plai umed de ploi, am văzut nişte urme de labe de urs în noroi. Asta a fost prima şi ultima dată când am văzut urs în pădure.

Noi ne-am continuat drumul spre parchetul din satul Raşca unde lucram la curățirea de resturi lemnoase a parchetului proaspăt tăiat. Acolo dormeam la o cabană forestieră de la kilometrul şase din Raşca, unde maestru de parchet era Ilisoi, şi avea ca ajutor pe unul Feduca. Când am povestit celor de la cabană întâlnirea noastră cu ursoaica, aceia aveau zâmbete ironice în colțul gurii. Nu ne credeau. Unde urs chiar aşa de aproape de sat! O fi crezut şi ei, după numai două zile, când s-a aflat că ursoaica a rupt o juncuță pe dealul de la Zigrevi.

La merişoare

Venise toamna. Sezonul de afine şi zmeură trecu de mult. Şi lucrul la cositul şi strânsul fânului s-a cam terminat pe țarinile dimprejurul casei. Până la cositul otavei au mai rămas câteva zile.

Cineva ne-a spus că a fost la munte şi a văzut nişte merişoare grozave. Merişoarele seamănă cu afinele, ca formă şi mărime, doar că sunt roşii când sunt coapte, sau alb cu roşu când dau în pârg. La aşa veste, nişte culegători de fructe de pădure pătimaşi ca noi, nu puteam rezista. Eu şi mama, am luat nişte găleți de plastic, am luat şi un sac de rezervă pentru cazul când vom da de foarte multe merişoare, şi-am plecat la munte. După o jumătate de zi de mers, am ajuns la o stână care era foarte aproape de pajiştile cu merişoare. Am tras un pic sufletul, apoi am făcut mămăliguța în ceaunul de la stână şi am mâncat ca de prânz. După aceea am urcat muntele până spre culme, acolo unde începeau vestitele pajişti cu merişoare.

În vremurile de demult, erau oameni foarte sârguincioşi din Breaza, satul de dincolo de Obcina Feredeului, care au câştigat averi frumoase din strângerea merişoarelor şi vinderea lor la oraş, la Câmpulung.

Să revenim la merişoarele noastre. De cum am urcat muntele, nenorocul nostru a fost că venise o ploaie fără de veste. A început să sufle şi un vânt rece. Ne-am udat bine de tot de la ploaie şi rouă, iar vântul a pus capăt la toate. Mânuțele mele firave au înghețat de roua rece. Am început să dârdâi, să bâzâi. Mama, ce era să facă? Cum să plecăm? De abia am venit! Când a văzut că nu-i de joacă cu frigul şi cu roua, am abandonat culesul, pentru a doua zi. Ne-am dus din nou la stână. Aici nu era loc de dormit în odaia de la stână. De abia ne-au primit să dormim în pod, în fân. Hainele încă îmi erau ude de rouă, dar, îngropat în fân, parcă m-am încălzit. Nici nu-mi venea somnul repede, în pod era multă lume venită, ca şi noi, la cules de merişoare, şi se spuneau fel de fel de pățanii. Era unul, Trabuşinski, din sat cu noi, venetic, venit pe meleagurile noastre din Galiția. Acesta s-a pornit la spus poveşti. Când îl vedeai, părea un om mare, sobru, fără umbră de zâmbet pe chip. Dar acum povestea aşa de comic înşirând fel de fel de poveşti. Unele chiar aduceau cu povestirile lui Creangă, dar erau şi altele, de sorginte pur huțulă. Să tot asculți poveşti de la el în podul de fân, toamna, la cules de merişoare!

Pe mine m-a prins somnul. Dar aveam somn chinuit, fiind rebegit de ploaie şi de vânt din timpul zilei. Începusem să visez nişte chestii groaznice. Când m-am trezit, eram căzut jos de tot sub streaşină, mai aveam puțin şi cădeam din pod. În plus, eram înghețat bocnă. Dârdâind, am urcat înapoi mai sus în pod, unde era mai mult fân, m-am îngropat bine de tot în fân. Aşa m-am trezit că soarele răsări afară demult. Mama s-a trezit şi ea, am făcut de mâncare, tot la ceaunul de la stână, am mâncat şi am plecat pe munte, la cules merişoare. Nu mai ploua, era chiar bine. Ne-am pus pe cules. Nu aveam cu noi şi pieptenul de strâns afine şi merişoare, iar cu mâna se strângea mai greu, dar se culegeau fructe mai mari şi mai curate.

Alt necaz. Pe acele islazuri întinse de munte unde se culegeau merişoare au apărut nişte oameni din satul vecin, din Breaza, care erau proprietari peste acele islazuri. Începură vociferările, ceartă, din cauză că se culegeau merişoare pe proprietatea lor. Trebuia să dai o parte din ce-ai cules la ei. Eu şi cu mama ne-am pitit mai la marginea poienii, lângă o pădurice, să nu ne vadă. Asta ne mai trebuia, după ce se culegeau aşa de greu acele merişoare, să mai dăm jumătate la alții!

Seara am plecat la stână. Văzându-mă aşa mic, s-au îndurat de mine, m-au primit să dorm chiar în bordei, pe un pri-chici lângă sobă. Era cald, nu ca în pod. Am dormit visând frumos. A doua zi am urcat încă o dată pe munte să mai completăm găleţile. Am strâns merişoare într-un sac. Apoi am coborât la vale. După drum greu şi chinuitor am ajuns acasă, seara târziu, frânți de oboseală. A doua zi am curățat merişoarele de frunzulițe şi le-am pus cu apă, la murat, într-un poloboc. Dacă erau păstrate până la iarnă, merişoarele erau grozave, aveau gust acrişor şi erau foarte eficiente pentru cazuri de tuse, răceală.

Am mai fost într-un an la merişoare tot acolo, la stâna lui Brustur din Vejii Mici. Venisem cu tata şi cu fratele mai mic, Mihai. Eram puşi pe fapte mari. Venise şi unchiul Cocerhan Mihai cu noi. Dar el n-avea răbdare să se aplece şi să culeagă merişoare. S-a plictisit şi-a plecat acasă. Am rămas numai noi, cu tata. Țin

minte, după vreo trei zile, am strâns o mulțime de merişoare. Ne-am dus la un centru de colectat fructe de pădure, undeva la kilometrul 21 din Argel, unde am curățat o jumătate de zi acele merişoarele. Apoi am reuşit să le predam la centrul de colectare. Câştigasem vreo trei sute de lei. Tata era mulțumit. Uite aşa, cu mult chin, reuşeam să agonisim nişte părăluțe pentru trebuințele noastre de la şcoală, care urma să înceapă cât de curând.

Păstrăvul meu

Când eram elev la clasele mici, cam până spre clasa a VI-a, aveam două plăceri copilăreşti mai presus de orice alte plăceri: să joc miuțe de fotbal cât era ziulica de mare, dacă m-ar fi lăsat cineva, şi să prind peşte în râu. Pentru aceste două pasiuni puteam răbda orice, şi foamea, şi bătaie acasă, pentru întârziere. Stați puțin, nu trageți concluzii greşite. Eram, totuşi, un copil cuminte, învățam bine la şcoală. Aşa că, fotbalul şi pescuitul le făceam pe apucate, dar niciodată pe cât mi-aş fi dorit.

Fotbal (e cam impropriu spus) la noi însemna o miuță în doi-trei băieți, cel mai mic era pus să stea în poartă, iar dacă acolo nu era eficient, era trimis la înaintare, să deranjeze adversarul. Porțile le improvizam uşor, dintr-un ghiozdan, o căciulă, un băț, sau o piatră. Măsurarea porții se făcea cu pasul. Unu, doi, trei..., mai mult de trei paşi nu prea ne permiteam. Terenul trebuia să fie cât de cât drept, să nu fugă mingea singură la vale sau în râu. Pe apa râului era tare greu să mai prinzi mingea, o vedeai înotând grăbită spre Dunăre, dacă nu se oprea undeva într-o hulboacă. Partidele de fotbal erau aprige, cu cotonogeli, chiote, picioare julite, strigăte de gooool, şoşoni rupți, pantaloni sfâşiați, bătăi, plânsete. Cel mai rău era însă când cineva ne alunga de la joacă, fie

vreun părinte al unui copil, fie pădurarul, fie vreun profesor de şcoală care ne vedea că pierdem timpul în loc să învăţăm.

Dar să lăsăm fotbalul deoparte pentru altă povestire deoarece, mai presus de plăcerea miuţelor, era cea a pescuitului. Ieşeam flămânzi de la şcoală dar, în drumul nostru spre casă era răul satului, care curgea la vale cu un vuiet ca de simfonie adormitoare. Trecând pe lângă râu şi privind în apă, deodată ţi se părea că, aproape de mal, mijeşte un păstrăv. La aşa ceva nu putea rezista niciun copil. Lăsam ghiozdanul cu cărţile pe mal, suflecam pantalonii de şcolar până mai sus de genunchi şi intram în apă. La început, apa te seca la inimă, de rece ce era. Dar, după câteva minute, te obişnuiai. Începeai să cauţi cu mâinile pe sub fiecare piatră mai mare din apă. Uneori stârneai vreun peşte mai mare care dispărea ca o nălucă sub alte pietre mai îndepărtate. Luai iar la cercetat pietrele şi buturugile de lângă mal. Rar de tot, se întâmpla totuşi chiar să prinzi ceva. Era bucurie mare când scoteai afară vreun peşte, cu pielea sa moale, lucios, puternic în zvârcoliri, mai, mai să-ţi scape din mâini. Era o mare mândrie dacă reuşeai să prinzi un păstrăv. Numai că, de cele mai multe ori, munca de copil pescar era răsplătită cu vreo doi, trei boişteni, din cei amărâţi şi... atât. Unii erau, totuşi, mai măricei, aveau chiar mustăţi!

Erau multe poveşti cu prinsul păstrăvilor. Se lăudau băieţii adesea: eu am prins atâta de mare, eu am prins unul şi mai şi. Ca să fii pescar de păstrăvi aveai încă o grijă, anume aceea să nu te prindă pădurarul. Putea să-ţi împuşte o amendă sau o bătaie, de să te sature! Unii chiar au păţit treaba asta. Aveau, însă, pădurarii, griji mai mari decât asta, nu se uitau ei chiar la orice copil aflat pe râu la pescuit. Mai rău era să te prindă părinţii că stai la râu şi pierzi vremea, că nu vii repede acasă, unde te aşteptau treburi, nu era cazul să pierzi timpul la păstrăvi.

Boiştenii de consolare pe care-i prindeam, în speranţa că va apărea într-o zi şi păstrăvului cel mare, erau puşi în borcane şi duşi acasă. Îi vizitam mai des acolo unde îi puneam, le mai dădeam câte o fărâmă de mâncare să nu moară de foame. Odată i-am pus în ştiubei, un puţ de apă făcut dintr-un trunchi scobit în interior, de

brad, îngropat doi metri în pământ. I-am văzut multă vreme acolo, chiar şi în primăvara următoare. Găseau mereu ceva de mâncare, nu mureau de foame, chiar dacă noi mai uitam să le dăm.

Odată mi-a venit în minte să pescuiesc într-un pârâu mai mic, aflat mai aproape de casă. Apa nu era mare, dar avea nişte bulboane sălbatice. Erau acolo nişte movile de crengi şi buşteni la marginea apei. Când am pus mâinile sub un buştean, iată, şi-a făcut apariția un păstrăv mare! Cu multă precauție şi cu destulă greutate, l-am scos din apă. Eram în al nouălea cer de bucurie. Ce peşte măreț era! Cu pistrui colorați peste tot corpul, doar pe coamă era întunecat. Am început să alerg spre casă, dar mai poposeam de-a lungul apei să mai pun păstrăvul în apă ca să nu moară sufocat. La una din aceste opriri mă ajunge din urmă un coleg de clasă, Aurel Polec, care îmi era şi vecin. Noi îi mai ziceam şi „uliul", şi asta de şmecher ce era. Mă laud cu isprava mea la el, ce păstrăv grozav am prins eu. Se minună şi el. Dar ce-i veni în minte: îmi zise să-i dau şi lui păstrăvul un pic în mână, să se joace. I l-am dat. El clăti un pic păstrăvul în apă, apoi strigă: Aualeooo! L-am scăpat!

Cum să scape păstrăvul meu în apă? Văd că face o mutră de niznai, apoi îmi zice că ar mai sta cu mine să căutăm păstrăvul, dar se grăbeşte: trebuie să scoată oile la păscut, spre seară. M-a lăsat singur să caut în disperare păstrăvul pierdut în pârâu. Caut, caut, caut… nimic! Păstrăvul nicăieri! Mare tristeţe. Seara se apropia de zor. Eu încă încercam să găsesc păstră-vul acela, cercetând a nu ştiu câta oară toate pietrele. În cele din urmă am renunțat şi am plecat spăşit spre casă.

Mare ciudă mi-a fost. Cum a reuşit el, Aurel, prietenul meu din vecini, să-mi facă una ca asta!

Într-o zi aveam treabă pe la casa lui. Trecând prin livadă pe lângă un jgheab de adăpat vitele, mă uit în apa din el şi ce credeți că văd? Un păstrăv! Mi s-a părut că era chiar păstrăvul meu. Da, chiar aşa era, era peştele meu, altul nu putea fi! L-am recunoscut. Abia atunci m-am limpezit în legătură cu toată tărăşenia. Aurel se făcuse că mi-a scăpat păstrăvul în apă, dar, de fapt, l-a ascuns în

sân şi apoi mi-a zis minciuna cu oile, s-a dus în fugă acasă şi a pus păstrăvul în jgheabul lui.

Aşa că, după ce am înțeles totul, iau frumuşel păstrăvul din jgheab, îl pun în pălăria mea pe care o umplu cu apă şi urc drumul spre casă. Mă opresc însă la ştiubei şi arunc păstrăvul în apă. A început să respire bucuros şi să mişte maiestuos din aripioare. Cât de frumos era, ce buline roşii îi împodobeau corpul, doar pe şira spinării era mai întunecat! Am alergat spre casă, am luat bucățele de pâine şi le-am aruncat în ştiubei, să aibă păstrăvul meu ce mânca. În următoarele zile m-am dus mereu la el să-l admir!

Numai că, spre marea mea stupefacție, după vreo două săptămâni, l-am găsit pe fundul apei, cu burta albă în sus. Murise. Cel mai probabil de foame. Păstrăvul, peşte răpitor, nu se hrăneşte cu pâine.

A fost mare supărare pe soarta tristă pe care a avut-o păstrăvul meu! Nu a avut parte de el nici Aurel, care îl furase de la mine, dar nici eu!

D-ale copilăriei!...

Sheffel

În clasa I-a am avut o învățătoare „clasa I-a": în vârstă, serioasă, exigentă, care-şi făcea meseria pe deplin. Copiii ştiau de frica ei. Cine nu era cuminte, lua linii peste degete. Sau stătea în genunchi, la colțul clasei. Nefiind numeroşi copiii în şcoala satului, unul din învățători avea grijă de clasele I-a şi a III-a, iar celălalt avea grijă de clasele II-a şi a IV-a. Aici era toată arta, când învățătoarea făcea lecție cu una din clase, ceilalți copii trebuiau să scrie ceva.

S-a întâmplat, însă, un lucru rău, învățătoarea noastră, d-na Sheffel, s-a îmbolnăvit de o boală gravă, incurabilă, şi, cu două luni înainte de sfârşitul anului, n-a mai venit la ore. Soțul ei, d-l

Sheffel, încerca s-o suplinească. Însă el era din alt aluat decât distinsa sa soție. Era înfrățit cu băutura, nu puteai avea bază în el. Se zicea că în viața lui a mai fost dascăl la o biserică, ştia de acolo felurite cântece. Tot el ne-a învățat să cântăm imnul țării de atunci „Te slăvim, Românie, pământ părintesc!”. Aşa de caraghios ni se părea să cântăm acest cântec, auzindu-l şi pe dascălul nostru, de nu ne puteam abține de râs. În fine, după ceva chinuială, am izbutit.

Rămaşi singuri cu d-l Sheffel, s-a schimbat radical stilul de şcoală. Când intra ilustrul dascăl la oră, era un zumzet necontenit în clasă. Avea o metodă mult încercată de el în lunga lui experiență de învățător: punea pe primul din bancă să citească din Citire. Apoi continua cu următorul. Apoi banca următoare. Când se terminau toate băncile, reîncepeam cu prima bancă. Nu conta că unii erau din clasa I-a iar ceilalți din clasa a III-a. Vă dați seama, cu stilul acesta toți reuşeam să ştim lecțiile pe de rost!

La matematică era mai complicat. Ilustrul nostru învățător ne dădea indicații prețioase: rezolvați exercițiile/ problemele de la numărul cutare până la numărul cutare. Mie-mi convenea stilul acesta de predare. Începusem să rezolv exercițiile şi problemele de unul singur. Eram cu mult înainte față de alți copii, aproape că terminam cartea. Avea de la cine copia toată clasa!

Dar se întâmpla des ca ilustrul pedagog, domnul Sheffel, luând o tărie cam mare, să nu poată veni la ore din odaia lui, situată chiar în şcoală, într-o aripă a ei. Ne lăsa de capul nostru, toată ora. Cei din clasele paralele II-a – IV-a păteau la fel. Atunci, fiind deja primăvară, cald, ne întâlneam toți băieții în curtea şcolii, unde începeau nişte miuțe de fotbal fără de sfârşit. Rar de tot, spre seară, se trezea din somn domnul învățător, ne mai speria cu prezența sa în curte, făcând să fugim toți, ca potârnichile, în clasă. Taman la timp, ca domnul Sheffel să ne dea tema pentru acasă. După aceea eram liberi să plecăm.

Ştiu că, chiar când să luam vacanța, doamna învățătoare Sheffel a murit. Am plâns amar cu toții de acea veste tristă!

Anul următor ne-a venit o învățătoare tânără, pe nume Tcaciuc, ucraineancă. Ne-am împăcat nespus de bine cu ea. Dar în

clasa a treia a plecat şi ea şi ne-a venit o altă învățătoare, numită Seniuc, de asemenea tânără, tot ucraineancă. Când am văzut-o pe învățătoarea cea nouă, ne-am pornit pe plâns. Eram prea ataşaţi de învățătoarea Tcaciuc. Dar după câteva zile ne-a trecut, învățătoarea Seniuc era la fel de buna şi de frumoasă.

Andrici

Era pe vremea comuniştilor. Ca urmare a plecării soților Sheffel de la şcoală, (doamna a murit, iar el ieşise la pensie), a rămas şcoala fără învățători. De aceea au fost trimişi, în anul următor, doi învățători: o fată proaspăt absolventă a unui institut de specialitate din Suceava, care se numea Tcaciuc, o ucraineancă get-beget. Şi a mai venit un învățător în vârstă, domnul Andrici, care până atunci fusese învățător în satul vecin, Argel. Andrici, de asemenea, era ucrainean. Era domn bine, spre pensie, cu chip frumos, plinuț de-a binelea la corp. Se credea că huțulii sunt ucraineni, şi, pe vremea când ruşii dictau multe în România, se credea că odraslele huțulilor trebuie să învețe Limba şi Literatura ucraineană. Mă rog, treburile comuniştilor, nu se putea discuta prea mult pe seama deciziei celor de sus. Părinții huțuli ar fi dorit ca la şcoală să se învețe doar limba română, era mai folositor, din moment ce copiii urmau să trăiască în România.

Clasele II-a şi a IV-a erau deci sub îndrumarea bunei şi drăgălaşei noastre învățătoare Tcaciuc. Celelalte două clase paralele erau oblăduite de domnul Andrici. Dumnealui avea metode specifice de îndrumare a copiilor din clasele sale. Încerca să-i culturalizeze, să-i învețe cântecele din cărțile ucrainene. Şi chiar a reuşit. Era o poveste drăgălaşă, ceva cu nişte sălbăticiuni care au găsit o mănuță pierdute de un moş şi se bucurau că vor avea unde locui. Şi şoricelul, şi iepuraşul, şi vulpea. Până a venit

pan-caban (adică mistreţul), care a spus că el va fi stăpân peste căsuţa lor. Animalele s-au întristat. Dar, moşul, cel care a pierdut mănuşa, s-a întors, a luat mănuşa, iar bietele animale au rămas fără adăpost. Iată, aşa nişte poveşti se învăţau la şcoala noastră primară.

Alt lucru cu care eram chinuiţi la şcoală primară cât timp Andrici era director, au fost abonamentele la „Novii vik" (Veac nou) ziar ucrainean. Trebuia să aducem bani pentru abonament, cinci lei. De unde să scoată nişte copii amărâţi cinci lei? Tata a zis că el, categoric, nu dă bani pentru abonament! De nevoie, trebuia să împrumut de undeva cinci lei, m-am dus la un unchi de-al meu, Vasile Cocerhan, care mi-a împrumutat cei cinci lei şi i-am dus lui Andrici pentru abonament. Doar aşa am scăpat de ameninţările lui. Apoi începeau să vină, săptămânal, ziarele „Novii Vik". Nu ştiam cum să le ascund, să nu dea tata de ele! Vai ce griji extraşcolare.

Ce nu era bine sub domnia lui Andrici, era faptul că ne punea, până şi în vacanţă, să venim la şcoală pentru diverse activităţi, să mergem cu el la cules plante medicinale, şcoala avea normă. Dar cum ne vedeam în vacanţă, greu mai dădea Andrici de noi. Aveam treburi multe acasă, trebuia să greblăm fânul cosit de tata, sau să mergem în pădure la cules zmeură şi fragi, câştigam astfel un bănuţ pentru trebuinţe şcolare.

Odată eram într-un parchet de zmeură, era zi frumoasă, caldă, fără nor pe cer. Când colo, ce credeţi că vedem? Chiar lângă marginea acelui parchet cu zmeură, aproape de tot de drum, sosise la cules Andrici însoţit de vreo doi copii de la şcoală veniţi din prea multă conştiinciozitate la activităţi extraşcolare. Pitiţi după tufe, să nu fim văzuţi de Andrici, ne uitam curioşi să vedem cum strânge el zmeură. Ne pufnea râsul. Pusese coşărcuţa lui mica cu floricele pe o cioată mare, netedă. Un prosopel acoperea coşărcuţa, să nu cadă scame în el. Andrici lua câte o tufă de zmeură, o scutura deasupra palmei întinse, alegea zmeura frumoasă de celelalte mai amărâte şi de gunoaie, apoi dădea prosopul cu grijă la o parte, punea zmeura uşurel în coş, acoperea din nou cu prosopul. Da, poate era o altă modă de cules zmeură. Dar, dacă adoptam metoda lui de cules, n-am fi strâns niciun kilogram!

Mihai, fratele meu, l-a avut pe Andrici învățător vreo două trimestre. Multe a uitat despre Andrici, dar una nu poate uita nici astăzi. A adus de acasă în torba lui de elev o bucată de turtă de mălai, făcută de mama în cuptor şi pusă cu grijă printre cărți. Şi, cum ora lui Andrici parcă nu se termina, copilului i se făcuse foame. Tot ducea mâna pe sub bancă, tot ciupea din turta de mălai, o ducea la gură. Asta a mers bine până l-a dibuit Andrici. A venit pe furiş spre copil, l-a prins asupra faptului, a luat mălaiul şi l-a aruncat în sobă. Jale mare l-a apucat pe copil, i-au dat şi lacrimile. Nu mai putea de supărare pe învățător. Mai ales că, în recreație, toți copiii luaseră ceva de rontăit, iar el nu avea nimic, doar se uita cu jind la ceilalți cum mănâncă. Pe când era el în jalea cea mare, iată, apare Andrici din casa lui şi-i aduce două plăcinte frumoase şi rumenite. Aşa că, din amărât, Mihai deveni cel mai grozav cu acele plăcinte aromate şi gustoase! După aşa întâmplare, copilul şi învățătorul se făcură prieteni. Elevul s-a dezvățat de năravul de a mânca pe sub bancă în timpul lecțiilor!

Avea ce avea bun şi drag învățătorul Andrici: avea o fată frumoasă foc, se numea Bogdana. O vreme era şi ea învățătoare la şcoala din Demacuşa, în paralel cu tatăl ei. După ce termină facultatea, deveni profesoară, şi chiar diriginta mea la Şcoala din Moldovița. S-a măritat cu un ucrainean, domnul Michitei Ilie, profesor de română, care deveni şi directorul liceului din comună pentru mulți ani. Dumnealor aveau nişte copii foarte reuşiți, Larisa, mai mare, şi Bogdan, de care erau foarte mândrii. Dar cel mai mândru de nepoți era ilustrul învățător, bunicul Andrici, după ce a ieşit la pensie!

Anghel

Dacă se poate imagina un învățător de sat mai pitoresc decât a fost Anghel la şcoala primară din Demacuşa, să-mi spuneți şi mie! Ce-aţi zice, elevi fiind în clasa a I-a, a II-a, să vă plece învățătoarea cea tinerică, frumoasă, pe care copiii au îndrăgit-o ca pe mămica lor, şi să-ți vină un învățător moş bătrân, negricios, cu dinți anapoda în gură şi, pe deasupra, cu nişte năravuri pedagogice dintre cele mai năstruşnice.

Nimeni n-a dezlegat misterul de ce a fost adus acest dascăl de copii tocmai din județul Focşani, într-un sat din inima munților Bucovinei, împreună cu nevasta sa, oameni la şaptezeci de ani, când alții se odihneau de ani buni la pensie. Unii ziceau că moşul a fost pedepsit de comuniști, să fie trimis acolo unde înțărca vulturul puii, fiindcă a avut obârşii burgheze nesănătoase. Alții ziceau că din cauza patriotismului debordant din sângele lui de român, că se lupta împotriva bolşevismului şi a sovieticilor şi că, din propria inițiativă, ar fi vrut să ajungă într-o zonă în care se făcea până atunci propagandă pro sovietică, iar acum, la schimbarea macazului politic, trebuia făcută propaganda inversă, de neutralizare a curentului politic pro rusesc.

Cum-necum, copii s-au pricopsit cu un învățător foarte ciudat, întunecat la față datorită trecerii anilor, cu chipul semănând întrucâtva cu cel al lui Don Quijote. Până şi vara umbla cu o căciulă țuguiată pe cap, de oaie, rareori mai umbla şi cu o pălărie întunecată, cu boruri largi, bătrâneşti. Şi nu l-a văzut nimeni altfel decât cu nişte pantaloni de pufoaică, fără ele ar fi tremurat rău de frig în ținutul acesta răcoros de munte din Obcinile Bucovinei.

Obiceiurile lui pedagogice erau de pomină.

În primul rând, a impus o disciplină de fier, comică totuşi, în şcoală. Mai ales plecarea de la şcoală spre casă era drastic

reglementată: La ieşire din şcoală, copii trebuiau să se încoloneze pe câte patru cârduri corespunzător celor patru direcții de plecare acasă: unii spre direcția canton, alții spre Darieni, alții spre uliță, şi ultimii în direcția căminul cultural. Fiecare direcție de plecare avea şef de coloană. Acele patru cârduri deja formate în curtea şcolii nu aveau voie să se urnească din loc până nu primeau semnalul de deplasare de la ilustrul învățător. Moşul, ca omul, nu se grăbea să slobozească cele patru „legiuni". Se ducea mai întâi prin casa lui, molfăia ceva pe acolo, apoi ieşea în curte şi slobozea oştirile. Nu se pleca fără ca toți copiii încolonați să strige tare: Buna ziua, domnule învățător! Coloanele trebuiau să se deplaseze în cea mai desăvârşită ordine, şeful de coloană chiar avea un caiet în care scria orice act de insubordonare. În fine, legiunile moşului începeau să se deplaseze. Neîncrezător, el mai ieşea în drum, să vadă cât de tare îi sunt respectate indicațiile de deplasare. Era considerat act de indisciplină chiar să se vorbească între copii în limba huțulă, moşul patriot a interzis conversația în limba maternă huțulă. Cine nu se supunea, avea treabă cu el a doua zi, rigla în trei canturi, sau arătătorul de la hartă intra în funcțiune, palmele neascultătorului se făceau ca nişte gogoşi. Comicul situației era faptul că dacă rămâneau chiar doi copii în coloană, ei trebuiau să continue să meargă în formațiune, unul şef, celălalt supus!

Într-o zi, ispitit de nişte plante de susai proaspăt înflorite în grădina unui sătean, Mihai, fratele meu mai mic, împreună cu un prieten de-o seamă cu el, s-au răsculat, au dat la o parte toate restricțiile de deplasare în coloană şi, ieşind din rând, au sărit gardul în gradina cu susai. Săteanul cu grădina a văzut isprava băieților, s-a luat după ei. Ei fuga, au sărit gardul înapoi în drum, s-au topit în pârâu, crezând c-au scăpat. Dar săteanul s-a dus şi i-a pârât la învățător. Ba încă a mai spus şi minciuni, că ei ar fi dat pantalonii jos şi ar fi scos limba la el. Vă dați seama ce-a făcut Anghel cu bieții copii! Vai de capul lor!

Talentul pedagogic al moşului presupunea şi-o nuia de alun, lungă, ca pentru pescuit, încât nu era nevoie să se deplaseze

până în spatele clasei să pedepsească elevul obraznic, croia elevul rebel chiar din faţa clasei, atunci când era cazul.

Tăiatul şi despicatul lemnelor era tot treaba copiilor, mai ales pe timp de iarnă. Trebuiau să care lemnele despicate în casa moşului şi stivuite frumos. Pentru treaba asta primeau de la nevasta învăţătorului câte o bucată de plăcintă, ea era mai largă la suflet când vedea degetele copiilor înghețate de ger. Şi grădina de cartofi şi zarzavaturi, tot de mâinile copiilor era lucrată, atât primăvara cât şi toamna.

Era obiceiul clasei ca fiecare să aducă ceva bun de acasă pentru învăţător: un măr, o pară moale, prune şi orice altceva bun de mâncare. Darurile erau puse pe masă, iar moşul blagoslovea dărnicia elevilor. Dar nu-l puteai cumpăra oricum cu aşa ceva, dacă nu ştiai lecţia tot o luai pe palmă cu rigla. Erau unii abonaţi la sportul acesta, aveau pielea palmei groasă ca de urs.

Timpuriu, într-o primăvară, întrebă odată moşul dacă are cineva mere acasă de vânzare. Mihai se oferi el, ştia că tata ţine îngropate nişte mere acre în pământ, pentru primăvară. Anghel i-a dat 25 de lei pentru mere. Dar trebuia să aştepte până tata dezgropa primăvara merele. Între timp, ispita banilor fiind mare, l-au făcut pe băiat să cheltuiască acei bani. L-a tot dus pe moş cu vorbă de pe o zi pe alta, până spre vară. La urma urmei, a ieşit basma curată din afacerea aceea, i-a dus lui Anghel nişte afine mari, frumoase. Dar asta tocmai în iulie, deoarece merele au „putrezit" peste iarnă.

Pentru clasa a V-a Mihai a plecat la şcoala din Moldovița. Se mai întâlnea cu Anghel pe drum. Era tot cu căciula lui neagră pe cap, ţuguiată, cu nişte şoşoni mari în picioare, cu pantaloni de pufoaică şi nelipsita lui cârjă. Pe zi ce trecea, moşul umbla tot mai greu, era mai palid la faţă, mai gârbovit. Îl saluta pe învăţător, plin de politețe, iar el îi zicea: „Măi, Mihai, am auzit că faci minuni acolo, la şcoala din Moldovița!" Era plin de mândrie pentru copii trecuți prin clasele lui, îşi asuma toate meritele pentru aceasta!

Tuna şi spumega împotriva ruşilor. Odată cu venirea lui la şcoală, a făcut pe părinți să se revolte împotriva obiceiului

comuniştilor de a forța copiii din zonă, majoritate huțuli, dar şi români, de a învăța după „bucvare" şi „citiri" ucrainene, limba care i se părea comuniştilor filoruşi că ar fi cea mai apropiată de limba nescrisă a huțulilor. În aceste privințe, părinții copiilor au fost întru-totul de acord: să se învețe numai în limba română, că doară copii lor trăiesc în România.

Unul din obiceiurile lui Anghel era să stea în curtea şcolii lângă gardul de lângă drum, privind la gospodarii care treceau pe lângă şcoală. Cum îl vedea pe tata, îl şi aborda cu vorbe de sus:

- Hei, Darie! Unde te duci mata? Băi, ce educație au primit băieții în şcoala mea!

- Ei, cu aşa învățător! se complăcea tata să-i dea dreptate

- Da! Să vezi rezultatele muncii mele! Ce băieți grozavi! Băiatul matale, Mihai, dar şi băiatul Gheorghe, al lui Dupri! Cinste şcolii din Demacuşa! Vezi ce educație i-am dat?

- Da, domnule Anghel, fără dumneavoastră ce se făceau copiii noştri?

- Ruşii vă mâncau dacă nu eram eu!... Ruşii!

Tata nu ştia cum să scape din acea discuție, avea treabă, pe când moşul Anghel nu avea decât timp de pierdut.

Fratele Mihai ține minte o scenă comică vizavi de învățătorul Anghel. Într-o zi, cam după program de şcoală, învățătorul şi-a poftit să-şi dea sieşi curaj, să se cinstească cu nişte şampanie. Se nimeri Mihai lângă el, l-a chemat să-l ajute la o treabă: i-a dat un pahar de sticlă să-l țină până desface dopul de la şampanie. S-a chinuit să scoată dopul cu tirbişonul. Când a reuşit să-l scoată, a făcut dopul: POC!!! Copilul Mihai s-a speriat, a scăpat paharul din mână, care s-a făcut țăndări! Şi până a găsit Anghel un alt pahar prin casă, în sticlă mai rămăsese o jumătate din şampanie. Cine-i de vină? Dacă nu i-a spus copilului că la scoaterea dopului o să fie o bufnitură mare!...

*

După plecarea lui Anghel din Moldovița, o vreme a mai fost învățător Petrescu, despre care, de asemenea, s-a povestit mult, uneori întâmplări comice.

De abia după sosirea la Şcoala din Demacuşa, ca învățătoare, a doamnei Olga Balabasciuc, treburile s-au aşezat pe făgaşul cel normal. Olga, verişoara mea, după absolvirea institutului pedagogic, a fost repartizată un timp ca învățătoare la Izvoarele Sucevei, apoi la Secrieş, Runc şi, în cele din urmă, la Demacuşa, aproape de casă, unde a lucrat toată viața, până la pensionare. Chiar şi după pensionarea dumneaei, şcoala are învățătoare de nădejde în persoana doamnei Angela Balabasciuc, nora ei. Iar Diana, fiica verişoarei Olga este profesoară la Moldovița.

Setea de ierarhie

Nu ştiu de ce sunt făcuți oamenii în aşa fel încât le place să-şi cunoască bine locul ierarhic ținând cont de diverse criterii. Setea această de a măsura ierarhia era mai puternică parcă la noi, la şcoală, chiar din clasele primare. Ca să exemplific: pe lângă nevoia stringentă de a şti care este clasamentul elevilor din clasă în privința rezultatelor la învățătură, mai erau şi multe alte clasamente pe care noi, copiii, le făceam şi le desfăceam tot timpul. De pildă, se întocmea clasamentul după criteriul înălțimii. Sau care fată e mai frumoasă, care e următoarea, etc. Sau care fată e mai mincinoasă. Sau care băiat e cel mai bun la fotbal.

Stați puțin, urmează cele mai spectaculoase clasamente între băieți: Cine e cel mai puternic la trântă. Sau care e cel mai mare bătăuş. De fapt, aici am vrut să ajung. Cel mai spectaculos criteriu de clasificare printre băieți era cine e cel mai tare la bătaie. Asta presupunea lupte crâncene, nu numai trânte. Însemna pumni

cărați pe spinarea adversarului cu nemiluita, împingeri, doborâri la pământ, zdupăciri, zgârieri. Într-o astfel de luptă doar unul trebuia să învingă. Clasamentul era cam instabil, în timp, trebuia încercat zilnic, pe cât de posibil era.

Eram în clasa a doua, când s-a „copt" situația pentru o luptă crâncenă între un băiat de gospodari, Vasile a lui Ilac, şi altul al lui Bubniac, un golănaş şi bătăuş în egală măsură. După ce, la prânz, orele de şcoală se terminară, cei doi băieți au făcut ce-au făcut să se întâlnească pe pod, să clarifice cine era mai puternic. Se înfăţişară o droaie de copii spectatori acolo, printre care eram şi eu, să vedem măreția luptei care se prefigura. Ca să păstrăm proporțiile adevărului, eu eram cam printre ultimii băieți din clasa mea, ca forță şi putere, şi ca să mă iau la bătaie cu vreunul din clasele mai mari - nici vorbă!

Cum ziceam, începu lupta. Întâi se aruncară vorbe de ocară de o parte şi de alta, un fel de luptă psihologică pentru întărâtare. Apoi au început băieții să-şi care un potop de pumni pe spinare şi în cap. Buf-Buf! Dup-Dup! Se cutremura podul de zdupăieli. Ceilalți băieți asistam cu gura căscată. După prima canonadă de pumni, nu se putea spune cine e mai tare. Atunci bătăuşii au trecut la o altă fază a luptei, începând să se tragă de haine, de cămăşi. Pe ici, pe acolo, cămăşile lor, şi aşa vechi, au cedat. Apoi băieții au început să se sfâşie de-a binelea. Atunci mi-a trecut prin minte, aşa, ca un fel de revelație, că-i mare păcat ceea ce se întâmplă, că băieții îşi rup cămăşile amărâte. Amândoi erau săraci, de unde să aibă alte cămăşi? Chiar am strigat să nu-şi rupă cămăşile, că o să ia bătaie acasă. Dar luptătorii noştri n-aveau urechi să audă asemenea vorbe de împăciuire, lupta mergea înainte. Şi nu se lăsară până nu-şi făcură unul altuia o mulțime de zgârieturi, cămăşile ajunseseră bucăți, iar nasurile li se umplură de sânge. Atunci, unul din ei a luat-o la fugă spre casă, în timp ce celălalt amenință: „Las' că-ți arăt eu, mâine! Cazi tu în mâinile mele!"

Mie-mi plăcea să mă iau la trântă cu băieții, dar fără să ajung la bătaie cu careva. Un singur coleg din clasă era mai slab ca mine. Dar, să vedeți: vara, în vacanță, ne-am adunat la şcoală să

mergem cu învățătorul la cules de plante medicinale. Până una alta, am început o miuță. Din lipsă de băieți, miuța era cam leşinată şi fără haz. Trebuia căutată altă distracție. Nu ştiu din ce, m-am luat la trântă cu unul din băieții din clasă, următorul în ierarhia de putere din fața mea. Cu mult greu, l-am trântit la pământ. Dar el nu se lăsa, se zbătea. A început să scoată ghearele, să mă zgârâie pe față. Nici eu nu m-am lăsat, aveam şi eu gheare. După ce ne-am chelfănit mult, şi după ce ne-am umplut de zgârieturi, eu am zbughit-o în clasă, bocind, să mă jelesc învățătorului. Demonstrasem, însă, că sunt cel puțin egal la bătaie cu rivalul meu, pe nume Gigi al lui Tudose. Nu ne-am mai dus la cules de plante medicinale, învățătorul, aşa cum mai obişnuia, a băut ceva şi s-a culcat.

Venind acasă, părinții s-au speriat de starea jalnică a feței şi brațelor mele:

- Ce-ai pățit? Cine te-a zgâriat în halul ăsta?

- Gigi al lui Tudose!

- Daaa?! Lasă că mă duc eu la miliție, mă duc şi la taică-su să-l iau la rost, cum de-a îndrăznit băiatul lui să te aducă în starea asta îngrozitoare!

Nu a trecut nicio oră că, la pârleazul din fața casei apăru mama lui Gigi, cu băiatul ei de mână.

- Uitați-vă, pani Darie! Uitați-vă ce-a făcut băiatul matale cu fața copilului meu!

Dar tata abia aştepta să arate şi el adevărul. Eu nu eram pe aproape, căci fusesem trimis la treabă.

- Doamnă Tudose! N-ați văzut cum arată fața băiatului meu! Să-l chem, să-l vedeți! Să vedem cine-i mai vinovat!

Când a văzut femeia că treaba se îngroaşă, se uită în spate, să vadă unde e cărarea spre uliță, îşi luă odrasla de mână şi plecă acasă, fără să mai spună nimic. Aşa se lămuriră ambii părinți care a fost adevărul cu băieții lor.

Peste o săptămână am fost chemați din nou la şcoală, tot pentru culesul de plante medicinale. Cu cine credeți că dau nas în nas în curtea şcolii? Cu Gigi, colegul meu de clasă! Dar, nu ştiu de

ce, deşi feţele noastre încă nu se vindecaseră de zgârieturi. Ne-am uitat unul la altul, apoi, cum era firesc, ne-am luat de mână să povestim ce-am mai făcut în ultima săptămână. Să mai înțeleagă cineva ce e în capul unor copii!

Distracție pe roți

Aveam doisprezece kilometri de parcurs în fiecare zi de pe vârful dealului din Darieni până la şcoala din Moldovița şi înapoi. Uneori, acest drum era o joacă; dimineața îl parcurgeam în fugă, mai ales dacă aveam întârziere la ora de începere a lecției. Era mai greu după amiaza, când ieşeam flămânzi de la şcoală, când simțeam stomacul revoltat de ce i se întâmpla, când simțeam picioarele înmuiate de tot.

La câțiva ani după ce plecasem din comună, se inventase un soi de autobuz care colecta copiii din sat şi-i transporta până la şcoala din Moldovița. Şi acelaşi autobuz avea grijă ca la prânz să recupereze copiii de la şcoală, să-i aducă pe la casele lor, din Demacuşa. Asemenea facilități nu existau pe vremea când eram eu elev. Cu forțele propriilor picioruşe, trebuia să acoperim zilnic pe jos drumul dus-întors la şcoală. Câte nu pot îndura nişte picioruşe de copil! Dar eram rumeni la față, şi creşteam repede. Mintea era bine oxigenată, aşa că, pentru învățat ajungea şi o oră, mai deschideam cartea şi pe drum.

Bine de tot ne prindea când drumul cel lung era scurtat, măcar în parte. Ciuleam urechile auzind pe drum zgomot de roți de căruță. La început, acestea erau din cele vechi, cu roți de lemn întărite cu cercuri de fier la margine. Apoi apărură faetoanele mai moderne - să le zicem aşa. Căruțaşii se trezeau că în spatele căruței apărea agățat un copil, sau chiar doi. Ce să le facă? Îi tolerau, erau rebegiți sărăcuții, de drum lung. Sau iarna, când ne agățam din zbor

de câte o sanie trasă de cai. Nimeni nu se supăra de îndrăzneala noastră. Trebuia însă să fim atenți, să nu cădem sub sanie, sau sub roți, să nu fim accidentați. De aceea, gospodarii încetineau sania sau căruța când vedeau vreun copil alergând din urmă. Erau însă şi unii care, dimpotrivă, dădeau bice cailor, să scape de copiii care alergau să se agațe.

Alte ocazii de mers pe „blat" erau atunci când te primea cineva pe bicicletă sau, boierie mare pe vremea aceea, pe motoretă. Parcurgeai cei câțiva kilometri până în centru mult mai repede. Nu oricine însă avea bicicletă, cei care aveau erau mândri. La vale mergea bicicleta uşor, mai greu era la deal. Țin minte cum, odată, un coleg de şcoală, Moroşan Gheorghe, m-a ajuns din urmă pe bicicletă. Bineînțeles, văzându-mă mergând pe jos, mă primi în față, să stau pe bară. Pornirăm la vale, el pedala, eu trebuia să stau cuminte, să nu cad. Deodată, bicicleta s-a rupt în două, pe la mijloc, iar noi căzurăm în față, colegul căzu peste mine, în mijlocul drumului. N-am pățit nimic, însă el şi-a cam zdrelit nasul şi fața. Apoi a avut mult de umblat pe la CFF să-şi sudeze bicicleta ruptă, în timp ce eu, conştiincios, m-am dus la şcoală, pe jos.

Distracțiile majore începeau când aveai ocazia să mergi în cabină, sau în spatele cabinei, pe vreo remorcă forestieră. Sau în lada unui camion. Erau câțiva şoferi pe care-i ştiam bine atunci: Olteanu, Chifoi, Spetcu, Tiron. Auzeam de departe zgomotul remorcii şi claxonul de avertizare. Ne ziceam, cine o fi, Olteanu? Da, el era, îi cunoşteam maşina. Apărea la cotitura drumului, falnică, lucioasă, de culoare verde închis. Făceam semne cu mâna să oprească. Când şoferul era în toane bune, oprea. Ne punea să ne suim pe remorcă, în spatele cabinei. Fetele erau privilegiate, mai ales fata pădurarului, erau luate în cabina şoferului. De, fiecare cu rangul lui. Aveam obiceiul să dăm un leu, că ne lua şoferul în remorcă, dar unii dintre şoferi, mai omenoşi, nu primeau, spre bucuria noastră.

Vara băteam drumuri lungi prin pădurile din Demacuşa, fie pe râul Rija sau Petac. Erau vreo opt-zece kilometri de mers pe jos pe acele drumuri de piatră, dar erau şi poteci netede pe margine.

Atunci, iar ne prindea bine când ne primea şoferul în remorcă. Dar în păduri umblau des şi tractoarele forestiere. Cele cu roți mari în spate şi mici în față, ce erau folosite în văi adânci, pentru trasul buştenilor. Odată veneam din pădure, seara, împreună cu fratele meu mai mare. Eram obosiți, cu coasele pe spinare. Lucraserăm la descopleşire, la plantațiile din parchete. Din urmă ne ajunse un tractor, şofer era un sătean numit Brustur. Ne cunoştea. Opreşte, ne spune să urcăm în spatele cabinei, pe tractor. Dar acolo nu prea aveai unde să pui picioarele, nu era platformă dreaptă, erau doar nişte fiare. Când a luat tractorul viteză la vale, din cauza denivelărilor pe drum, am început să sărim în sus, picioarele se desprindeau de fiarele tractorului, nu ştiai dacă mai nimereai fiarele. Eram cu coasele în mâini. Intrasem în panică, am început să țipăm. De-abia am reuşit să strigăm la şofer să ne dea jos, că puteam cădea de pe tractor. Vai, ce bine era de mers pe propriile picioare, în linişte şi fără spaima de a cădea.

Altădată ne întorceam de la afine, de pe munte, împreună cu tata, şi ne-a ajuns din urmă un tractor care avea un soi de cabină. Om bun, şoferul a oprit şi noi am urcat în cabină. Acolo mai erau vreo patru femei cu coşuri de afine, aşa că stăteam cam înghesuiți. La urcare, tata şi-a închis uşa cabinei peste degetele de la mână. S-a lovit rău de tot, îi dădeau lacrimile. Când tractorul începu să gonească la vale, noi cei din cabină am început să săltăm până în tavan. Am făcut cucuie în cap. Afinele s-au răsturnat, noroc că găleţile erau legate cu baticuri la gură. După niciun kilometru, n-am mai putut suporta teroarea din cabină şi am cerut şoferului să oprească, să coborâm. Ah, ce linişte şi bine era acum să mergi pe jos către casă, luând-o pe plaiuri bine ştiute!

În satele Argel, Raşca, Putna, pe unde circula mocănița erau şi altfel de distracții cu transportul, mult mai selecte decât cele cu remorca. Umbla şi un tren personal pe ruta Moldovița-Argel, o dată sau de două ori pe zi. Dar asta era o distracție pe bani, nu era pe măsura multora din satele din zonă. Cel mai interesant era să prinzi „din zbor" ultimul vagon al trenului forestier de marfă. Sau, la coborâre, trebuia să ai dexteritate ca să sari din tren, în aşa fel

încât să nu te accidentezi. Trebuia să sari înainte şi să alergi o vreme, ca să nu cazi şi să-ţi zdrobeşti picioarele de pietre. La vale se călătorea şi pe vagonete. Erau uneori navete de vagoane încărcate până sus cu buşteni, care mergeau la vale singure, fără locomotivă, doar cu un frânar în faţă, care controla viteza de mers. Pe o astfel de navetă apărea sau dispărea, clandestin, câte un călător din sat, tolerat de frânar, în funcţie de cât de cunoscut era cu acesta. Pe liniile de trenuleţ mai circulau şi vagonetele de serviciu ale muncitorilor de la calea ferată. Acestea, pe timp de vară, le vedeai încărcate ciorchine cu femei şi copii, cu găleţi pline de zmeură, afine, ale oamenilor care plecau dis de dimineaţă la cules prin parchete.

Vremurile acelea au trecut. Acum „bâzâie" prin comună, dar şi prin sate, maşinile lucioase ale urmaşilor foştilor localnici, sau ale cunoştinţelor acestora venite să stea un sejur în frumoasa comună. Nici nu mergi o sută de metri şi te opreşte cineva cunoscut: „Urcaţi, vă rog, cu noi! De ce mergeţi pe jos?" Te urci şi te trezeşti imediat la şcoala din Demacuşa. E adevărat, dincolo de şcoală noi mai avem de mers vreo jumătate de oră pe jos, pe valea pârâului, apoi trebuie să urcăm mult spre creasta muntelui, unde se află casa părintească. Acolo, până sus pe munte, nu te mai poate ajuta niciun motor. Ce frumos e să mergi pe jos, pe cărare de pământ bătătorit, ascultând susurul pârâului de alături, cu pajiştile verzi, răcoroase de-o parte şi alta a pârâului, cu brazii înalţi foşnind sub cerul senin!

Cu şcoala la plantaţie

Unde sunt pădurile mai falnice decât în ţinutul Bucovinei? Unde cresc fagii mai armonioşi decât în Obcina Feredeului? Pădurea şi păşunile sunt adevăratele bogăţii ale locurilor. Nicio palmă de pământ nu este pustie, fie este apă, fie pădure, fie păşune.

Dar, ca să fie aşa în acest ținut binecuvântat de Cel de Sus, trebuie ca şi oamenii să-şi dea toată silința pentru protejarea naturii, a apelor şi-a pădurilor, în special. În anii copilăriei mele s-au exploatat excesiv bogatele păduri din zona de munte, mai ales cele din comuna noastră. Toate povârnişurile din întortocheatele râuri de munte, pe unde crescură din vremuri străvechi păduri seculare, au ajuns mari exploatări forestiere, lemnul era tăiat şi dus să fie folosit pentru construirea de saivane mari în atâtea CAP-uri de la şes, sau lemn de construcție pentru industrializarea la scară largă a țării. Dar, cu siguranță, cea mai mare parte din cheresteaua pădurilor bucovinene se îndrepta, în garnituri nesfârşite de vagoane, spre Uniunea Sovietică, ştim noi pentru ce!

Cum-necum, statul socialist încă avea grijă ca toate tăierile masive de pădure să fie însoțite imediat de împăduriri pe măsură. Din lipsa de forță de muncă, erau duşi pentru împăduriri chiar şi elevii de la şcoală şi liceu.

Aşa se face că, într-o minunată zi de primăvară, cam după prânz, am fost anunțați să nu plecăm acasă, deoarece plecăm la plantat brazi într-o pădure în satul Secrieş. Bucuria noastră era şi mai mare, când am aflat că tot liceul va merge cu trenul „Mocănița", cum îi zicea la trenul de cale ferată îngustă, folosită la transportul buştenilor din păduri spre fabrica de cherestea din Moldovița. Am fost încolonați pe clase şi duşi în stația CFF (Căile Ferate Forestiere). Aici am fost urcați pe nişte vagoane, ca nişte platforme, pe care am încăput cu toții, inclusiv profesorii. Se vedea bucurie de nedescris în ochii elevilor, de mult n-au mai avut ei parte de o aşa distracție!

Nu după multă aşteptare, mecanicul locomotivei se urcă la locul lui în cabină. Impiegatul din stație fâlfâi de două ori steagul lui, dând semnal de plecare. Trenulețul nostru, cu vreo patru vagoane-platformă pline ochi de copii şi profesori, semnaliză plecarea, şuierând autoritar. Roțile începură să se învârtă, trenul se urni încetişor din loc. Nu-ți venea să crezi, chiar am început să ne deplasăm repede prin dreptul caselor, de o parte şi alta a căii ferate. Locomotiva şuiera mereu strident, începând să gonească energic:

Fu-fu-fuu! Fu-fu-fuu!... Uuuuuuu! Uuuuu!... La fiecare cotitură şuiera, semnala prezenţa sa, încât vacile, gâştele, caii, copiii, să se dea la o parte, vine trenul! Casele începură să gonească spre înapoi, repede, una după alta. Vedeam gospodăriile oamenilor cum răsăreau în faţă şi dispăreau în urmă. Locomotiva tot şuiera. Iată, după vreo doi kilometri, trecurăm şi prin faţa casei mătuşii mele, Ioana. Am văzut văcuţele ei păscând pe păşunea de lângă ogor. Parcă am zărit-o şi pe mătuşa în curte, privind la trenul care trece încărcat ochi cu copii gălăgioşi!

Frumos spectacol! Trenul înainta ca un zmeu înfocat. Când intra în păduri, şuieratul locomotivei devenea şi mai răsunător. Copiii de pe vagoane, fete şi băieţi, priveau melancolici spectacolul călătoriei gratuite. Păcat că, după încă vreo trei kilometri, călătoria noastră s-a sfârşit. Am ajuns în dreptul cantonului silvic unde pădurar era Ilie Dupri. Aici am coborât de pe vagoanele platformă. Trenul a continuat drumul spre adâncul pădurilor, urmând şerpuirile de cale ferată prin văi, acolo unde-l aşteptau vagoane multe de buşteni deja încărcate.

Pădurarul, împreună cu ajutorul său, ne-au luat în primire şi, ajutaţi de profesori, ne-au explicat ce aveam de făcut. Am luat fiecare câte o săpăligă, o căldare cu pământ îngrăşat şi câte un snop de o sută de puieţi. Toată gloata a pornit la deal, pe un plai de pădure, până am ajuns în parchetul care trebuia împădurit. Aici am fost organizaţi astfel: câte un băiat şi o fată; băiatul, cu ajutorul săpăligii, trebuia să facă un cuib de 100x60 cm, cu o gropiţă mai adâncă în mijloc, pentru răsădirea micuţei plante de molid. Fetele, după ce groapa era pregătită, puneau un pui de molid în cuib, puneau şi pământ îngrăşat, umezit, bătuceau bine pământul, încât planta să stea drept. Asta era tot. Trebuia ca fiecare echipă să planteze cel puţin o sută de puieţi.

Era o treabă pe care o făceai cu plăcere. Mai ales că erai ajutat de o fată, în uniformă albastră de şcoală care în pădure părea şi mai albastră. Chiar şi mie mi-au repartizat o fată cu doi ani mai mică, dar frumuşică şi harnică. Eram printre fruntaşii la plantat puieţii în acea zi!

Cum să nu fie frumos, când vedeai că şi profesorul de matematică, Dan Bortă, şi profesorul de fizică, Viorel Şuhani, sau cel de sport, Dumitru Cocerhan, făceau şi ei gropi şi plantau brazi şi paltini.

Nici n-am observat când s-a înserat. A venit ordinul să ne pregătim de plecare. Toată gloata a năvălit chiuind la vale, pe întrecute! Acolo ne aşteptau deja vagoanele platformă, care trebuiau să ne ducă înapoi în centrul comunei. Dar nu mai era locomotiva. Doar un CFF-ist era la frâne. După ce am urcat toți pe vagoane, frânele au fost slobozite, şi vagoanele au început să gonească la vale. N-aveam voie să sărim din vagoane cât timp ele nu erau oprite. Era deja târziu, seara, când am ajuns în comună. Până acasă mai aveam o nimica toată, vreo oră de mers. Ajuns acasă, după ce mi-am potolit foamea, trebuia să fac în fugă temele pentru a doua zi. Istovit, m-am dus la culcare. Cât de frumos era să visezi că zbori pe şine cu trenul, prin păduri, visând frumos la ochii colegei care planta puieți în cuiburile făcute de tine!

Damoc şi Cap Moale

În timp ce noi cei amărâți, de pe vârful muntelui, ne luptam zi de zi cu zeci de kilometri până la şcoală şi înapoi, iar vara cutreieram munții în căutare de fructe de pădure, erau nişte băieți de prin centrul comunei Moldovița care n-aveau nicio treabă, toată ziulica băteau mingea pe maidane. Un asemenea maidan de invidiat era cel de la Gura Demacuşei, acolo lângă casa lui Boca, unde era un mic părculeț cu plopi împrejur, unde acum este o grădină de vară.

Acolo, băieții noştri zdupăiau mingea zi de zi. Era o frenezie continuă acolo, între plopi. Îi invidiam. Eu veneam la Moldovița mereu pe fugă, cu treburi. Pe când ei, câțiva băieți din centru, unii de-o seamă cu mine, alții mai mici, băteau mingea într-

o fericire continuă. Mai făceau şi pauze, cât să meargă la masă acasă la mamele lor. Halal, aşa vacanţă mi-aş fi dorit şi eu în copilărie!

Dar, cei mai viguroşi băieţi de pe acel maidan, erau doi: Stelian Damoc şi Victor Cap Moale. Unul era brunet, mic de statură, dar vioi, îndemânatic. Celălalt era blond, grăsunel bine de tot, mic şi îndesat, însă îndemânatic la fotbal de te mirai. Aveau minge mare, de piele, înnegrită de nisip şi de zdupăială, dar încă bună. Deşi, când şi când, mai trebuia reumflată cu pompa, sau mai trebuia lipită cu soluţie, sau cârpită cu vreo cusătură nouă.

Efectul era extraordinar. Ce miuţă, ce fotbal!! Gooollll! Cinci la trei ! Hai să schimbăm porţile! Era zona cea mai fierbinte din comună. Şi, în acest timp, părinţii lor munceau din greu la fabrică sau la vagoane. Aceşti băieţi, trăind în centrul comunei, pământ n-aveau, vite nu păzeau. Aveau o singură grijă: mingea! Ba mai aveau una: ştrandul de vară de pe malul râului!

Erau mulţi băieţi talentaţi la fotbal în comună. Unul era Jan Balabasciuc din Demacuşa, altul era vărul său, Vasilică Balabasciuc. Mai era şi Waiss, om serios, mai în vârstă, mare jucător de fotbal. Mai era unul căruia-i ziceau Kutiuha, care era foarte priceput la cotonogeală, îl puneau să ţină înaintaşii din echipa adversă. Mai era un alt băiat, Semco, foarte talentat. Cu aşa băieţi, s-a format o echipă de fotbal de pomină în comună. Un băiat, Aurel Buşutar, din Demacuşa, era foarte bun portar. Ani de zile a apărat poarta. Totuşi, niciunul dintre băieţii n-au strălucit în fotbalul din Moldoviţa ca cei doi, Stelian Damoc şi Victor Cap Moale. Damoc era mai sărac, trăia ca bursier pe la internatul din comună. Pe când Cap Moale avea stare mai bună, tatăl său era inginer la fabrica de cherestea, aşa că avea toate condiţiile să bată mingea.

Fotbalul de maidan era doar o etapă din viaţa acestor băieţi. Cum au trecut de vârsta de juniori, şi chiar înainte de asta, au fost cooptaţi în echipa mare, de seniori. Treburile deveneau serioase.

În fiecare a doua duminică aveau meci pe terenul de fotbal din Moldovița. Veneau autobuze cu fotbalişti de prin oraşele din județ: Gura Humorului, Siret, Fălticeni, Vama. Fluierături pe teren, pietre aruncate după autocarul echipei adverse (asta când miliția nu era vigilentă).

Duminica următoare era linişte pe stadion. Fotbaliştii noştri erau plecați în deplasare. De obicei, de acolo veneau cam spăşiți. Dar asta o vreme, că după ce crescură bine în vârstă şi valoare băieții noştri, Damoc şi Cap Moale, victoriile în deplasare s-au înmulțit. A fost un moment de glorie al echipei de fotbal din Moldovița, când jucau chiar în Divizia C. Jucau numai cu echipe serioase: ASA - Liceul Militar din Câmpulung, sau „Minerul" din Vatra Dornei, sau „Avântul" Frasin. N-a ținut însă mult această stare de glorie.

Nu pot să nu-mi amintesc de un băiat amărât, numit Semenco, care trăia oploşit prin internatul şcolii. Nu era fotbalist. Dar îl luau cu echipa în toate deplasările, făcea galerie, era mascota echipei. De la el mai ştiam multe despre cum jucau ai noştri în deplasare.

Două săptămâni la fabrică

Admiterea la facultate a fost o distracție pentru mine. Eram elev bun la liceu, sub îndrumarea inimosului meu profesor de matematică, Dan Bortă, rezolvam tot timpul probleme la Gazeta Matematică, încât exercițiile date la examen pentru admitere la Facultatea de Matematică din Iaşi mi-au părut o joacă. După afişarea rezultatelor la probele scrise, imediat ce am dat şi proba orală, mi-am zis că n-are rost să mai stau la Iaşi, să aştept afişarea rezultatelor finale. Imediat am găsit nişte maşini de ocazie, şi chiar în miez de noapte am ajuns acasă la Moldovița.

A doua zi m-am dus la Fabrica de Cherestea din comună, să încerc să mă angajez ca muncitor. Intru în vorbă cu un funcționar de la fabrică, îi spun că am reuşit la facultate. Erau cam puțini din comună care reuşeau la facultate în anii aceia. Iar funcționarul făcu o figură: „Fugi dom'le, cum se poate aşa ceva? Că doară deabia acum se desfăşoară admiterea!" În fine, i-am explicat care-i treaba.

Umblând prin fabrică mândru că am reuşit, inginerul şef m-a trimis la şeful cadrelor, pe atunci domnul Mayer, neamț, să vorbesc cu el de angajare pe timp de vară. Acela mi-a dat un formular de completat. Nu ştiu ce nelămuriri aveam, am întrebat de două ori acelaşi lucru. La care şeful de cadre s-a răstit la mine: „Cum nu ştii?! Cum ai reuşit la facultate dacă nu ştii atâta lucru!" M-a ofensat grozav acest fapt, am lăsat-o baltă cu cererea de angajare!

Dar, umblând printr-o secție mărginaşă a fabricii unde şef era tatăl unui coleg de-al meu de liceu, domnul Melniciuc, dumnealui m-a primit să lucrez în secția sa, fără să semnez nicio hârtie de angajare.

De-a doua zi, am şi venit voios la muncă. Numai după două zile am constatat că nu-i chiar aşa o joacă să lucrezi într-o fabrică la scânduri. Trebuia să deservim un gater de debitare a buştenilor, să cărăm la o movilă şpraițurile de lemn, să punem scândurile pe vagonete şi să le ducem spre nişte depozite, să le stivuim frumos. Adică trebuia să muncim. Pentru cei care lucrau de-o viață la fabrică, nu era mare problemă. Dar pentru mine, firav la fizic, neînvățat cu munca grea, îmi părea totul foarte greu. Ziua era lungă, parcă nu se mai termina. Trebuia să fiu la fabrică dimineața, la ora şapte, când suna sirena de două ori. De abia aşteptam pauza de la ora 11 până la ora 12. Ce repede trecea pauza. Apoi iar la muncă până la ora 17. Grea robie.

Toate ca toate, doar că pulpele degetelor mele au cedat. Muncitorii aveau mâinile aspre, tăbăcite de muncă la cherestea. Dar eu, cu mânuțele mele fine, de elev, care n-au văzut în viața lor

decât creion şi caiet, deodată au resimțit cumplit asprimea scândurilor. Lucram din ce în ce mai greu.

Într-o zi, nu ştiu de ce, am fost pus, tot în cadrul secției lui Melniciuc, să confecționez nişte panouri de scândură, pentru folosință în construcții. Trebuia să-mi procur singur de prin secție nişte suporți pentru panouri, să-mi aduc singur scânduri, să aduc cuie, apoi să bat panourile. Munca asta nouă o făceam foarte neîndemânatic. Aveam normă de confecționat patruzeci de panouri pe zi, pe când eu, până la prânz, am făcut nici cincisprezece. Intrasem în panică. Mai erau prin secție nişte băieți de-ai lui Ion, băieți săraci, dar buni la suflet, care munceau vara prin fabrică, să câştige un ban. Ei erau obişnuiți cu munca asta de a face panouri, pe la ora trei, după amiază, au terminat norma şi-au plecat. Eu bătusem vreo treizeci de panouri. Era clar că nu-mi făceam norma pe ziua aceea. Dar a venit iepuraşul salvator. Unul din băieții cei mici a lui Ion, trecând nu ştiu de ce prin fabrică (el terminase norma demult), mă văzu că încă nu mi-am făcut norma.

S-a îndurat de mine, a început să mă ajute la bătut panouri. Nici n-a trecut bine de ora 17, când sirena suna de plecare, că şi eu mi-am făcut norma la panouri. Îmi venea să-l mânânc pe acel băiat cumsecade al lui Ion care m-a scos din impas! Nu-mi mai trebuia nimic. Am plecat de la fabrică doar după două săptămâni. În vara aceea am mai lucrat acasă, la fân, la prăşit cartofi. Munca la fabrica nu era de mine. Am plecat prin păduri la vechea mea meserie de culegător de afine, hribi şi zmeură. Se câştiga mult mai bine ca la fabrică, şi fără atâta bătaie de cap!

Dodic

Erau vremuri când în comuna noastră trăiau mulți evrei. Unii veniseră cu negoțul încă de pe vremea stăpânirii austriecilor. Alții veniseră cu făbricuțele de cherestea, ca patroni. Erau cineva în sat: domnul Puiu, domnul Leiba, domnul Haber şi mulți alți.

Erau destupați la minte, ştiau să scoată un câştig din orice. Că doară cine erau aşa de bine informați ca ei? Cine avea capital să deschidă o dugheană, să-şi construiască gospodării mari şi arătoase chiar în mijlocul comunei? Cine avea relații, cunoştințe atât de întinse, să găsească şi să aducă în sat marfa cea mai cerută de săteni? Ei erau creierul organizării în comună. Mă refer nu la organizarea obştească, ci la organizarea aspectelor vitale ale comunei: dughene, magazine, negustorie cu vite, fabricile de cherestea, relațiile în toată țara.

Aveau case multe în centrul comunei. Cel mai avut era domnul Haber. Alții aveau case în jurul Fabricii de cherestea, sau pe lângă podețul de la Ascunsul. Când eram mic, umblam în parchetele din Paltinel, să culeg fragi, iar seara mergeam tocmai până în centrul comunei să le vând. Umblam din casă în casă.

Cea mai bună vânzare o făceam la nişte case-bărăci din centru, pe la evrei, pe-acolo unde avea casă şi măcelarul neamț Hubert. După ce închideau magazinele, sau după ce ieşeau de la slujbele lor de la fabrică, aceştia veneau acasă şi stăteau la umbră prin cerdacuri, sau în odăi răcoroase, şi se distrau cu diverse jocuri: cărți, remmy, table. Mă întrebau grăbiți ce-am adus. Cumpărau vreo două, trei borcane de fragi, să aibă ce mânca cu smântână şi zahăr. Asta fără a întrerupe veşnicele lor distracții de socializare. Eu plecam fericit acasă cu bănişorii încasați pe fragii vânduți.

Pe vremea copilăriei mele, magazinele din comună erau deja proprietate de stat. Unii evrei au mai fost lăsați ca vânzători în fostele lor magazine, cum era şi cazul doamnei Venker, care vindea la Librarie Dar, înainte de a veni comuniştii, situația era alta: evreii țineau mai toate magazine din comună. Aveau ca marfă cam tot ce-şi doreau sătenii, bani să aibă. Şi tata, când era mic, ducea la vânzare fragi şi zmeură la ei. Atunci ei erau mult mai încrezuți, mai pretenționi. Luau şi gustau vreo două zmeure din oală. Gut! Gut! Asta când le plăcea, sau când aveau chef să cumpere. Sau nu le trebuia, şi ziceau câte un plictisit: Nain! Închideai sfios uşa şi plecai mai departe.

Se zice că fiecare sătean avea câte un evreu de la care făcea cumpărături. Dacă nu aveai bani, te împrumuta, te trecea la catastif. Dar şi asta, cu măsură. Dacă aveai datorii multe, trebuia să pui gaj pământ sau casa. Mulți chiar au pierdut pământul ori casa, neavând cu ce să plătească datoria.

Erau neîntrecuți în a negustori vitele sătenilor. Aveai vreo vită de vândut, te duceai la evreu, începeai să te tocmeşti. La început se oferea un preț derizoriu. Dar, târguindu-te mai bine, reuşeai să scoți un preț cât de cât acceptabil. Unde să vinzi vita în altă parte? Totul era pe mâna evreilor!

Erau şi buni negustori de lemn şi cherestea. Când vreun gospodar de prin sat se întâlnea cu Puiu, acesta, de cum îl zărea, îl aborda de departe:

- Ei, pani Cutare, când vii să-mi tragi nişte buşteni din pădure?

- Păi... pani Puiu… nu ştiu… n-am timp! zicea huțulul sau românul.

- Lasă că vii tu! Îți dau şi arvună! se grăbea domnul Puiu să fie ispititor.

- Pani Puiu, vin… da' nu acum… am treabă foarte multă la mine… poate săptămâna viitoare!...

- Vino joi, şi-ți mai dau 50 lei!...

- S-a făcut, pani Puiu! Vin joi!...

Cam aşa se aranjau treburile cu evreii. Erau oameni de cuvânt. Doar că nu te îmbogățeai de pe urma afacerilor cu ei, cum-necum, tot ei se îmbogățeau mai repede.

Cum ziceam, cele mai arătoase case evreieşti din Moldovița le avea un evreu bine cunoscut, Haber. Casele lui erau chiar lângă primăria de azi. De fapt, este o poveste legată de construirea primăriei din comună. Cam prin anii 1938 a fost ales primar un bogătan, pe nume Bursuc. Acesta avea nevoie de un sediu pentru primărie. S-a discutat varianta cumpărării unei case de la Haber. Dar acesta a cerut un preț cumplit de mare. În schimb, ar fi acceptat să vândă casa contra unei parcele întinse de pădure.

Atunci primarul Bursuc ce-a făcut? A vândut cam o jumătate din pădure care trebuia s-o dea lui Haber şi-a construit, pe cont propriu, sediul primăriei, frumos şi cu etaj, acela unde este şi astăzi primăria comunei Moldovița.

Toate erau bune şi frumoase în casa lui Haber, doar că, el şi soția lui, erau chinuiți de o mare problemă. Aveau un singur băiat, care urma să le moştenească casele şi averea. Dar acest flăcău de-al lor nu era chiar cu toate luminițele puse la locul lor în capul său. S-a dezvoltat bine, nimic de zis, crescuse înalt, solid, burtos chiar. Umbla aşa mare, înfoiat, cumva fudul, în jurul casei şi pe lângă primărie. Purta nişte haine ciudate pe el, negre, pălărie cu boruri largi, gri. Lumea îl ştia că e un pic (mai mult) sărit de pe fix, că o doagă din creier îi cam răsufla. Mai scotea flăcăul nişte icnete, vociferări ciudate, te apuca frica când treceai pe lângă el. Circula des prin comună, speria chiar şi secretarele de la primărie când apărea în uşă aşa de nebunatic. Cu timpul l-au mai învățat şi ele, îl răbdau până se îndepărta.

Lumea din comună îi zicea Dodic, adică, şi prin nume se ştia cu cine aveai de-a face. Şcoală, maşină, serviciu, însurătoare? Adios! Cine să se uite la el? A rămas holtei tot timpul, niciuna n-ar fi riscat să se bage la necaz, pentru avere. Chiar şi părinții lui îl cam ştiau de frică. Nu-i asculta deloc, îi amenința, îi îmbrâncea. Necaz mare pe bieții părinți! Nu că n-ar fi avut bani cu ce să-l hrănească pe bietul lor Dodic. Dar cui să lase moştenirea? Ce va fi după ei?

A venit vremea când majoritatea evreilor din comună au plecat în Israel. S-a dus şi familia Haber, l-au luat cu ei şi pe Dodic. De atunci nu i-a mai văzut nimeni prin comună. Tot în Israel a plecat şi familia Moritz, cel care era vestit în comună prin faptul că se ocupa cu achiziția vitelor care se predau la contract. Au plecat în Israel mai toți evreii din comună, sperând într-o viață mai interesantă.

Dar stați puțin, i-au mai văzut unii! Au fost câțiva din Moldovița plecați prin Israel să caute de lucru, şi care chiar au slujit la fostele lor cunoştințe din comună, familia Haber. Au fost

primiți bine. Era şi Dodic cu ei. După încă vreo cinci ani, părinții lui Dodic s-au stins din viață. Cineva l-a văzut şi după aceea pe Dodic. Rămas fără părinți, s-a bucurat mult când a văzut om din Moldovița pe care l-a recunoscut. Cică nici nu mai arăta aşa de neajutorat, parcă arăta a om normal. Asta în comparație cu alte figuri de pe-acolo, repatriați în Israel de prin toată lumea. Dodic chiar ziceai că e un domn bine!

Serbarea Liceului Militar la Moldovița

Pentru o jumătate de oră, am fost ca şi elev la Liceul Militar. Pe când eram în clasa a IX-a la Liceul Moldovița, au apărut nişte domni pe poarta liceului, care au intrat direct în clasa noastră. Anunț mare: cine vrea să meargă la Liceul Militar din Câmpulung Moldovenesc, să meargă de urgență la dispensarul sanitar din comună, să facă vizită medicală. Cică la Liceul Militar erau multe avantaje: internatul era gratuit, masa era gratuită, primeai chiar şi haine de uniformă de elev militar dintre cele mai frumoase, tot gratuit.

Se întâmplă ca ora următoare, după pauză, să fie chiar ora de matematică, cu cel mai sever profesor din liceu, domnul Pricop. Când profesorul intră în clasă, avu pur şi simplu un şoc: unde-s băieții? Băieții? Toți erau la dispensar pentru vizita medicală! Cam pe la jumătatea orei, rând pe rând, începură să apără fugarii pe uşa clasei.

- Ei? Ofițăraşi? O-fi-țăraşi? Gata? Vă îmbracă statul în uniforme? ne ironiză profu de matematică. Ia să vedem, ați învățat lecția pe azi?!...

Tot proiectul a căzut puțin mai târziu. Ducându-mă acasă, cu entuziasmul unui posibil viitor elev de liceu militar, tata m-a dezumflat repede, cu totala lui lipsă de colaborare.

- Măi, băiete, crezi că-i aşa bine să fii militar, să fii tot timpul sub ordine? Eu am fost la armată, nu ştiam cum să scap mai repede de-acolo! Vrei toată viaţa să fii sub comanda altuia?

M-am resemnat, puţin după aceea. Mi-am văzut mai departe de liceul nostru amărât din comună, în hainele noastre sărăcăcioase, cu ghiozdanul spart şi adidaşii rupţi ca vai de ei. Vreo doi băieţi însă din toată comună, au reuşit să se înscrie la Liceul Militar. Nu povesteau lucruri prea roze de pe acolo când veneau în vacanţă, dar noi am aflat că era militărie cruntă, trebuiau să alerge kilometri întregi în fiecare zi. Cu toate astea, vara, în vacanţă, când treceau prin comună cu uniformele lor albastre şi strălucitoare, cu pantaloni la dungă, cu vipuşcă, cu caschete cu stemă, îţi luau ochii... Ce mândri păşeau! Iar fetele, de cum îi zăreau, erau leşinate!

În primăvara următoare comuna noastră avusese parte de un spectacol feeric, de vis. Într-o duminică senină, caldă, pe la zece dimineaţa, a sosit un şir de autobuze de la Liceul Militar din Câmpulung, din care, cete-cete, elevi militari în hainele lor splendide au coborât în preajma stadionului. Noi eram deja în tribune, căci ştiam de venirea lor. Au fost aliniaţi şi au intrat pe stadion. Erau sute. S-au pregătit din mers, apoi au început reprezentaţii feerice, încolonaţi în plutoane şi batalioane.

Au început să facă demonstraţii de exerciţii fizice sincrone, cu ridicarea şi legănarea braţelor, cu panglici colorate în trei culori. Ceva deosebit de frumos, nici nu-ţi puteai imagina cât de frumos a fost! Am fost copleşiţi de demonstraţiile lor de virtuozitate, de deplasările în fel şi fel de configuraţii spectaculoase. Fanfara răsuna frenetic, dându-le ritm şi spectacol, ecoul muzicii reflectându-se pe dealurile din apropiere. Uniformele băieţilor, cu vipuştile colorate, erau foarte atrăgătoare. Fetele de la şcoala şi de la liceul nostru aveau toate ochii aţintiţi asupra tinerilor elevi militari.

După serbare a urmat un meci de fotbal. Militarii au umilit echipa de fotbal a comunei, câştigând la un scor de-a dreptul ruşinos. Apoi a început dansul. Fetele au coborât pe stadion, toate,

n-a rămas una în tribune. Adios muchachios, liceeni din Moldovița! Bieții de ei, au fost şi mai umiliți decât fotbaliştii.

După ce s-a terminat serbarea, fetele frumoase, mai ales cele îndrăznețe, toate aveau acum câte un partener, elev militar, la braț. Grea duminică pentru băieții autohtoni!

Dar nici după ce militarii s-au încolonat şi au urcat în autobuze cu destinația cazarma liceului, nici atunci fetele noastre nu i-au putut uita. Au început să curgă, pentru multe luni la rând, scrisori cu duiumul, parcă era o concurență de corespondență între cele două licee din județ. A trebuit să treacă multă vreme ca fetele noastre să-şi revină şi să înceapă să vadă că, de fapt, şi noi ceilalți băieți aveam câte un pic de farmec!

Cum să creşti în ochii socrului

Pe când eram student la facultate, la Iaşi, eram prieten cu viitoarea mea soție, Elena. În vacanță veneam în vizită la părinții ei din Dolhasca, acolo unde au văzut lumina zilei Sergiu Celibidache, Alexandru Arşinel şi Constantin Arseni. În prima zi eram oaspete la socri, nu mă puneau la muncă. Dar a doua zi, socrul meu îmi căuta ceva de lucru, nu răbda să stau degeaba. Ca să demonstrez că sunt băiat muncitor şi vrednic de fata lui, nu ieşeam din cuvântul său, îndeplineam tot ce-mi cerea.

Era vară, la CAP-ul din localitate lucrările erau în toi. Chiar în acele zile era de muncă la cositul şi strânsul fânului. Într-o frumoasă zi de coasă, mă pun la dispoziția socrului meu să merg să-l ajut la strâns nişte trifoi, pe un deal din spatele satului. Tataia, aşa cum numeam părinții în casa socrilor, era deja plecat la coasă dis de dimineață. Dar şi eu mă trezesc devreme, iau coasa de rezerva din tindă şi plec să-l caut pe deal. El avea deja tăiate câteva

brazde, muncea împreună cu încă doi săteni vecini. Salut cosaşii, mă salută şi ei:

- Buna ziua, gospodari! strig eu tare, să mă ia în seamă.

- Bine ai venit, băiete! Ce cauți pe la noi? întrebă un vecin care cosea cu tataia.

- Iaca, am venit să vă ajut la coasă! Mă primiți?

- He-He! Cum să nu te primim! Bucuroşi de ajutor!...

Tataia luă coasa din mâinile mele, se uită în lungul tăişului, îl mai îndreptă cu o cute de piatră, apoi îmi zise:

- Du-te acolo, la capăt, lângă şanţ, coseşte acolo!...

Am executat ordinul. Când dau să cosesc, văd că iarba e a naibii de încolăcită, numai cojoace mari şi groase de măzăriche şi buruieni amestecate cu trifoi. Nici zece paşi n-am făcut şi deja ieşise sufletul din mine. Ceva nu era în regulă cu coasa mea. Îi verific cu degetele ascuțișul. Îmi pare că sunt nişte ştirbituri. A, da, coasa asta nu-i ascuțită, asta era! îmi zic. Ăştia de la țară sunt cam naivi, trag ca robii, nu ştiu ce-i aia coasă ascuțită la meserie. Cine-i ca noi, de la munte, pricepuți la cosit! Ia să bat eu coasa asta ca lumea, apoi să vezi cum taie ea, de la sine!

Las brazda neterminată, mă duc să caut ciocanul şi nicovala tataiei pentru bătut coasa. Potrivesc tăişul pe nicovală şi lovesc tare cu ciocanul. Nu-mi mergea prea bine, nicovala era altfel decât cea a lui tata de acasă cu care eram învățat. Bat eu ce bat, cam chinuit, apoi îndrept tăişul cu cutea şi plec să continui brazda începută. Când dau cu coasa prin iarbă, hâp! a rămas încurcată în iarbă, la primul pas! Pur şi simplu, iarba refuza să fie tăiată. Na, am dat-o în bară cu bătutul coasei! La mine acasă tata bătea coasa, eu coseam doar. Tata fiind cam bolnav, nu putea cosi, îmi pregătea coasa. Mă duc să-i spun tataiei cele întâmplate. Încercă el cu degetele tăişul şi zise:

- Măi, băiete, fainã treabă ai făcut!... Coasa asta ia şi-o aruncă, nu mai e bună de nimic!...

- Cum aşa? Oare nu poți s-o bați matale, s-o îndrepți? dau eu s-o mai dreg cumva.

- Nu mai poți scoate nimic din ea, ai făcut-o numai dinți şi ştirbituri! Ia furca aia şi du-te la deal, la mamaie, s-o ajuți la strâns trifoiaşul ăla uscat în prepeleci!...

Spăsit, dezonorat în ochii lucrătorilor, coborât la nivelul de calificare cel mai de jos pentru meseria de cosaş, iau furca şi plec s-o ajut pe mamaie.

Acolo am devenit harnic ca un şoim. În jumate de ceas am strâns în prepeleci tot ce era de strâns! Aşa au văzut socrii şi vecinii că viitorul ginere e totuşi harnic!

Odată m-a pus tataie să cosesc, pe nişte călduri inimaginabile de august, nişte trifoi încurcat de vite pe nişte dâmburi de la islaz. Chin mare. Mai mult omoram iarba decât o tăiam. După o zi întreagă am exterminat bucățica aia de trifoi de la păşune. Dar m-a ars soarele de eram numai o rană pe spate şi braţe.

Altădată m-au luau socrii la smuls cânepă şi in, la colectiv. Făceam snopi şi îi aşezam în girezi, de unde veneau şi le ridicau tractoarele ca să le ducă la topitorie. Cel puțin la munca de la cânepa şi in era lume mai multă din sat, țărănci, copii... şi cu mine, studentul. Ne uitam după soare, ziua nu se mai termina. Cât era răcoare şi nu le era foame, țărăncile îşi mai aminteau câte un cântec. Dar, de regulă, mai tot timpul, se muncea fără ca cineva să scoată o vorbă.

Era o muncă de blestem, munca la colectiv. Cândva, ca o legendă, povesteau fetele din casa tataiei, că şi ele au lucrat la colectiv, mai demult, când erau mai mici. Dar de când învățau la liceu, n-au mai ieşit pe câmp, erau domnişoare.

Tot la colectiv am învățat că cea mai grea dintre muncile câmpului era seceratul grâului, manual, cu secera. Pe călduri infernale, cu mâinile goale, prindeai spicele aspre de grâu, le tăiai, le legai, făceai snopi, îi aşezai în grămezi. Simțeai sudoarea curgând pe frunte. Braţele şi grumazul erau negre de praf de paie şi de pământ. Nu degeaba scrie în Scriptură: "cu sudoare îți vei câştiga pâinea zilei!"

Nici la culesul cartofilor nu era prea uşor. Spre toamnă, veneau tractoarele şi răsturnau rândurile cu cuiburile cu cartofi.

Ieşeau la iveală o bogăție de cartofi, mari, roşii, lucioşi. Trebuia să-i adunăm în coşuri, să-i turnăm în saci, apoi să facem o stivă de saci, lângă un cântar mare, în aşteptarea remorcilor trase de tractorul în care încărcam sacii. Când a venit tractorul, era coadă la cântărit şi predat sacii plini de cartofi. Ne-a venit rândul, eu şi tataia am început să ne opintim, să luăm amândoi câte un sac de cele patru colțuri şi să-l aşezăm pe cântar. Apoi trebuia să-i încărcăm în remorcă. Grea muncă.

În spatele nostru aştepta la rând un vecin, un bărbat înalt, puternic. S-a plictisit văzându-ne cât de încet umblam, eu şi tataia, la mânuit sacii. S-a supărat, a venit la noi, a luat el sacii şi i-a aruncat ca pe nişte jucării drept sus în remorcă. Ne-a arătat cum trebuie să fie nişte bărbați destoinici. Îmi amintesc, am aflat mai târziu cu tristețe că acest om vânjos a avut un sfârşit tragic. S-a dus la spital la o operație. Din cauză că n-a dat „dreptul" anestezistului atât cât trebuia, i-a făcut o injecție în batjocură, iar omul a rămas paralizat de la mijloc în jos. L-a îngrijit nevasta vreo opt ani, până s-a prăpădit. Ca să fie adevărată zicala din popor: „Brațul voinicului piere de uneltirea calicului!"

Aşa munceau la țară oamenii, ajutați şi de bătrâni şi copii, să îndeplinească normele la colectiv. Iar ca răsplată, toamna, trecea pe la poarta sătenilor câte un camion, sau o căruță, împărțind câțiva saci de cartofi, grâu, porumb, ceva zahăr din cel de slabă calitate, pentru toată munca grea de-o vară. Mai însemnată era recolta scoasă de săteni pe cei treizeci de ari lăsați de stat în jurul casei.

Vremurile au trecut, acum nu mai sunt colective. Pământul a fost dat înapoi țăranilor. Doar că aceia care odinioară lucrau pământul, acum sunt bătrâni, mulți au şi pierit, iar pământurile încep să fie lăsate nelucrate.

Chiar dacă m-am descurcat greu atunci, la coasă, tataia a apreciat hărnicia mea la celelalte lucrări de pe câmp. Şi, până la urmă, tot m-am însurat cu fiica lui. A cântărit mult faptul că voi termina facultatea şi voi avea un salariu, la oraş.

Suflet de profesor

Proaspătul absolvent de facultate, profesorul Dan, s-a bucurat mult când a primit un post de profesor de matematică, chiar dacă acel post era tocmai într-un sătuc uitat de lume, într-o zonă a țării în care nimeni nu şi-ar fi dorit să ajungă.

Văzându-se pe ulițele acelui sat necunoscut, profesorul căzu pe gânduri: unde-şi va găsi o gazdă, cum va arăta şcoala unde urma să-şi realizeze visurile sale de profesor, cum vor arăta copiii din acele locuri. Oamenii nu prea l-au luat în seamă când a trecut prin sat, pe drumul pietruit şi plin de gropi, cu un mic geamantan în mână. Nici primarul, nici preotul nu l-au întâmpinat la venire, din simplul motiv că satul era prea mic şi nu avea nici preot şi nici primar.

Iată-l ajuns în dreptul unei clădiri ceva mai arătoase, din mijlocul satului, puțin dărăpănată, dar spațioasă, pe fațada căreia era agățată o tablă pe care scria "Şcoala generală Clasele I-VIII". Primul obiectiv din acea zi a fost atins: a găsit şcoala. Poate aici, la şcoală, va găsi pe cineva care să-i propună o gazdă. Avu noroc, deşi era cam târziu, la şcoală mai era un profesor întârziat care dădu lămuriri noului sosit cum să ajungă la o casă anume, la numai câteva ulițe mai încolo, unde s-ar putea să fie primească în gazdă o familie de bătrâni, pentru că, zicea el, până astă vară mai locuise acolo un alt profesor.

Treaba cu gazda se rezolvă repede şi onorabil. Acum profesorul era nerăbdător să-şi vadă clasele de elevi. Dar acest eveniment, al primei întâlniri cu elevii, l-a umplut de gânduri, şi chiar de deznădejde. Copiii erau ca vai de ei, nici tu echipați ca lumea, nici tunşi, nici curat îmbrăcați. De încălțări - nici să nu pomenim, fiecare era încălțat cu ce putea, vreo câțiva umblau chiar

desculți. Numai vreo doi-trei dintre copii erau îmbrăcați mai decent, ca pentru şcoală.

Şi câte planuri mari îşi făurise tânărul profesor în legătură cu viitoarea sa meserie! Acum, văzând starea jalnică a şcolii, a fiecărui copil, a fost cuprins de gânduri triste. După câteva zile însă şi-a mai venit în fire, s-a îndârjit să scoată tot ce se poate mai bun, din clasele acelea de copii săraci. Trebuia, însă, ca meseria lui de profesor de matematică s-o ia mai pe de departe. Mai întâi trebuia să cunoască fiecare caz în parte, să vadă ce calități şi necazuri are fiecare copil. Şi nu puține cazuri erau care te umpleau de compasiune şi tristețe. Cei mai mulți trăiau acasă într-o mare sărăcie. Unii erau orfani de câte un părinte. Alții trăiau în gospodării unde erau puşi la munci grele, părinții nu erau prea încântați să-i țină la şcoală, aveau mai mare nevoie de ei la muncile din gospodărie.

Aşa că, profesorul nostru de matematică, înainte de a preda elevilor săi geometrie şi algebră, trebuia să se ocupe de soarta copiilor încredințați şcolii. Chiar din leafă, cugetul l-a îndemnat să ajute câțiva copii să-şi cumpere câte ceva. Pentru unii a cumpărat caiete, pentru alții creioane. Unei fetițe, care era foarte cuminte şi atentă la lecții, văzând-o cu picioruşele goale, i-a cumpărat ghetuțe, de care fetița s-a bucurat mai mult ca de orice pe lume. Iar la leafa următoare s-a întâmplat la fel. Alte cazuri au apărut la orizont şi el le rezolva cum a putut. A dat Domnul s-o scoată la capăt cu multe probleme de-ale copiilor. Puținii bani care-i mai rămâneau din leafă, ca prin minune, îi ajungeau.

Văzând oamenii satului atâta bunăvoință la profesor, au început şi ei să-i aducă câte ceva din livezile şi din gospodăriile lor. Profesorul refuza să ia însă fără a plăti. Lumea din sat începuse să-l admire şi să-l respecte.

Dacă la început copiii erau obraznici, îndărătnici, neascultători, după o vreme, văzând cât de bun la suflet este profesorul lor, au început să-l asculte şi l-au îndrăgit foarte mult. Era însă un elev în clasă, pe nume Dumitru, mai mare decât ceilalți copii cu vreo doi ani, deoarece rămăsese repetent doi ani la rând.

Acesta era un coşmar pentru fiecare profesor. Era răutăcios, obraznic, răzbunător şi nimeni nu reuşise să-l aducă pe calea cea bună. Asta până într-o zi, când profesorul s-a hotărât să meargă acasă la el, să vadă cum arată casa în care locuia. Acolo a găsit o dezordine de nedescris. Şase copii, de toate vârstele, stăteau uimiți pe lavițe, îmbrăcați în zdrențe, nespălați, holbându-se la oaspetele neaşteptat care le-a intrat pe uşă. Mama copiilor era copleşită de probleme şi de necazuri, nu mai ştia pe care copil să-l hrănească mai întâi, cum să-i mai îmbrace pe fiecare. Văzând că oricum n-o poate scoate la capăt, orice ar fi făcut, biata femeie a început să-şi lase copiii de capul lor, să se descurce fiecare cum putea. Bani n-aveau. Doar câteva oi, câteva găini în curtea casei. În grădină erau câteva şiruri de coceni de porumb. Tatăl copiilor era plecat la muncă, la calea ferată, şi venea acasă doar la sfârşitul săptămânii.

După multă cumpănire, profesorul s-a hotărât să-l ajute şi pe Dumitru într-un fel. I-a cumpărat nişte adidaşi şi o căciuliță frumoasă din târg. Când i le-a dat, Dumitru s-a uitat țintă la profesor preț de câteva clipe, clipind din ochi. Apoi a luat darurile, cu amândouă mâinile. Nu-i venea însă să creadă! Cum adică, tocmai lui, cel care necăjea pe toată lumea, să i se facă asemenea daruri?

- Da, sunt pentru tine! Dar să fii băiat cuminte!...

Băiatul nici n-a avut cuvinte de mulțumire să răspundă. A luat darurile, apoi o zbughi pe uşă afară. A doua zi a venit la şcoală cu căciulița pe cap şi cu adidaşii cei noi în picioare. Din ziua aceea, băiatul deveni cuminte la ore. Şi stând el aşa, cuminte, oră de oră, parcă începu să mai audă câte ceva din ce spuneau profesorii. Ca urmare, notele sale din catalog au devenit tot mai bune!

Şi aşa, cu mare răbdare, cu bunătate şi cu multă dragoste față de copii, inimosul profesor era tot mai îndrăgit de elevii şi de meseria sa. S-a ataşat cu trup şi suflet de ei, i-au devenit cei mai dragi. Parcă nu era profesorul de matematică, ci un frate mai mare de-al lor; în el găseau mângâierea de care aveau atâta nevoie.

Dar tânărul profesor nu avea parte numai de bucurii în mijlocul copiilor. Avea parte şi de nelinişti, chiar de tristeţe uneori. Fetiţa aceea căreia-i cumpărase ghetuţe începuse să aibă note mici la mai multe materii. Profesorul observă că ea nu se mai putea concentra la lecţii. Ceva o preocupa, ceva grav se petrecea în sufletul ei. Când a chemat-o la tablă pentru a rezolva o problemă, a rămas total descumpănită. Nu ştia nimic şi, ceea ce era mai rău, nici nu se putea concentra la indicaţiile profesorului. A izbucnit în plâns. Profesorului i s-a făcut milă de ea, a trimis-o în bancă şi i-a spus să se pregătească pentru ora următoare. Fetiţa a continuat să plângă în bancă. La sfârşitul orei, profesorul a căutat-o în curtea şcolii pentru a alfa ce se întâmplase cu ea. Cu lacrimi în ochi, fetiţa i-a povestit că mama ei e foarte bolnavă, că trebuie să meargă la spital, că nu au bani de spital şi nici de mâncare. Profesorul a înţeles pe loc situaţia. Ca s-o mai liniştească i-a spus fetiţei să nu se gândească la notă, va avea el grijă s-o ajute să ia o notă bună la matematică. Dar să aibă grijă de mama ei. Apoi, a doua zi, i-a făcut o vizită acasă, aducând cu el jumătate din leafa din acea lună. Dusă la spital, mama s-a făcut bine şi treburile în casa fetiţei au reintrat în normal.

*

Dar cum lucrurile nu rămân la fel mulţi ani de-a rândul, veni şi vremea ca profesorul să plece de la acea şcoală. Pe timp de vacanţă câştigase, prin concurs, un post de profesor de matematică la un liceu din judeţul său. Trebuia să facă şi acest lucru pentru propriul său viitor. Dar cum să-i părăsească pe acei copilaşi din satul acela amărât? Nici nu se gândise bine la acest aspect, atunci când s-a dus la acel concurs. Acum, după ultimele ore cu copiii din clasele sale, venise vremea să-şi ia rămas bun de la ei. Cu multă tulburare în suflet, profesorul şi-a luat mica lui valiză, le-a urat copiilor succese pe mai departe la învăţătură şi în viaţă şi, cu lacrimi în ochi, porni pe drumul care ducea la gară.

Copiii au ieşit din clasele lor şi-au urcat dus un dâmb din preajma şcolii să-l mai poată zări pe dragul lor profesor. Erau tare

mâhniți. Nimeni nu flutura din mână, nimeni nu flutura batiste. Toți se uitau încremeniți în vale, de pe dâmbul acela de lângă şcoală. Profesorul s-a întors să mai vadă odată şcoala şi copiii rămaşi în urmă. A fost cuprins de un sentiment de mare tristețe. De ce trebuia oare să plece din acel loc? Chiar trebuia? În acea clipă îi venea să abandoneze toate planurile sale de viitor şi să se întoarcă în satul în care îşi făcuse atâția prieteni. Chiar şi Dumitru era în grupul de copii. Îl vedea acolo, era mai înalt decât ceilalți, drept în mijlocul lor.

Inima lui a rămas la copiii aceia, la şcoala dintr-un sat de la marginea lumii. Doar picioarele, singurele, continuau să păşească pe drumul prăfuit care ducea la gară. Cu o ultimă privire întoarsă spre ceata de copii, profesorul i-a binecuvântat cu tot sufletul său:

- Domnul să vă aibă în pază, copiii mei! Să ajungeți oameni mari şi fericiți în lungul drum al vieții!...

(Povestire inspirată după o relatare a profesorului meu de matematică, Dan Bortă)

Mama

Mama nu mai este. A păşit pe tărâmul veşniciei.

Mama, cea care şi însărcinată până în luna a noua trebuia să se ocupe de gospodărie, de ceilalți copii, trebuia să aducă apă de la izvor, lemne de la trunchi, sarcini de fân de la stog şi să mulgă vacile în fiecare dimineață şi seară.

Mama, care ştia mai bine ca oricare gospodină de la munte să facă haine pentru toți ai casei. Ştia să toarcă, să aranjeze războiul de țesut în odaie, să pregătească urzeala şi să țese cu suveică la

stative. Şi ne punea şi pe noi, copiii, să învârtim suveici din ghemuri de lână, rotind cu mâna un instrument de lemn cu roată mare la un capăt şi cu o țeavă de soc pe partea cealaltă, pe care se înfăşura aţa pentru suveică. Şi după ce termina de țesut, fie sumane, fie iţarii, fie cergă, fie pânza de in, fie catrinţele înflorate pe la margini, le punea la înmuiat pentru câteva zile, apoi le bătea în piuă, ca țesătura să se îndesească.

Ea ne-a făcut odată, la fiecare, iţari de lână fină şi cămăşi de în albe, de ne-am îmbrăcat în ele ca nişte îngeraşi. Şi-am ieşit zglobiu pe uliţă, lângă toloacă, am fugit în sus pe cărare, de acolo am pornit ca vulturul la vale cu braţele întinse. Dar m-am împiedicat şi-am căzut, înverzind cămaşa cea alba în coate şi iţarii în genunchi. Degeaba am tot şters verzeala, tot au rămas mânjite hăinuţele mele. Şi mama a văzut pocinogul care-l făcusem la munca ei, nu i-a picat bine. Dar nu m-a pedepsit, a spălat cum a putut hăinuţele mele mânjite.

Se trezea dis de dimineaţa, pe la cinci, să ne pregătească de mâncare, să ne dea turte de mălai îndulcite în trăistuţa de elev, să nu murim de foame până veneam târziu de la şcoală.

Se bucura de fiecare dată când veneam acasă, de la şcoală, din pădure, şi chiar când eram mari, studenţi la facultate.

Se bucura când veneam în concediu cu nepoatele ei, Corina şi Emma. Le îndrăgea, le învăţa cântece străvechi, le spunea poveşti, le lăsa să rătăcească prin iarbă să culeagă flori pentru coroniţe. Şi ce mult se întrista când nepoatele plecau la oraş, la sfârşit de vacanţă.

Ne aştepta mereu să revenim pe muntele natal să revedem părinţii şi să povestim noutăţi. Se îngrijea de tot ce ne trebuia, să ne odihnim bine cât stăteam la munte.

Îi dădeau lacrimile când ne vedea plecând, gândindu-se dacă ne vom mai revedea.

Mama, care nu putea sta degeaba nicio clipă, căuta mereu ceva de lucru. Chiar până în ultimele zile împletea ciorapi de lână şi de mohair, pentru cei de-ai casei şi pentru străini. Cu aceşti ciorapi stau acum în casă, la computer, să nu răcesc la picioare în timp ce scriu.

După suferință de câteva luni, puterile începură s-o părăsească. O mai bucurau doar telefoanele noastre, când o asiguram că la noi este totul bine şi-i ducem dorul. Dar suferințele n-o lăsară-n pace. Acum câteva zile a închis ochii pentru totdeauna.

Mama nu mai este. A păşit pe tărâmul veşniciei!

ALTE POVESTIRI

Liniştea de Cernobâl

Pentru tinerii cu vârsta sub 30 de ani, cele întâmplate în anul 1986 la Centrala nucleară de la Cernobâl sunt în mare parte neştiute. În acest context, aş dori să aduc în memoria celor tineri, dar şi a cititorilor mai vârstnici, cum au fost percepute evenimentele tragice din acele zile. Nu de alta, dar e bine ca tot omul să fie conştient de multe pericole care pândesc, clipă de clipă, viaţa frumoasă, însă atât de ameninţată de pe planeta noastră.

Pe scurt, la data de 26 aprilie 1986, la Centrala atomo-electrică de la Cernobâl, la reactorul 4, din cauza unor experimente nesăbuite impuse centralei, s-a declanşat o explozie de proporţii, reactorul 4 a sărit în aer, mari cantităţi de materiale radioactive au fost expulzate în afară, contaminând grav toate împrejurimile şi trimiţând un nor radioactiv ucigaş în atmosferă, ce a început să înconjoare globul pământesc. Întâi s-a deplasat spre Suedia, apoi vântul şi-a schimbat direcţia şi norul s-a întors către Ucraina, Rusia, Belarus, România şi multe alte ţări. Efectele radioactive s-au resimţit în toată lumea, mai mult sau mai puţin intens. Aceste efecte se vor resimţi încă multă vreme de acum înainte, deoarece neutralizarea radiaţiilor este un proces care decurge foarte lent în timp. Imediat după dezastru s-au mobilizat forţe uriaşe pentru a diminua consecinţele sinistrului. Locuitorii din zonă au fost evacuaţi. Mii de oameni au murit, alţii au rămas infirmi pentru toată viaţa. Cu ajutoare sosite din toată lumea, s-a turnat un sarcofag gigantic, gros de 15 metri, de beton, care să acopere acel reactor explodat. Pericolul rămâne în continuare, odată cu trecerea

timpului, se ivesc fisuri în acest sarcofag de beton prin care se pot scurge noi emanații radioactive.

Apreciat ca cel mai mare dezastru din istoria modernă, explozia reactorului 4 de la centrala atomica de la Cernobâl din 26 aprilie 1986 a cauzat moartea a peste 60.000 de oameni, ca urmare a afecțiunilor provocate de radiații şi a avut un efect direct asupra a mai mult de patru milioane de persoane.

Doar la un kilometru şi jumătate de centrală se află oraşul Pripiat. Imediat după explozie, cei 50.000 de locuitori care au scăpat vii au fost evacuați. La fel ca şi locuitorii din jur până la 30 de kilometri. Azi oraşul Pripiat este cel mai nedorit loc pentru vizitare, numit şi "Oraşul Fantomelor", unde au rămas cartiere de locuințe, magazine, fabrici, parcuri pustii-pustii, fără niciun locuitor. Împrejurimile locului exploziei vor fi neprielnice vieții încă multe secole de acum înainte.

Să vă relatez ce am văzut şi am simțit noi în România în primele zile ale acestui sinistru.

*

De 1 şi 2 Mai, ne-am mai luat şi zile libere, să avem o minivacanță cât mai consistentă. Nu mai ştiu din ce rațiuni, familia noastră s-a decis să plece în minivacanță separat, soția şi fetița în Bucovina, la Moldovița, iar eu am plecat la Giurgiu, într-o comună Hodivoaia, împreună cu George, cumnatul şi soția sa Geta şi cu cele doua fetițe ale lor, Cristina şi Elena.

Nu era aşa de uşor de ajuns la Hodivoaia din Bucureşti, nu erau microbuzele de azi care te duc repede oriunde. Ne-am dat mai întâi întâlnire în Gara Progresul, unde venise familia cumnatului cu copii şi cu bagaje. După o scurtă consfătuire strategică în gară am decis să luăm vreo zece pâini, le-am îndesat într-o geantă, nu ştiam dacă cei din inima Bărăganului vor avea pâine. Altceva decât pâine n-aveai ce cumpăra din Bucureşti, magazinele ceauşiste erau goale. Spun minciuni, în galantare mai erau nişte „adidaşi" de porc,

mândria țării Am urcat într-un tren personal care ne-a dus la Giurgiu. Aici transbordare spre autogară. Am mai stat acolo cam vreo două, trei ceasuri, până se porni o „ratã" sau „RaBa", o rablă de autobuz, care, timp de vreo juma' de oră, cu chiu, cu vai, ne-a adus la Hodivoaia. Norocul nostru a fost că rudele lui George stăteau chiar lângă drum, nu mai era nevoie să mergem pe jos vreo câțiva kilometri pe nişte drumuri desfundate. Noroi pe drum? Nici vorbă! În zilele acelea vremea era frumoasă, cer senin, cald, uscat. Un splendid sejur pentru 1 Mai.

Când ne-au văzut rudele lui George (tata, care trăia singur, pensionar, şi unchiul său care avea gospodărie pe aproape) ar fi vrut să se bucure, dar imediat au recăpătat fețe îngrijorate, triste, căzute în jos, văzând cât de mulți am venit. Curând aveam să ne lămurim de ce s-au întristat aşa de repede.

Mai întâi ne-am dus la tatăl lui George care avea o căsuță modestă, veche, chiar lângă drum. Intrând în curte, n-am putut să nu remarcăm ordinea din gospodărie, grădină mică în fața casei în care „moşul" îşi pusese câteva straturi de ceapă, frumos îngrijite. Şi mai avea un strat de narcise chiar atunci înflorite.

N-am mai intrat în casă la tatăl lui George. N-aveam la ce. Acolo era doar o singură odaie locuibilă, un singur pat, câteva linguri şi câteva blide. Stând la discuții în fața casei, mai de-a dreptul, mai pe ocolite, veni vorba că, poate, copiii sunt flămânzi. La care tatăl lui George a afirmat spăşit că el nu are altceva de mâncare decât nişte ceapă verde. Ne-am uitat unii la alții, apoi la copii. La rândul nostru, i-am răspuns că noi am adus doar nişte pâini. No fain, vorba ardeleanului, am mâncat ceapă cu pâine. Şi cu ce mai avea Geta, cumnata, prin sacoşă, de acasă.

Oh, Doamne! De ce erau aşa de săraci oamenii în satul acela?

George a înțeles că nu era de stat un sejur întreg acolo, la taică'su, cu doi copii, care, de cum s-au văzut scoşi din casă, i-a apucat o foame greu de astâmpărat. S-a decis să schimbăm locul de înnoptare, să ne ducem la unchiul care locuia câteva case mai încolo şi care era, incomparabil, mai înstărit decât tatăl lui George.

Intrasem în curte la acei oameni, a ieşit unchiul să ne vadă, a ieşit apoi şi mătuşa. S-au bucurat de nepoate. Ne-au primit în casa lor, modestă, cu lucruri amărâte prin două odăi. Aici ne-am descurcat mai bine. Gazda făcuse mămăliguță şi ne-a poftit la masă. Mămăliguță cu câteva nuci… câteva nuci… atât, câteva nuci! Au mâncat copii ce li s-a dat, fără mofturi prea mari, erau lihniți de foame. După încă vreo două ore de stat la poveşti, ca la priveghi, în compania acelor oameni trişti şi amărâți, ne-am decis să ne culcăm devreme.

Am dormit bine, nu aveam stomacul supraîncărcat de mâncare. De cum se crăpă de ziuă, George se trezi, mă văzu deja treaz, şi-mi zise, în şoaptă (să nu trezim copiii), să mergem la pescuit. Nepoatele, drăgălaşele, dormeau somn adânc. Copii care dorm nu cer de mâncare. George a improvizat două undiți, apoi dădu comanda să ieşim din ogradă. L-am urmat fără nicio obiecție, ca un ucenic silențios. Am ieşit în afara satului, undeva unde era un lac, sau iaz, frumos de tot, mândria CAP-ului din acel sat. De o parte şi alta a iazului erau nişte livezi. Mai erau deja nişte amărâți în jurul lacului, ieşiți, ca şi noi, să prindă niscaiva boişteni.

Întâi trebuia să asigurăm provizii de râme şi „carabeți”. Căutând pe sub pietre, am găsit destule momeli pentru peşti. În fine, ne-am aşezat la pescuit. Făcusem planuri mari, să prindem cât mai mult peşte, să aibă Geta, cumnata, ce să gătească de mâncare pentru prânz. Aşa deci, ne-am pus pe treabă. Eu cu o undiță în mână, George cu alta la câțiva paşi mai încolo. Era vreme frumoasă, senină, caldă. Pomii din jur tocmai legaseră rod. Căciuliile de puf alb ale păpădiilor încă se mai vedeau printre pomi. Razele soarelui coborau binevoitoare din cer, de începusem să ne bronzăm. Mi s-a înroşit pielea pe brațe şi pe gât. La George nu se prea cunoştea efectul razelor, avea o mică barbă neagră şi, în plus, era el de un neam de oameni mai întunecați la față.

George mă îndruma îndeaproape cum trebuie să pescuiesc, cum trebuie să pun râme în undiță. Eram cu totul novice în pescuit. Uf! Ce îndeletnicire nesuferită să pui râme în undițe! Dar în ziua

aceea n-aveam încotro. George prinsese deja un peştişor lucios. Eu nimic. Mai prinde George un boiştean. Eu... nimic. 0-2.

- Vezi, fii atent, când trage peştele de dop, smuceşte undița! îmi dădea sfaturi George. Şi vezi dacă mai e momeala pe ac, poate ți-a mâncat peştele momeala!...

Mă tot uitam atent la undiță, mă tot uitam... Gândurile mele plecară romantice departe peste dealuri şi livezi, spre cerul albastru.

- Viorele, uită-te la dop, cum vezi că peştele mişcă dopul, atunci tragi! mă dădăcea George mai ceva ca o soacră.

El chiar a prins un cărăşel. Hopa! Se mişcă dopul meu. Trag de undiță, scot un peşte mititel din apă. Da, uite c-am învățat să pescuiesc! Prinsesem curaj. Mă tot uit sârguincios la dop. Aha, iată se mişcă iar dopul... Trag de undiță. Undița deveni grea. Trag cât pot. Răsări un peşte mare şi greu, lucios la capătul firului. Cârmesc undița grea spre mal. George întoarse capul şi văzu „dihania" lucitoare la undița mea. Nu ştiu cum se face, când am adus peştele deasupra malului, peştele ieşi din undiță şi căzu pe mal.

- Prinde-prinde-l!... Pune piciorul pe el! urla disperat George la mine.

Dar peştele, lipa-lipa, din trei patru zvârcoliri ajunsese la apă, şi… cum a dat de apă… dus a fost, pentru totdeauna!

- Băi, ce-ai făcut, Viorele! Băi, ce ghinion!... Să scapi tu aşa un peşte frumos ca prostul!... se căina înciudat George.

Eu m-am liniştit repede, Dumnezeu a dat, Dumnezeu a luat peştele cel fălos şi lucios.

George s-a întors iar la undița lui, urmărea aprig dopul de plută.

- Băi, aşa ghinion, băi, Viorele!... Să scapi tu ditamai peşte, tocmai la mal!... se tot văita George în răstimpuri.

George mai prinsese vreo doi peştiuci. Parcă şi eu am mai prins unul, mic de tot. Nu prea mergea pescuitul în ziua aceea însorită.

- Hai să plecăm acasă, să-i ducem Getei să gătească la prânz peștișorii ăștia amărâți.

Ajunşi acasă, am găsit nepoatele trezite, aşteptau ceva de mâncare la prânz. Cu ce am adus noi de la gârlă, era cam slabă nădejde să sătură tot poporul. Dar îmi veni, în fine, o idee de gospodar. Mai aveam cinzeci de lei puşi deoparte. Oare nu se găsea nişte brânză de oaie de cumpărat prin satul acela? Am dat banii lui George, care s-a dus pe la nişte gospodari de prin sat care aveau oi, de unde a cumpărat caş proaspăt. Ehe, cu acel caş, şi cu mămăliguță, şi cu peştişorii cei mici gătiți migălos de Geta, am mâncat bine cu toții! Doar că nu mai era de stat acolo. Aşa că, după încă o noapte în care am mai ascultat poveşti triste la casa unchiului lui George, am urmat drumul de întoarcere la Bucureşti, din Hodivoaia, via Giurgiu, apoi gara Progresul.

*

Mult mai bine le-a mers soției şi fetiței, Corina, în mini-vacanța lor în Bucovina. Plecaseră împreună şi cu Simona, colega de serviciu a soției, mare amatoare de excursii pe coclauri. Din gara comunei Moldovița, mai aveau de mers pe jos doar şase kilometri până în vârful muntelui unde este situată casa părinților mei. Dar ele, fete tinere, sportive, s-au descurcat. Era mai greu de biruit un ultim tronson al drumeției, acolo unde se urca, din pârâu, drept în sus, o pantă abruptă, până să ajungă pe coama muntelui.

Ajungând la casa părinților mei, zvârliră bagajele, apoi se aşezară să-şi odihnească oasele despletite de atâta drum greu. Dar Simona, văzând ce vreme splendidă era afară, a dat semnalul de ieşire din casă, să admire împrejurimile minunate de pe munte. Nici n-au ieşit din casă, că au dat cu ochii de Murcik, un motan galben, mare, frumos, cu dungi albe pe blănița lui, sorindu-se pe un gard.

- Murcik! Ia să-ți fac o poză, drăgălaşule!... Skiiiţţţţţ! Gata, puiul meu! zise Simona mulţumită că l-a prins pe Murcik aşa de cuminte.

Avea Simona un aparat foto ca lumea (Zorki sau Smena, nu mai ştiu), aparat rusesc, de acum treizeci de ani, din alea la care trebuia să-ți pui capul sub plapumă când schimbai filmul, să nu-l voalezi.

Mai încolo, în ogradă, au dat de viţeluşul scos de bunica din ţarc, să mai stea la soare. Cum le-a văzut, viţeluşul a zbughit-o la fugă, cu coada în sus, dând un ocol larg prin ogradă. S-a oprit în capătul îndepărtat de ogradă, zgâindu-se nedumerit la oaspeți.

- Ia să-şi tragă Simona şi ție, puiule, o poză! Nu fugi, stai pe loc! Skiiiţţţ ! Bravo, te-am pozat şi pe tine!

Viţeluşul prinsese curaj. Nu mai fugea, stătea cu capul în sus şi se uita la fete. Corina s-a apropiat la un pas de el, încă un pas, a pus mânuța pe capul lui. Bucuros, viţeluşul a zbughit-o într-o nouă tură prin ogradă.

- Hai să vedem şi oițele de la vecinul de sus! zise Simona.

Au sărit un pârleaz de răzlogi de lemn, au urcat prin livadă, până s-au apropiat de gospodăria lui Costan, vecinul din deal. Iaca şi oițele. Dar iată şi câțiva mieluşei zburdând. Un miel s-a băgat sub lâna mamei sale şi-a început să sugă scuturând codița.

- Skîîîîţţţ! Na, c-am prins în poză şi oițele cu berbecuții!

Nu s-au oprit, au urcat mai sus, acolo unde se vedea pădurea. Aici au decis să facă popas. Au întins pătura sub un brad mare şi răsuros, unde soarele încălzea puternic. S-au aşezat să se odihnească. Era atât de cald, de le-a venit să facă şi plajă. Şi ce privelişte grandioasă aveau în fața ochilor. Poienile pe coamele munților, iarba verde răsărită de curând, vitele păscând prin livezi, oile cu mieii păscând în jurul caselor. Iar în zare, maiestuoşi, se vedeau Rarăul şi Giumalăul. După ce s-au odihnit destul, au intrat în pădure, în căutare de viorele şi toporaşi. Ramurile brazilor şi molizilor erau împodobite cu muguri noi, gălbui, de primăvară.

A fost o zi de pomină, senină, caldă, fără vânt. Erau mulțumite, au văzut de toate, s-au şi bronzat. Corina, fetița, era îmbujorată la față, a prins-o soarele.

A doua zi trebuiau să se întoarcă la Bucureşti. Tatăl meu era meşter la pregătit lactate când se făcea vremea de plecare spre Bucureşti. A legat la gură cu celofan vreo două borcane mari cu smântână. A pregătit şi câteva bucăți de brânză dulce, de vacă. S-a mai dus în beci, şi-a ales nişte cartofi frumoşi (barabule, cum li se zice în Bucovina) - netezi, unul şi unul - şi i-a pus în sacoşă.

Venise vremea despărțirii. Tata, mama au îmbrățişat pe rând pe Corina, nepoțica lor, pe Nuți şi pe Simona, aproape cu lacrimi în ochi.

- Să mai veniți pe la noi, la vară! O să vă ducem dorul!

- Venim noi, venim, bunicuță, nu fii supărată! zise Corina dând încă un pupic bunicii.

Simona a mai consumat şi ultimele poziții de pe film, făcând poze cu nemiluita motanului Murcik şi casei de pe munte a părinților.

Tata a ajutat la dus gențile grele chiar până la gara Moldovița. Cartofii, mai ales, atârnau greu. N-aveau încotro, în Bucureşti până şi cartofii se dobândeau la cozi grele. Şi ce răi erau!

Am ieşit în întâmpinarea fetelor la Gara de Nord. Trenul venise la timp. Iată, Corina, Simona, soția. Era să scriu că m-au luat la rost: nici tu BEEP, nici tu SMS (glumesc, atunci nu erau telefoane mobile atârnate la gâtul oricărui copil; se descurca lumea şi fără ele). În fine, odată familia recuperată, am ajuns acasă. De drum mult, de oboseală, ne-am decis să ne culcăm devreme, nu erau nici telenovele, nici talk-show-uri de văzut pe nu ştiu câte canale.

*

A doua zi, trezindu-ne, nu ştiu cum, soția a dat drumul la aparatul de radio, cât să auzim o veste năucitoare!

- Tu ai auzit ce s-a întâmplat? îmi zise panicată soția.

- Nu! Ce să aud?

- Au anunțat ăştia de la radio o mare nenorocire. Cică ar fi explodat o centrală atomică în Ucraina şi acum s-au răspândit radiații şi în România!...

- Cum aşa? Nu se poate!

Avea dreptate. Am auzit şi eu ştirea repetată la radio. Trebuia să plecăm la serviciu. Copilul era deja îmbrăcat de şcoală. Bătu la uşa noastră chiar atunci vecina Valy.

- Măi, oameni buni, ați auzit ce ştire groaznică au anunțat la radio?

- Da, am auzit! Ce ne facem? Au zis ăştia să nu ieşim din casă…

- Doamne fereşte! Cât o să stăm noi în casă?

Ne-am dus la serviciu. Copilul plecă la şcoală.

La întoarcere, seara, eram cât se poate de întristați. Aflasem mai multe. S-au dat instrucțiuni la radio şi la televizor să nu umble lumea cu capul descoperit, să nu bea lapte, cică vaca paşte iarba şi concentrează radiații în lapte, care mâncat afectează mai ales glanda tiroidă. S-au dat ordine să fie acoperite toate fântânile. Soției de-abia acum i-a picat fisa de ce toate fântânile de pe traseul CFR de la Vama, Suceava, Bacău erau acoperite, sigilate. Cică nici în pădure să nu meargă oamenii, nici vacile să nu pască iarba proaspătă. Toate erau radioactive. După câteva zile veniră ploile, au mai spălat praful radioactiv de pe iarbă, de pe copaci. Lumea a mai uitat de radiații. Praful radioactiv a intrat în pământ. În pământ!?...

După douăzeci de ani de la tragedia de la Cernobâl, un doctor din Bucureşti, ținând o conferință de sănătate, zicea:

- Toată lumea se vaietă: Ciornobâl-Ciornobâl! Dar ştiți că doar unu la suta dintre cancerele din țara noastră sunt cauzate de Cernobâl? Restul cazurilor sunt de la chimicalele nenorocite care au invadat viața noastră de toate zilele, începând cu legumele şi fructele date cu pesticide şi îngrăşăminte chimice, apoi conservanții din borcane şi preparate. Dar, în aceiaşi măsură, şi

datorită regimului de viaţă nesănătos, lipsit de mişcare. Apoi consumul de prea multe dulciuri, grăsimi, carne…

Revenim la seara când am venit acasă de la serviciu. Pe soţia au pobidit-o lacrimile. Cică ele n-au ştiut nimic şi s-au expus din plin la radiaţii. Şi când s-au plimbat pe deal, şi când au făcut plajă în aer liber, şi când au fost prin pădure. Şi au băut lapte proaspăt fără nicio grijă. Nu ştiau nimic de nenorocirea cu radiaţii. Dar nu de ea era tristă soţia, ci de Corina, fetiţa nevinovată. A încasat şi ea, sărăcuţa, radiaţii din plin. Jalea soţiei m-a scufundat într-o mare tristeţe şi pe mine. Copilul! Orice, dar nu copilul!

- Dar tu ai stat în aer liber, la Giurgiu? mă întrebă soţia.

- Da, am stat şi eu, eram la pescuit în plină zi însorită.

Tristeţe mare în casă. Toate ca toate, dar copilul! Ce va fi cu fetiţa? Toţi ne-am radiat, dar de ce şi ea?

Veni şi vecina Valy pe la noi. Tristă şi ea. Ce se va face cu fetele ei. Soţia pomenise de smântâna şi brânza adusă de la ţară. Orare n-or fi radioactive?

- Nu-mi mai vine să mănânc lactatele astea, zise soţia N-ai auzit ce-au spus la televizor, să evităm lactate? Mai bine le arunc…

- Ei, cum să le arunci! interveni vecina. Dacă vrei să arunci, mai bine dă-mi-le mie, le mănânc eu…

- Da… uite, se mai răzgândi soţia … îţi dau smântâna asta, fă ce vrei cu ea. Eu păstrez doar brânza asta mai veche… dinainte de radiaţii.

Se anunţă la televizor că la spitale s-au pus la dispoziţie pentru populaţie sare iodată şi tablete cu iodură de potasiu care protejează glanda tiroidă, cea mai expusă la pericolul radiaţiilor.

A treia zi, îşi face soţia timp să meargă la Spitalul Fundeni, la un control privind nivelul radiaţiilor la glanda tiroidă. S-a dus de dimineaţa, cu fetiţa, urmând să vin şi eu mai târziu. Eu, trebuia să merg la alimentară, să stau la cozi pentru pâine şi … lapte (laptele de Bucureşti nu era un pericol imediat, era de soia!)

În fine, venisem şi eu la spital s-o aştept pe soţia când va ieşi de la controlul medical. Cam după o oră, soţia ieşi de la doctor cu fetiţa. Erau cam vesele.

- Ei, cum a fost ? întreb eu. Ce-a zis doctorița?

- Doctorița, zice că nu e nimic grav, copilul n-are nimic la glandă.

Vestea asta m-a bucurat mai mult ca orice pe lumea asta. Corina, cu mânuțele ei firave m-a cuprins de după gât, bucuroasă, exclamând fericită:

- Tăticule, n-am nimic! Am scăpat! Aşa-i?

- Da, n-ai nimic, puiul meu! Ce mare e Domnul!

(în conformitate cu întâmplări autentice)

Kostea Kuzmenco

Recent am avut ocazia să-l aud vorbind pe Kostea Kuzmenco la o întrunire publică numeroasă. Un domn ca de 50 de ani, robust, plin de sănătate, cu chip frumos, păr şaten, glas blând, domol. Despre acest om, Kostea Kuzmenco, nu s-ar fi vorbit niciodată, întrucât nu i-ar fi adus celebritate nici originea părinților săi din Huşi, nici a soției sale născută în Basarabia, nici funcția sa de ofițer în armata Marii Uniuni Sovietice. În Uniunea Sovietică erau ofițeri câtă frunză şi iarbă. Deci, Kostea Kuzmenco era un om cu totul obişnuit, anonim, care-şi ducea traiul liniştit, împreună cu soția sa, pe pământul Ucrainei.

Notorietatea vine când nu te aştepți. În data de 26 aprilie 1986 era o zi frumoasă de primăvară, iarba răsărise verde peste tot, oile ieşiseră la păscut pe islazuri. Se făceau pregătiri intense pentru sărbătorirea zilelor de 1 şi 2 Mai. Unii îşi căutau undițele să meargă la pescuit. Alții plecaseră în excursii la munte. Nimeni nu presimțea ceva deosebit. Din Suedia, însă, nişte „copoi" electronici

au detectat un „miros” neplăcut în atmosferă. S-a declanşat o veste apocaliptică: apăruse pe cer un nor puternic de radiații. Vestul a fost alertat imediat. Autoritățile ruseşti erau deja alertate, în mare fierbere, au reacționat imediat. Dar nu s-au grăbit să dea un comunicat internațional în legătură cu explozia reactorului 4 de la Centrala atomo-electrică de la Cernobâl. Suedezii au scăpat ieftin. Vântul îşi schimbă direcția, întorcând norul radioactiv spre Ucraina, Rusia, România. Şi spre alte țări.

Autoritățile sovietice încă nu comunicaseră nimic, aşteptau să treacă zilele de sărbătoare de 1 şi 2 Mai. Dar la locul dezastrului de la Cernobâl era deja agitație mare. Kostea Kuzmenco primi ordin militar pe data de 28 aprilie să se urce în elicopter şi să plece la Cernobâl în calitate de coordonator al unei echipe de 66 de militari, cu rol de „lichidatori” ai dezastrului nuclear. Inițial, ordinul era pentru trei zile, dar şederea lor în acel loc sinistru s-a prelungit la 254 de zile. Nu toți au rezistat acolo 254 de zile, mulți s-au prăpădit doar după câteva zile.

Ce era acolo, la reactorul 4? Centrala atomo-electrica de la Cernobâl producea electricitate pe baza uraniului, electricitate care, în mare parte, era exportată în Vest, pe valută. Dar lacomii conducători sovietici au introdus nişte experimente suplimentare în cadrul exploatării centralei, fapt care a dus la declanşarea dezastrului. A fost o explozie de proporții. Nu s-a ajuns chiar la o explozie de tip “ciupercă”, dar nici mult nu mai era până acolo. Materiale nucleare, deşeuri, au fost aruncate la mari depărtări. Un incendiu uriaş, sinistru, a cuprins toată zona.

Sovieticii, apoi şi străinii, au mobilizat forțe masive să stingă incendiile, să lichideze dezastrul. Populația de pe o rază de zeci de kilometri din jur a fost evacuată. Mii de oameni, foarte mulți copii au murit. Unii n-au murit atunci, ci mai târziu. Alții au rămas cu infirmități pentru toată viața.

Echipa lui Kuzmenco nu era singură. Erau acolo mii de soldați care-şi dădeau viața pentru lichidarea dezastrului. Kostea Kuzmenco şi cei 66 de soldați coordonați de el, au fost desemnați să meargă pe linia întâi în iadul acelui reactor explodat. Misiunea

lor era să cureţe întâi zona de blocuri de grafit foarte radioactive. Cu mâinile goale luau blocurile de grafit, le puneau în nişte containere, care erau luate de elicoptere ce aşteptau deasupra, şi care duceau containerele undeva departe, să fie îngropate adânc în pământ. Kuzmenco şi oamenii lui ştiau şi nu prea ştiau ce înseamnă radiaţia. Vedeau doar cum unii camarazi de-ai lor cădeau fără vlagă. Unii chiar mureau repede prin infirmerii. Echipa lui se rărea. Seara, după ce se duceau la odihnă, nu puteau dezbrăca hainele de pe ei, hainele se lipeau de pielea plină de răni, de la căldura imensă din incinta reactorului. Li se spusese că vor sta doar trei zile, dar au fost uitaţi încă 254 de zile. Degajau materialele radioactive. Tăiau copacii şi-i îngropau adânc în pământ. Îngropau tot ce se putea îngropa.

Oamenii lui Kuzmenco dispăreau pe capete. Mulţi mureau în zonă, încă înainte de a fi duşi la spitale. Cei încă vii aveau feţele, mâinile, picioarele umflate de arsuri. Dinţii cădeau din gură, de-i puteai lua cu mâna.

După 254 de zile căzu de pe picioare şi Kuzmenco. A fost dus la spital. Era într-o stare foarte gravă. Medicii depuneau toate eforturile pentru a-i salva pe eroii ţării lor. Ce se putea face când iradierea oamenilor erau cu mult peste limita admisă, toate organele interne erau inflamate şi ei pierdeau mult sânge.

Soţiei lui Kuzmenco nu i s-a dat voie să vină să-l vadă la spital. In schimb, au venit părinţii de la ţară. Erau disperaţi de situaţia fiului lor.

Şansele de supravieţuire erau slabe. Kuzmenco pierdea masiv sânge. Doctorii îi înlocuiau continuu sângele, făceau tot ce se putea pentru a-l ţine în viaţă. Părinţii stăteau amândoi pe aproape. Se rugau neîncetat la Dumnezeu să le scape băiatul.

De două ori Kuzmenco a fost mort şi a înviat. Prima dată i s-a oprit inima timp de aproape două minute. Părinţii săi au fost scoşi din salon, undeva pe un balcon, ca să nu vadă ce se petrecea. Medicii, disperaţi, au recurs la toate mijloacele de care dispuneau. Ca prin minune, după două minute, ca urmare a unor electroşocuri, inima a început să funcţioneze din nou.

Efemeră salvare. Nu după mult timp, inima lui s-a oprit iar. Medicii îşi pierduseră speranţa că i-l mai pot salva. Inima lui nu mai bătea de aproape 3 minute. Corpul se învineţise, se înnegrise. Doctorii au tras un cearşaf alb peste el. Dar părinţii, care urmăreau evenimentele de la geam, de pe balcon, când au văzut cearşaful alb peste băiatul lor, au intrat disperaţi în salon implorându-i pe doctori să mai încerce încă odată repornirea inimii. Doctorii nu prea erau dispuşi să se întoarcă la proaspătul mort. Insistenţele disperate ale părinţilor, care făcuseră rugăciuni la capul lui atâta vreme, i-au determinat pe medici să mai facă o ultimă încercare. Au adus nişte instrumente speciale cu care i-au injectat nişte substanţe direct în inimă, ca să mai dilueze sângele. Apoi au decis să pună electro-stimulatorul la puterea maximă.

Minune! Încet de tot, apăru un puls slab al inimii. Şi de atunci pulsul lui nu s-a mai oprit nici până în ziua de azi! Minune de la Dumnezeu!

Necazurile lui Kuzmenco nu s-au încheiat atunci. El trăia mai mult prin spitale. Urma nişte tratamente costisitoare, dar statul nu se zgârcea pentru eroul lor. A fost dus la tratamente şi în străinătate, la Hamburg, unde i s-a făcut un transplant de măduvă. Doctorii de acolo au mărturisit că este o minune că acest om mai trăieşte. Cazul său devenise cunoscut în toată lumea.

Timp de vreo opt ani, îngrijindu-se mereu de sănătate pe la diferite spitale din lumii, a ajuns şi în Israel. Nu se putea ţine pe picioare, din cauza pierderilor de sânge. Doctorii de acolo erau foarte interesaţi de cazul lui. Dar, într-o zi, s-a dus la o biserică protestantă din acel oraş. I-a povestit toată istoria sa pastorului acelei biserici. Impresionat de situaţia dramatică a lui Kuzmenco, pastorul s-a hotărât să rostească o rugăciune pentru el. După două săptămâni de pregătire spirituală, în faţa unei biserici pline, pastorul rosti o rugăciune solemnă.

Minune! Din acea zi Kuzmenco s-a văzut perfect sănătos. Nu-l mai durea nimic. Până în ziua de azi. A redevenit om normal. L-am văzut şi eu, era un om cât se poate de sănătos. Chiar şi pastorul protestant din Israel a afirmat că după ce a rostit

rugăciunea, a simțit o putere trecând prin corpul său. Dovadă că Dumnezeu face minuni şi în zilele noastre.

În prezent Kostea Kuzmenco trăieşte în Ucraina, nu departe de Cernobâl. Împreună cu soția, fiica şi ginerele său. Au vândut toate proprietățile lor şi s-au angajat într-o acțiune de întrajutorare a copiilor cu handicap ca urmare a dezastrului de la Cernobâl.

A fost întrebat câți tovarăşi din echipa sa de 67 de „lichidatori" mai sunt în viață. Cu mare durere în suflet Kuzmenco a răspuns: Doar unul (adică numai el).

Această poveste ne-a spus-o în limba română, într-un discurs cât se poate de cursiv. Uneori îşi mai căuta cuvintele, dar se exprima foarte fluent. Trăise zeci de ani în Ucraina, aproape că uitase limba română. De doi ani, însă, şi-a amintit că părinții lui erau români. Şi-a propus să reînvețe limba română. Mărturisea că el se simte cu toată ființa lui puternic aparținând poporului roman. Omul nu-şi uită rădăcinile străbune!

(Relatare după fapte absolut reale)

Casa pădurarului

Viforul lovi din plin satul de munte. Zăpezile grele căzură în ultimele zile peste tot ce se putea vedea în acel sat izolat, de la capătul țării, aşezat ca un cuib între Obcinile Bucovinei. Dar pe țăranii de la munte nu-i sperie o nouă iarnă grea. Ei au mai văzut asemenea ierni nu odată în viața lor. După nelinişti de o zi, cel mult două, totul reintră în făgaşul obişnuit. Oamenii au înțeles că a venit vremea să se îmbrace mai gros, ca de omăt mare. Şi-au scos din magazii săniile, ca pentru vreme de zăpadă. Şi-au îndesat cuşmele de miel pe cap, şi-au pus pe spinare câte un cojoc de oaie, gros şi călduros. Nu după mult timp, luându-se cu munca, vor năduşi, îşi vor da jos cojoacele şi vor munci doar în flanele groase, țărăneşti, de lână, ca la munte.

Mai greu era însă pentru pădurarul satului. Acum, după ce căzură zăpezile, oamenii din sat văzură că zăpada s-a mai aşezat pe drum şi că e rost de adus lemne din pădure. Pădurarul Niculescu ştia că țăranii vor pleca prin păduri să taie buşteni de fag pentru foc. Ei, țăranii, ştiau şi ei bine că nu e voie de tăiat lemne din pădure dacă n-au bonuri de tăiere aprobate de la Ocolul Silvic. Dar ei tot mai încearcă, poate le-o merge, poate pădurarul nu-i vede, sau chiar dacă-i vede, speră să se tocmească cu el. Aşa că, plin de griji, pădurarul părăsi căsuța lui cea caldă şi frumoasă de la marginea satului, situată într-o poiană largă, şi plecă în control prin păduri, să-i prindă pe acei care au ieşit la furat lemne. Pentru a avea mai multă autoritate, şi pentru a se apăra în caz de atac din partea unor oameni răi, pădurarul şi-a luat cu el şi carabina de vânătoare, aşa, pentru orice eventualitate.

Drumul prin zăpezi era greu, cizmele intrau adânc în zăpada proaspătă, pufoasă. Trebuia să trudească din greu, să ajungă pe plaiurile pădurii. Stratul de zăpadă nu era mare, se putea umbla mai lesne. Dar nici nu intră bine în pădure, că şi găsi nişte urme de om, cal şi sanie plecate la tăiat lemne. Ciuli urechile, deoarece i se păru că aude tăieturi de topor. Părăsi cărarea cea comodă de pădure şi se afundă într-o râpă mai greu de coborât, până în apropierea locului de unde se auzeau tăieturile de topor. Păşind tiptil, se apropie mai mult de locul de unde veneau zgomotele. Iată, printre ramurile tufişului, începe să desluşească un cal înhămat, rumegând nişte fân, lângă o sanie de cărat lemne. Ceva mai la deal, zări doi ţărani care retezau de zor trunchiurile unor fagi uscaţi, pe care-l doborâră la pământ cu topoare. Lăsară însă nişte cioate înalte, cât omul de înalte, spaima pădurarilor, exact cum nu trebuia să se întâmple. Pădurarul urcă printre lăstărişul de fag, ceva mai sus, până ajunse chiar deasupra locului unde ţăranii îşi vedeau de îndeletnicirea lor.

- Hei, voi! Ce faceţi acolo?! răcni pădurarul.

Ţăranii s-au speriat de-a binelea, s-au întors, cu gurile căscate, spre locul de unde strigă pădurarul. Nu le venea a crede. Rămăseseră muţi. Nici să fugă n-ar fi reuşit, nu erau în stare.

- N-auziţi? De ce tăiaţi copacii în pădure?! Arătaţi-mi bonurile de la Ocol!...

Cei doi ţărani se uitară în jur, apoi cel mai în vârstă dintre ei îndrăzni să spună:

- N-avem bonuri de tăiere!...

- Cum? N-aveţi bonuri de tăiere? Atunci cum îndrăzniţi să furaţi lemn din pădure?!

Ţăranul mai vârstnic începu să-şi vină în fire. Răspunse:

- Dom' pădurar… vezi mata, iarnă grea, ne trebuie lemne.

- Înţeleg că vă trebuie lemne, dar de ce nu faceţi asta legal?

- Dom' pădurar!...

- Nimic! Nu discut! Veniţi mâine la canton, să vedem!

Pădurarul plecă. Plecară şi ţăranii, nu mai aveau curaj să-l înfrunte pe pădurar care mai avea şi arma asupra sa. Totuşi,

încărcară în grabă în sanie lemnele deja tăiate şi se făcură nevăzuți pe plai la vale, spre casă.

Pădurarul ştia ce-i aşteaptă pe țăranii a doua zi, când vor veni la el. Dar el nu plecă acasă atunci, mai avea o treabă de făcut. Trebuia să urce muntele până la poiana de la Dalna, să vadă cum stau proviziile de fân pentru cerbi şi căprioare din acea poiană de la marginea pădurii.

Pe culmea muntelui, vântul încă sufla cu putere, împrăştiind zăpada pufoasă de pe ramurile brazilor. Crivățul se înteți când el ajunsese în poiana de pe coama muntelui, aşa că îşi îndesă vârtos căciula pe cap. Porni vitejeşte prin zăpezile mari din poiană. Vedea peste tot urme de paşi de căprioare, care se hrăniseră din belşug dintr-o claie de fân, smotocită de sălbăticiuni, anume clădită acolo pentru cerbi şi căprioare. Alături era şi un jgheab de lemn în care sălbăticiunile îşi puteau duce botul să ajungă la un drob de sare. Curăță cu mâna jgheabul de zăpadă, ca să ajungă la drobul de sare. Apoi scrută în jur toate împrejurimile copleşite de zăpadă. Iată, în vale, sub umbra unor crengi de molizi, o pereche de cerbi se odihnea, adulmecând toate zgomotele din pădure şi din poiană.

Pădurarului i se părură toate bune şi la locul lor în poiană. Aşa că porni liniştit la vale. Trecând însă printr-o altă poiană, zări ceva ciudat. Lângă un şopron vechi erau nişte buruieni puse pe un acoperiş. Un vătui mic de căprioară, încercând să ajungă la buruieni, s-a încurcat prin nişte răzlogi ai unui gard de lângă peretele şopronului şi nu mai putea ieşi de acolo. Nici nu se mai zbătea, era epuizat.

Pădurarul veni aproape, să-l vadă. Atunci puiul începu să se zbată în disperare. Dar zbaterea aceea nu-i folosea la nimic, îl extenua şi mai mult. Vătuiul căzu într-o parte, vlăguit. Nu i-a fost greu pădurarului să pună mâna pe el, să-l prindă zdravăn în braţe şi să-l descâlcească dintre răzlogii în care se încurcase mica vietate a pădurii.

Pădurarul se văzu, deci, cu puiul de căprioară în braţe. Acesta încă mai încerca să se zbată, fără folos. Observă că un

picioruş îi este frânt, aşa că nu se mai punea problema să-l lase în zăpadă, să devină pradă sigură pentru fiarele din pădure. Luă puiul de căprioară cu el acasă. Drumul era greu. Puiul, vlăguit, se lăsă blând în brațele pădurarului, nu mai încerca nicio mişcare să scape. Era grăsuț, crescuse bine pe timp de vară.

Mergând greu prin zăpezi, după două ceasuri, pădurarul ajunse acasă, frânt de oboseală. Efortul lui merita, gândindu-se la bucuria copiilor săi când îl vor vedea aducând un copil al pădurii. Închipuiți-vă ce chiote de bucurie s-au auzit în casa pădurarului când copiii l-au văzut intrând în odaie cu un pui de căprioară în brațe. Cât ai bate din palme, în jurul vătuiului s-au adunat toți cei patru copii ai pădurarului: Ionică, Mihăiță, Mugurel şi Eliza.

- Tată! Ce surpriză ne-ai făcut, chiar de Moş Nicolae! Ce pui de căprioară frumos! exclamă Eliza, mezina familiei, repezindu-se să mângâie puiul.

- Măi copii, vătuiul este rănit!… Are un picioruş frânt! Trebuie să-l oblojim!...

Într-adevăr, toți cei ai casei, printre care veni şi Anuța, soția pădurarului, începură să se ocupe de pui. Au oblojit cum s-au priceput ei mai bine picioruşul. După aceea au încercat să-l hrănească. I-au pus lapte în farfurie, dar vătuiul nici nu s-a atins de el. Atunci i-a venit unuia în minte să-i aducă nişte otavă din podul grajdului. Puiul s-a mai înviorat, a început să ronțăie din otavă. Apoi a început să moțăie, s-a dus într-un colț de cameră şi s-a culcat pe podea, făcându-se ghemotoc.

- Hai să-l acoperim cu o blăniță! zise Eliza, preocupată total de puiul oaspete din casa lor.

Târziu de tot, cei ai casei s-au culcat, dar încă erau cu gândul la vătuiul care dormea suspinând uşor, în colțul ales de chiar el în odaie.

Cadoul de Crăciun

Zăpada acoperi de două zile, cât vedeai cu ochii, toate coamele munților cu nămeți mari de ninsoare, care, viscolite, troieniră cu totul gardurile şi cărările de pe creasta muntelui pe care se afla casa lui Mihai al lui Macovei. Acesta era un om vrednic, deşi nu prea bogat. Îi plăcea să țină în cea mai bună orânduială gospodăria sa, cu tot ce ținea de ea: vreo două vite mari, un viţel şi câteva oi. Dis de dimineață, se trezi, luă pe el surtucul cel de lână groasă, îşi trase vârtos căciula sură de miel pe urechi, apoi ieşi prin curte să hrănească animalele care deja aşteptau hrana de dimineață. Urcă pe stogul de fân proaspăt început de lângă casă, aruncă cu furca câteva pale de fân jos de pe claie, apoi coborî şi începu să care fân pentru animalele din grajd. Zăbovi mult cu această îndeletnicire aproape sfântă pentru un țăran de la munte, apoi intră în casă. Nu mult după aceea, stăpâna casei, Catrina, ieşi şi ea cu două căldări de apă încălzite, pe care le duse în grajd, să adape vitele. Se întoarse în casă, luă altă căldare, albă, cu care intră în grajd să mulgă cele două văcuțe. Se întoarse mulțumită în casă cu căldarea plină de lapte proaspăt, spumegând.

Aveau o fată, Măriuca, care, de mică ce era, era lăsată să doarmă în pace, pe săturate, în odaia cea mai încălzită, cu căpuşorul ei bălai pe o pernă mare, de puf de gâscă, şi acoperită cu o cergă mâțoasă, caldă, prea caldă, lăsând doar un picioruş în afară, neacoperit. Când intră mama ei cu căldarea cu lapte în odaie, simți, parcă, mirosul laptelui proaspăt, făcu ochişori mari, se ridică şezând pe pat, frecându-şi pleoapele.

- Mama, îmi faci turte? Mi-ai promis că-mi faci turte!

- Da, Măriuca, îți fac turte, ți-am promis de cu seară!

- Vreau chiar acum! Îmi faci?

- Da, puiul meu, îți fac! Dar mai aşteaptă să mănânce taică-tu, că pleacă în pădure!...

- Tati, de ce pleci în pădure? Mai bine stai cu noi în casă!

- Trebuie să plec. Nu ți-am promis să-ți aduc de Crăciun blăniță de jder pentru bundicica ta cea nouă, cadou de sărbători?

- Hi-Hi-Hi! Tăticule! Da, mi-ai promis! Şi pleci chiar azi în pădure să-mi aduci cadou?

- Da, uite, mănânc, mă îmbrac şi pornesc!

Trebuia să plece. După ce mâncă bine, se înfofoli în sumanul lui cel mare şi gri, îndesă bine căciula pe cap, îşi sărută odorul pe căpuşorul lui bălai, cu parfum ademenitor de copil, deschise uşa şi plecă. Măriuca îi făcu semn cu mânuța ei firavă, prin geam, văzându-l cum pleacă prin nămeți spre pădure.

Era trudă mare să răzbați prin nămeți cât gardul, în care te împotmoleai la fiecare pas, o aventură anevoioasă, peste puterile chiar şi a unui om trăit pe munte. Când se văzu pe creasta dinspre pădure, se porni un vânt năprasnic, ce începu să spulbere în trâmbă zăpezile bogate, acoperind orice urme de paşi de om, ori sanie, urme făcute doar cu câteva clipe mai înainte. Merse aşa, cu mare trudă, până răzbi înspre pădure. Aici era mai bine, viscolul era mai blând. Doar, când şi când, cădeau de pe brazi bucăți mari de zăpadă stârnite de furiile vântului ce îndoia vârfurile copacilor.

Nea Mihai umbla printre brazi, molizi şi fagi, rotind privirile în toate părțile. Ştia pentru ce venise - să caute vizuini de jder, trădate de urmele lăbuțelor lăsate prin zăpadă, care duceau drept spre bârlogul lor. Dar, ochii lui de gospodar căutau şi nişte trunchiuri uscate de fag, în speranța că acum, după ce căzu zăpada, va fi timpul cel mai potrivit să taie nişte lemne, să le aducă acasă năimind un cărăuş de prin vecini.

Şi ce frumos şi odihnitor era prin pădurea cea proaspăt încărcată cu multă zăpadă! Crengile brazilor şi a molizilor gemeau de covoare albe de omăt! Soarele, când şi când, răzbătea printre nori, făcând ca toate plăpumile de ninsoare să strălucească în

lumina albă, făcând verdele cetinii brazilor să răzbească cu greu printre cojoacele de zăpadă pufoasă.

Era bun cercetaş al urmelor jivinelor din sălbăticie. Ochii lui scrutau toate cotloanele pădurii, urmărind neobosite urmele de vietăți de prin zăpadă. Şi nu erau puține. Mai mici, mai mari. Uite, astea trebuie să fie de vulpe, astea de căprioară. Iată şi nişte urme de jder, imprimate o vreme prin zăpadă, apoi dispărând într-un brad întunecat. Ce credeți, e uşor să prinzi un jder? Urcă-te în brazi înalți după jder, în miez de iarnă, dacă poți!

Luase de acasă un sac cu care ştia să prindă un jder de îndată ce i s-ar fi ivit ocazia. Punea sacul la gura vizuinii, sperând să se pricopsească cu jivina în sac, care, cum ar fi de aşteptat, n-ar sta nicicum cuminte în sac, ar fi dat naştere la o bătălie în toată regulă.

Umblă mult prin pădure, cu zăpada de pe cetini scuturându-se pe capul şi pe umerii lui. Nu ar fi renunțat uşor, doară i-a promis copilului o bucurie de sărbători, şi nu vroia s-o dezamăgească. De aceea cutreiera hăurile pădurii în căutarea celei mai râvnite vietăți pentru blănița ei.

Iată, în sfârşit, zări pe partea cealaltă a pârâului ceva mijind în jurul unui brad. Încetini mersul şi se uită mirat într-acolo. Era exact o perechiuşă de jderi care îl zăriră şi s-au ascuns într-o scorbură.

- Aha! Deci aici eraţi, drăgălaşilor! Să vedeți ce guleraşe scot eu din voi pentru bundița lui Măriuca a mea!

Coborî în pârâu, urcă un pic de partea cealaltă, apoi scoase sacul de sub braț, îl desfăcu la gură şi se opri la poalele bradului. Se prinse vânjos de creanga cea mai de jos a vigurosului copac, apucă următoarele ramuri, şi, cu sacul pe umeri, urcă pas cu pas spre scorbură. Când ajunse în dreptul ei, desfăcu sacul la gură, îl potrivi la gura vizuinii, legă sacul cu sfoară de nişte ramuri, să nu cadă. Apoi rupse un ciot de lemn şi începu să bată viguros în trunchiul răsunător al bradului.

Jderii din scorbură, care până atunci se simțiră, poate, în siguranță în adâncul scorburii, acum auzind bătăile ritmice în copacul lor, le-a venit a frică, deodată au simțit că nu sunt în

siguranță. Atunci încercară să fugă din vizuină şi au nimerit drept în sac. Atât i-a trebuit omului, a strâns repede gura sacului în care se zbăteau cumplit două dihănii. Apoi a încercat să dezlege de zor sforile care țineau gura sacului legată de copac.

Nu se ştie cum, chiar când se căznea să dezlege sforile, cu o mană ținând gura sacului strâns, să nu fugă jderii, a simțit cum un picior i-a alunecat, celălalt l-a urmat, şi se văzu prăvălindu-se spre rădăcinile bradului. Când a ajuns jos, s-a lovit urât de tot de rădăcini groase, simțind cum i s-au zbrelit coastele şi cum i-a pârâit un picior. Iaca, s-a sfârşit totul, a dat de mare necaz!

Sacul căzu jos, dihăniile ieşiră din el şi se făcură nevăzute prin ramurile copacilor din jur. Iar omul a început să se vaiete de durere, căzut pe rădăcinile bradului. Zăpada rece ca gheața îi umpluse fata şi hainele. Dar nici nu mai simțea zăpada, doar capul îi vâjâia cumplit, iar durerile rănilor erau de neîndurat. Nici n-avea putere să mai strige. Şi-apoi, cine l-ar fi auzit în acea pustietate?

Cu chinuri cumplite reuşi să se târască de sub brad. Se rostogoli în pârâu, unde dădu de zăpadă multă şi rece, ca gheața. Un firicel de apă ce nu înghețase încă de tot curgea în vale, doar cât să-i ude hainele de pe el. Încă mai putea gândi, aşa că încercă să facă ceva să scape din pârâu. Se chinui greu de tot, până reuşi să urce un pic în afara viroagei. Cu ultimele puteri, a ajuns lângă un plai, pe care-l ştia bine.

Nu mai avea putere niciun strop. Simți corpul cum îi îngheață din cauza frigului pătrunzător al înserării şi din cauza hainelor ude de la apa din pârâu. În acea clipă îi veni în minte că nu va mai ajunge acasă. Va îngheța acolo, în mijlocul pădurii, neştiut de nimeni. Ca un vis, îi trecu prin închipuire imaginea copilului drag, al lui Măriuca cea bălaie şi zâmbitoare, care-l aştepta acasă cu atâta drag. Lacrimile îl podidiră. Deodată simți cum totul se învârte în jurul lui, apoi … nu mai ştiu nimic.

*

Soarta, însă, a fost îndurătoare cu el. Providența a făcut ca tocmai atunci pe plaiul de pădure unde zăcea nefericitul Mihai fără cunoştință din cauza înghețului, să treacă un om din sat, care urca ducând de căpăstru un cal trăgând o sanie goală, venind dintr-un cătun vecin, unde a fost să care nişte făn la cumnatul său. Nu-i veni a crede când văzu un om căzut nemişcat de-a lungul plaiului. Se apropie de el, îl întoarse într-o parte. Da, acum îl recunoscu, era Mihai al lui Macovei. Doară erau vecini de cătun. Văzu că trupul celui căzut încă mai era cald. Nu stătu mult pe gânduri, dezbrăcă cojocul său cel gros şi cald, înveli cu el pe cel înghețat, puse repede nişte crengi pe sanie, aşternu multă cetină de brad, apoi mână calul să urce cât putea de repede peste deal, spre casă. Nu trecu mult, şi-au ajuns la casa lui Macovei.

S-au speriat ai casei, adică nevasta lui Macovei şi firava Măriuca.

- Valelei! Vai de noi! Ce nenorocire s-a întâmplat?! se puse pe bocit femeia.

- Să-l ducem repede în casă! Era să înghețe în pădure! zise vecinul.

N-au stat mult pe gânduri, l-au dus în casă, l-au întins pe pat. Capul îi era greu, nu ştia nimic ce se întâmpla în jurul lui.

- Aduceți repede două căpățâni de varză, cu frunze mari, să-i oblojim mâinile şi picioarele degerate! dădu ordine vecinul, care ştia bine ce-i de făcut în asemenea împrejurări.

În fine, l-au îmbrăcat în cămaşă de casă, i-au înfăşurat şi legat picioarele în foi de varză murată, i-au legat cu atele piciorul rupt. Nea Mihai nu-şi revenea de loc. Ai casei erau disperați. Au stat la căpătâiul omului toată noaptea. Îl ascultau cum respiră adânc, spasmodic. Slavă Domnului, încă era în viață. Spre dimineață, nevasta trimise copilul la culcare. Cu toată grija pentru tăticul ei, copilul adormi pe loc. Se trezi cam spre amiază. S-a dus repede să-l privească pe tăticul ei. Îngenunche lângă patul lui, îl

mângâia cu gingăşie pe faţă şi pe creştet. Plângea. Avea remuşcări: de ce trebuia să-i ceară să plece în căutare de jderi pe o astfel de vreme cumplită? Privea cu îngrijorare chipul tăticului ei.

Se petrecu însă o minune: tatăl deschise un ochi, apoi pe celălalt. Văzu chipul copilului deasupra capului său. Ridică mâinile sale betege să mângâie faţa fetei. L-au podidit lacrimile. Îşi aminti cum, îngheţat în pădure, când a înţeles că nu mai poate urca plaiul spre casă, i-a trecut prin minte că nu va mai vedea vreodată copilul lui cel drag. Şi uite, acum era lângă el, îl mângâia cu mânuţele ei firave.

- Măriuca tatii! Îngeraşul meu!...

- Tăticul meu scump! Ştii ce tare ne-am speriat! Aşa-i, tati, că o să te faci bine?

- Da, copilul meu, îngeraşul meu!

Fata s-a dus în odaia cealaltă să-şi şteargă lacrimile. Zăbovi acolo o vreme, apoi apăru misterioasă în camera unde zăcea tatăl ei.

- Tati, asta e pentru tine, cadou de Crăciun!

- Ce mi-ai adus tu aici?

Când se uită mai bine, văzu în mâinile ei o figurină de lână albă de miel, un iepuraş alb şi arătos, cu urechi şi ochişori mari şi frumoşi.

- Când ai făcut tu jucăria asta?

- Ieri, tăticule! În timp ce erai plecat în pădure şi umblai după jderi! E cadoul meu pentru tine! Iar pentru mine cadoul cel mai mare eşti tu! Nu-mi trebuie alt cadou mai preţios!

Lăcomia de pământ

Poate că ați auzit vreodată o povestioară cutremurătoare, de mare tâlc, care spune că un oştean căruia un voievod, ca răsplată pentru o faptă de vitejie, i-a promis să-i dăruiască pământ mult, atâta cât poate să înconjoare, cu piciorul, într-o zi, de la răsăritul şi până la apusul soarelui. Şi cum, acel oştean, din lăcomie, a vrut să cuprindă cât mai mult pământ, alergă toată ziua fără hodină, iar când s-a întors seara la voievod, a căzut dându-şi duhul. Vă întrebați, oare, cum de a putut fi acel om atât de lacom, să-şi dea viața pentru pământ. Iată, vrem să reînviem amănuntele acestui fapt povestit din bătrâni.

Ziua începu cât se poate de minunată atunci când ostaşul a ales să facă drumeția de ocolire a promisei sale moşii. Soarele străluci blând printre cetinile brazilor. Oştenii încă dormitau în poiană, într-un liniştit popas de munte. Voinicul nostru se trezi încă dis de dimineață, îşi spălă obrazul cu apă rece de la izvorul de alături, îşi făcu câteva cruci largi, aşa cum învățase de la bunicii săi statornici în ale credinței pravoslavne. Înfulecă ceva în pripă de-ale gurii, bău apă din căuşul palmelor, apoi porni liniştit la drum.

La început păşea agale, fără grabă. Era hotărât să nu ia pământ prea mult. El şi tot neamul lui erau oameni nevoiaşi, învățați cu sărăcia, aveau pământ puțin, mai lucrau şi pe moşiile boierilor satului. Nu credea că are nevoie de cine ştie ce întinderi mari de pământ. Mergea alene, fluiera un cântecel, asculta meşteşugul din glasurile păsărilor din luminişuri, admira florile din largile poieni, nu se sătura să privească holdele de ovăz şi de secară de o parte şi alta drumului său.

Îşi făcea şi-şi refăcea socoteli cât pământ ar avea nevoie. Iată, atâta ar avea nevoie pentru el, iar atâta pentru copiii lui care ar putea să-i aibă în viitor. Hai să mai ia încă pe atâta pentru verii săi cei nevoiaşi. Nici după un ceas, i se păru că a ocolit pământ de ajuns. Chiar se gândea să facă un ocol larg, şi să se întoarcă, încât spre prânz să ajungă în tabăra unde îl aştepta voievodul cu oştenii săi. Dar când să dea curs acestui gând, iată, tocmai ajunsese în faţa unui sat cu holde minunate, cu păşuni verzi, păduri umbroase. Cum să nu ia în stăpânirea sa şi acel sat minunat, acum când avea ocazie atât de mare, când voievodul era aşa de mărinimos? Iuţi paşii, făcând un ocol larg satului celui minunat, alipindu-l la viitoarea lui moşioară. Nici nu înconjură acel sat, când văzu altul încă şi mai minunat. Cum să-l lase altora? Găsi un drum de ocolire şi pentru acesta. După încă o oră de alergat, începu să-şi facă socoteli cât de bogat este. Neam de neamul lui n-a fost nimeni aşa de bogat! Cât de mult se vor minuna verii săi când vor afla ce moşie a câştigat într-o singură zi. Cea mai mare parte le-o va dărui lor. Se mai gândi, oare cine ar fi mai bogat ca el în acel moment? Oare boierul Urmuzachi, cel care-i asuprea an de an, muncindu-i pe moşiile sale? Sau, poate, boierul Danilo, cel care avea moşie pe puțin douăzeci de sate, după cum auzi din bătrâni. Acum avea un miraculos prilej să devină cel mai bogat dintre boierii de care a auzit pe meleagurile acelea. Dar, pentru asta trebuia să fie harnic, acum, când avea o aşa grozavă ocazie!

Începu să alerge de-a binelea. Paşii lui treceau viguroşi pe ulițele satelor, ori prin vâlcele şi păduri. Într-un loc văzu, la marginea drumului, un căruț răsturnat în şanț şi pe nefericitul căruțaş care se ruga de el stăruitor să-l ajute să repună căruța pe drum. Dar el n-avea timp de asta. Altădată! Trecu şi pe lângă o biserică pravoslavnă unde preotul tocmai slujea la altar, deşi era miercurea, pesemne era vreun sfânt în ziua aceea. Oşteanul nostru, deşi era crescut într-o casă cu mulți copii nevoiaşi, era învățat de bunica, de mic copil, să se roage, să facă mătănii, ori decâteori era în preajma unor lucruri sfinte. Tare ar fi dorit el atunci să intre în acel schit, să se roage. Dar, acum nu avea timp de acest lucru,

trebuia să alerge înainte, cât mai mult. La schit va veni altădată, va veni să ofere multe daruri. Asta după ce va fi foarte bogat, poate cel mai bogat om din ținut!

Nu contenea să alerge. N-avea timp nici să-şi răcorească buzele, ori fața, la vreun izvor răcoros din cele care-l îmbiau la tot pasul. Parcă anume, îi ieşeau în cale alte şi alte sate, alte vâlcele, alte islazuri. Care mai de care mai minunate! Vâlcea după vâlcea, ogor după ogor, deal după deal, toate intrau sub stăpânirea sa. Era deja epuizat, dar merita osteneala.

Privi surprins spre cer. Nici nu-şi dădu seama că soarele trecu cu mult de miezul zilei. Şi, parcă făcându-i în ciudă, îi ieşiră în cale încă o mândrețe de sat, iar în spatele satului un eleşteu înconjurat de o magnifică pădure de stejari. Cum să le lase deoparte? Timp nu era deloc. Totuşi, se hotărâ să înconjoare şi acel sat, cu eleşteul, cu pădurea, cu tot. Dar pentru asta trebuia să alerge şi mai aprig. Ocoli satul, pădurea din zare, apoi o coti pe drumul de întoarcere. Ocolea cât mai larg, ca să cuprindă cât mai mult pământ. Nu-şi mai simțea picioarele, dar nu renunța la luptă.

Curând ajunsese într-o zonă de munte. Urcuşurile deveniră, dintr-odată, cumplit de grele, storcându-i sufletul de vlagă. Căzu la trecerea peste un pârâiaş de munte cu apă răcoritoare. Zăcu fără vlagă câteva clipe. Când îşi reveni, bău apă pe săturate, îşi spală şi obrajii cu apă rece de munte. Apoi reluă, în mare goană, cu nelinişte, drumul de întoarcere. Urcă un munte, coborî o vale, încă un munte, încă o vale. Puterile îl părăsiră iarăşi. Intră într-un desiş de pădure prin care reuşea să răzbată din greu. Soarele se îndrepta spre asfințit. Dacă nu se va întoarce până la apusul soarelui în tabără unde-l aştepta voievodul, va pierde tot ce câştigase în ziua aceea cu atâta trudă. O mare nelinişte îl cuprinsese. Se rătăci. Alerga bezmetic. Spaima îl storcea şi de ultima fărâmă de vlagă din trupul său. Simți că i se întunecă mintea, că nu mai e în stare să alerge. Nici nu ştia încotro să alerge.

Căzu în genunchi. Acum recunoscu că greşise. A fost prea lacom, n-a ştiut să se oprească la timp. Desigur, acum va pierde tot. Îşi împreună mâinile, implorând fierbinte, în rugă, ca Cel de Sus

să-l ierte, să nu ia în seamă nesăbuința sa. Va ajunge în tabără când va putea, a doua zi, poate. Nu-i mai trebuia nimic. De l-ar ierta voievodul pentru lăcomia sa.

După ce se rugă, răsuflă mai liniştit. Simți, încet-încet, cum îi revin puterile în trup şi picioare. Se uită în sus. Văzu vârful golaş al unui munte înalt, încă luminat de soare. Cu multă trudă urcă spre vârful acelui munte. Ajuns în vârf, dădu ocol privirilor pentru a se dumiri unde se află. Totul părea un pământ străin, necunoscut. Când şi ultimele speranțe îl părăsiră, văzu, ca o tresărire, în depărtare, o vale şi o poiană cunoscute. Era tocmai poiana unde îl aştepta voievodul. Chiar şi soarele mai avea ceva până să apună de tot.

Răsări în el nădejdea că încă nu e totul pierdut. Încă mai avea timp să alerge spre locul de sosire. Trebuia să alegre cât poate de tare. Porni ca vulturul la vale. Nu mai simțea oboseala, nici sufocarea. Ceața caldă îi aburea memoria. Picioarele, doar picioarele, singurele, îl mai duceau pe şleauri de munte spre poiana din zare.

Voievodul se afla în poiană, în mijlocul oştenilor săi. Încă îl mai aştepta pe oşteanul pornit să-şi înconjoare moşia. Slabă nădejde, însă, să-l mai vadă sosind. Soarele apunea în curând.

Dar, chiar atunci, când razele soarelui încă mai răzbăteau prin cetina brazilor, iată, pe plaiul dinspre pădure soseşte, împleticindu-se, un oştean, vizibil sufocat de trudă. Ajuns în dreptul voievodului, oşteanul se poticni şi căzu cu fața în țărână. Îşi dăduse sufletul!

Întreaga curte a voievodului fusese consternată de această întâmplare. Nu le venea a crede. Era un prilej de jale, voinicul era îndrăgit de toți, îl ştiau cât de destoinic era. Oare de ce şi-a dat sufletul pentru o moşie întinsă?

I-au făcut un mormânt, acolo, la marginea poienii. I-au împodobit mormântul cu cetini multe. În vârf i-au pus o cruce de lemn, după datină creştinească.

Ridicând glasul, voievodul rosti:

- Iată cum sfârşesc cei care nu ştiu să se oprească la timp din alergarea după avuție şi după fala deşartă a lumii!

Poveste cu veverițe

Vara, cea mai mare bucurie pentru Liliana era să vină în satul bunicilor, la căsuța cea micuță aşezată chiar în vecinătatea pădurii. Ea n-ar fi dat acel loc drag pentru niciun palat din lume, oricât de măreț şi lucitor ar fi. Acolo începea raiul pe pământ. Pădurea se înălța spre cer chiar de lângă livada din spatele căsuței. Vârfurile brazilor înalți păreau că ating cerul albastru. Acolo soarele după-amiezii se juca cu sclipirile razelor sale printre cetinile verzi, încălzind blând pajiştea verde-smarald din preajma gospodăriei.

Da, se mai întâmplau şi unele necazuri din cauza vecinătății cu pădurea, se mai trezeau de-ai casei cu câte o găină lipsă la apel, suspectată fiind vulpea, a cărei coadă, când şi când, putea fi văzută dispărând spre ogorul de cartofi. Sau aripile aspre ale unui uliu care mai fura câte o puicuță crescută chiar din curtea casei. Dar asemenea mici necazuri nu puteau umbri prea mult bucuria traiului tihnit la adăpostul brazilor pădurii: ograda bunicilor prospera de păsări de toate soiurile şi de toate culorile. Ogorul dădea rod din toate câte a lăsat bunul Dumnezeu pe lume: cartofi, castraveți, usturoi, straturi de ceapă, sfeclă, mazăre, coacăze şi câte şi mai câte. Mai aveau grijă bunicii de o văcuță dragă lor, cu care erau învățati de foarte mulți ani. Aveau şi două oițe care păşteau în preajma casei, cât era vara de lungă. Apă era din belşug, un izvor limpede şi cristalin era chiar lângă livadă. Şi cât de frumoase erau toate, cât timp bunicii erau sănătoşi, bucuroşi să-şi revadă nepoata venind la ei în fiecare vacanță.

De cum sosea în acest sat, în vacanța de vară, Liliana lua în stăpânire împrejurimile casei bunicilor. Se bucura de darurile naturii: iarba verde plină de flori multicolore, soarele care lumina întinderile pajiştilor, agrişele din grădină, tufele de căpşune. Dar, la fel de mult, îi plăcea să urce mai sus de casă, de unde se vedeau alte case de pe munte. De acolo, privea întinderea aceea tihnită de pajişti, cerul senin de deasupra, fluturii care zburau cu miile peste câmpul necosit. Începeau să răsară în mintea ei cele mai romantice gânduri, doruri îndepărtate. Casa, bunicii, oile, văcuța, erau lucruri reale, atât de dragi. Dar avea însă un dor de ceva nedefinit, de ceva magic venind din nemărginirea orizontului, o taină ce o îndemna să studieze acele lumini venite dinspre cer, menite să strălumineze spiritul ei de copil visător.

A remarcat ea, la două case mai încolo, nişte copii într-o grădină. Parcă erau o fetiță mică şi doi băieți, mai crescuți, cu capetele blonde, care tăiau buruieni pe ogor pentru a le duce la vite. Liliana ar fi vrut să se joace cu ei, dar ceva o reținea, parcă avea o sfială. Însă, înainte de a îndrăzni să se apropie de ei în cercetare, să vadă cine sunt, s-a gândit cum să facă să se dichisească mai bine, să lase o impresie cât mai bună, chiar de la prima vedere. Aşa că, începu pregătirile. Întâi şi întâi, trebuia să-şi spele rochița ei de vară, cea albastră, s-o pună la uscat pe o frânghie întinsă de bunica între un pom şi gardul dinspre curte. Aduse un lighean în mijlocul curții, turnă nişte apă rece în el, înmuie rochița şi adăugă ceva detergent. După ce o spălă bine, o clăti de două ori cu apă rece, apoi o puse la uscat, pe sfoară. I-a venit în minte să-şi scoată din păr şi cele două fundițe drăgălaşe, albastre, ca nişte fluturaşi, să le spele cu apă rece, apoi să le pună la uscat pe sfoară, în rând cu rochița.

Aşteptă vreo două ceasuri să se usuce rochița şi fundițele. Spera să se usuce încă înainte de seară, să aibă timp să treacă pe la copiii din vecini. Dar, între timp, o chemă bunica acasă s-o ajute la adunatul găinilor şi la hrănirea lor cu grăunțe, să le dea apă. Mai adusese şi vreo două vedre de apă proaspătă de la izvorul care era chiar ceva mai jos de casă, sub o salcie mare şi pletoasă.

Ieşi să vadă dacă i s-au uscat rochița şi fundițele. Când colo - vezi întâmplare – fundițele dispăruseră! O surpriză mai mare ca asta nici că se putea. Oare cine le-a luat?

Misterul dispariției lor n-ar fi fost lămurit niciodată dacă, a doua zi, n-ar fi văzut o veveriță săltând pe ramurile celui mai mare pom din fața casei. Ce drăgălaşă vietate! Coadă mare, stufoasă, ochi micuți, ageri, urechiuşe lungi, cu smoc de păr în vârful lor, lăbuțe mici din față, comice, cu care ținea alunele. O vedea sărind zglobie de pe o creangă pe alta, ținându-şi echilibrul cu ajutorul cozii. Trecu la marginea copacului, sări pe pământ, se cățără pe un gard, apoi dispăru în livadă. După două zile văzu iar veverița în livadă, avea multe preocupări. Vedea cum aduna mere mici şi uscate, ducându-le într-o scorbură. Va'să zică, acolo, în copacul acela are veverița căsuța ei! Încet, încet, presupunerea vagă deveni certitudine: veverița e cea care furase fundițele! Pentru a se lămuri de acest lucru luă o scară de la podul cu fân, o sprijini de copac, se sui cu o oarecare teamă în pom până a ajuns la scorbură. Apoi aruncă o privire înăuntru. Dar nu văzu nimic. Atunci a dus mâna în scorbura adâncă, până a dat de câte ceva ce probabil aparținea veveriței. Degetele ei atinseseră ceva mătăsos. Când a scos acel lucru afară, ce credeți că văzu? Era una din fundițele ei! A găsit-o apoi şi pe cealaltă, tot acolo. Deci veverița era hoața care o lăsase fără fundițe.

Coborî din pom, pe scară. Era bucuroasă că şi-a recuperat fundițele. Dar rămăsese cu gândul la veveriță. Oare cum o să reacționeze biata ființă, când va descoperi vizuina răscolită şi fundițele lipsă? Era curioasă să afle acest lucru. Şi atunci, s-a pus la pândă. După mai bine de un ceas, văzu veverița sărind din ramură în ramură, apropiindu-se de scorbură. Dar veverița păru că are presimțiri rele. Casa îi era răscolită. Intră în scorbură să caute ce-i era drag. Negăsind, ieşi de-acolo îmbufnată. Bătea nervoasă cu picioruşele, parcă blestemând hoții de la casa ei.

Liliana intuia perfect ce se petrecea în mintea veveriței. A început să-i pară rău că-i luase fundițele, la care biata vietate ținea atât de mult. Chiar a avut o noapte cu vise chinuite. A doua zi, de

dimineață, nici nu se trezi bine, nici nu se spală pe ochi, se duse în livadă, luă scara, o duse la pom, urcă câteva trepte până ajunsese la ramurile înalte şi legă fundițele de câte o crenguță, să fie bine văzute. Aşteptă nerăbdătoare să vadă ce va face veverița. Nu văzu însă nicio mişcare, aşa că, pierzând răbdarea, intră în casă, căci o chemă bunica la nişte turte cu lapte. N-avea însă stare în casă, ieşi iar în livadă să vadă ce s-a mai întâmplat. Când colo - o nouă surpriză! Fundițele nu mai erau la locul lor. Ba, a văzut unul chiar în gura veveriței care sălta zglobie printre crengile copacului. Se vedea că era veselă, după mulțimea de salturi zglobii pe care le făcea. Mai mult chiar, pe un alt pom, încă o veveriță sălta zglobie cu cealaltă fundiță în gură. Se părea că era o veselie generală. Merita să-ți sacrifici două fundițe ca să vezi cât de fericite erau veverițele. Mare pagubă n-a fost cu fundițele, pentru că, în duminica următoare s-a dus cu bunica prin târg şi şi-a luat altele noi.

Câteva zile încă a mai văzut veverițele defilând mândre, cu fundițele, săltând din creangă în creangă printre pomii din livadă. Veselia însă s-a sfârşit la un moment dat. Ce se întâmplase? Veverițele mai puteau fi văzute, pe una chiar o apucă o mare hărnicie, căci căra în vizuină tot ce găsea: coji de alune, mere mici, căzute pe jos, felurite ierburi. O mai văzu un timp şi pe cea cealaltă, care era cam greoaie, părând mai leneşă. Apoi n-a mai văzut-o deloc. Ştia că nu e bine să deranjeze cuibul lor, să vadă ce taine mai ascund ele. Dar curiozitatea era mare. Luă din nou scara, urcă în pom până la scorbură şi se uită înăuntru. Cuibul era însă întunecat. Băgă mâna în scorbură, încet, cu grijă, să nu strice nicio ordine din el. Când acolo, ce credeți? Degetele fine ale fetiței iarăşi au dat de ceva moale. Erau nişte ființe mici acolo, calde, pufoase. Ştia că mai mult nu e voie de umblat în cuib. Coborî din pom şi duse scara la loc. Înțelesese de ce era aşa de leneşă una dintre ele! Se pregătise să nască. Acum ştia sigur că le-au fost de folos fundițele acelea.

Să vedeți ce bucurie mare a avut fata după ce, într-o dimineață cu soare blând văzu pe crengile pomului din jurul

cuibului trei vietăţi mici de tot, care abia învăţau să se descurce printre ramuri. Ar fi stat şi o zi întreagă să se uite cât de jucăuşe erau micuţele veverițe. Cele mari nu mai puteau de hărnicie. Aveau acum trei guri de hrănit, nu era lucru de şagă. Le-a mai ajutat şi Liliana, aducându-le din casă câte ceva, mai ales miez de nucă, căci ştia că asta le place mult. Dar a descoperit că şi mai mult le plăceau feliuţele de măr uscat, rămase încă din anul trecut, din care bunica făcea compot.

În felul acesta, trecu vara. Liliana plecă la şcoală. A mai venit şi în alte vacanţe la bunici şi prima ei grijă era să vadă veverițele. Acum erau doar trei, părinţii şi cu un pui. Oare ce se întâmplase cu ceilalţi puişori?

Liliana a crescut, a devenit domnişoară, elevă de liceu. Când a revenit la bunici, a găsit pomul cu vizuina veverițelor tăiat. Era bătrân, găunos, nu mai producea mere, aşa i se explicase. Trunchiul copacului zăcea culcat lângă gard. S-a dus să-l vadă şi îi căută scorbura. Ce mai era în ea? Scoase dinăuntru o mulţime de coji de alune şi de surcele. Printre cele găsite, de data asta încâlcite rău de tot, se aflau şi cele două fundiţe. Încă aveau urme de culoare albastră în ele. Dar, veverițele, bietele de ele, ce s-a întâmplat cu ele? Unde-şi mai aveau acum cuibul? Lilianei i-au dat lacrimile. Odată cu plecarea veverițe-lor, se dusese şi o parte din duioasa ei copilărie!

Balada lui Nerun

O, Doamne, cum pot fi unii oameni atât de amărâți! N-ar fi trebuit să fie pe lume decât oameni fericiți, așa a vrut, de la început, bunul Dumnezeu, care a dat de toate omului pentru a fi fericit! Şi totuşi, atâția ajung să fie din cale afară de nefericiți şi nimeni nu poate să spună lămurit de ce anume se întâmplă așa!

Să vă spun o poveste cutremurătoare pe care, la rândul meu, şi eu am auzit-o din bătrâni.

A fost odată, demult, tare demult, o casă săracă în mijlocul unui sat sărac dar liniştit. Şi oamenii din acest sat îşi duceau zilele mai cu bine, mai cu rău, după cum era norocul fiecăruia şi după cum soarta îi dezmierda mai mult sau mai puțin. Dar soarta, de cele mai multe ori, şi-o făcea omul şi singur!

Şi, cum spuneam, în acea căsuță săracă de pe ulița satului trăiau doi frați care nu mai aveau părinți, rămăseseră de multă vreme singuri pe lume. Nu aveau nici vite multe, nici cai, nici alte orătănii în jurul casei. Fratele mai mare se ocupa de micul său ogor de lângă casă. Celălalt, deşi îşi ajuta fratele mai mare în toate treburile gospodăriei, avea totuşi în sufletul lui un mare dor. Vroia nespus de mult, cum nu-şi poate închipui cineva, să ajungă un pictor vestit în tot ținutul, nu numai în satul lor.

Aşa că, acest tânăr sărac de la țară era mai mult cu gândurile la tablouri, la pânze, la vopsele dintre cele bune şi la alte cele necesare îndeletnicirii de pictor.

Fratele cel mare îl înțelegea pe cel mai mic, şi făcea mai toate treburile din jurul gospodăriei. Ba mai lucra şi cu ziua pe la

bogătaşii din sat, pentru ceva bănişori, ajutându-şi fratele să-şi cumpere cele necesare pentru pictat tablouri.

Numele tânărului pictor tânăr era Nerun, aşa a fost botezat când s-a născut. Acesta nu irosea în van ocaziile vieții, aşa că, pe zi ce trecea, devenea un pictor din ce în ce mai iscusit şi mai harnic. Începuse să uimească lumea din sat cu talentul lui, primind pe bună dreptate multe laude.

Nenorocul lui era însă faptul că oamenii din acel sat erau nespus de săraci, încât n-aveau nici după ce să bea apă. Aşa că degeaba încerca pictorul nostru să-şi vândă pânzele sale, că nu prea avea cui. Cei bogați aveau destule lucruri de preț prin case, iar cei săraci doar se uitau la tablouri, apoi plecau oftând, neavând bani să cumpere nici măcar un singur tablou. Rar de tot se mai întâmpla ca cineva să-şi dorească un tablou. Se înțelege, Nerun nu primea mare lucru pe un tablou vândut. De abia îi ajungeau bănuții pentru pânze şi vopsele.

Dar el era pasionat de această muncă, în ciuda câştigului prea mic. Era fericit. Fratele mai mare era şi el fericit de realizările lui Nerun şi de aceea îl ajuta din tot sufletul.

*

Tânărul Nerun, simțitor, având un suflet ales şi foarte atent la tot ce se întâmplă pe lume, căuta să cunoască oamenii şi să-i prețuiască. Dar îi erau dragi şi pădurile, grădinile, florile. Iubea tot ce întâlnea prin păduri şi prin poienile satului. Pe lângă aceste calități de seamă, Cel de Sus l-a înzestrat şi cu un chip nespus de frumos. Era vesel, omenos, dispus să ajute sau să dea sfat oricui avea nevoie. Se înțelege, din acest motiv lumea îl îndrăgea, îl lăuda şi-l prețuia nespus de mult.

S-a întâmplat însă că, într-o zi, pe când el şedea pe o laviță undeva în mijlocul satului cu pânzele pictate întinse pentru a fi văzute de trecători, se afla în trecere prin acel loc o fată foarte frumoasă, însoțită de un om ce părea bogat, după ceea ce se vedea prin straiele sale pricopsite şi chimirul său lat şi împodobit cu

nestemate în care se întrezăreau, într-o pungă mare, o mulțime de bani. Nerun nu vânduse mai nimic în acea zi, dar văzând o fată așa de frumoasă care-i admira rezultatul creației sale, deveni dintr-odată bucuros, deși simți în suflet o mare sfială atunci când ochii lui întâlniră pe cei ai tinerei domnișoare. Omul cel bogat care o însoțea avu însă mai multă prezență de spirit şi o trase pe fată de mânecă pentru a se îndepărta mai repede de acel loc. Fata însă, încă se mai uita în urma sa, să mai vadă odată picturile acelea dar şi pe tânărul chipeş şi priceput care le-a făcut. Îi plăcu nespus de mult de el.

Frumoasa fată se numea Mona şi era unica nepoată a unui bogătaş care avea o moşie mare la marginea satului şi care era renumit pentru casele sale bogate, pentru turmele nenumărate de animale şi pentru caleaşca sa arătoasă. Se zicea că avea mulți bani, de nu le mai ştia numărul. Dar, de! Aşa cum se ştie! De ce are bogatul mai mult, ar vrea şi mai mult, niciodată nu-i ajunge cât are!

Din acea zi cele două inimi tinere se aprinseseră de mare dor. Nerun simțea întregul cer de deasupra capului că s-a vopsit dintr-odată în albastru! Iar Mona, în conacul unchiului său, ofta întruna, nu-i mai tihnea nimic, de dorul tânărului care-i cucerise inima, care era nespus de frumos şi care acolo, în mijlocul satului, o uimise cu pânzele sale pictate. Nu i se permitea să plece de una singură de acasă ca să se plimbe prin târg, iar din acest motiv necazul ei era şi mai mare.

Într-o zi, văzând că nu-i chip să reuşească să plece singură prin sat şi să-l întâlnească pe tânărul pictor, Mona chemă la ea o prietenă din vecini şi-i strecură în mână un petic de hârtie pe care să-l ducă tânărului pictor care vindea tablouri şi să-i spună că îi este tare dor de el!

Se înțelege, când Nerun primi scrisoare, dorurile din sufletul lui luară foc de-a binelea. A început să nu-i mai tihnească zilele de muncă, se gândea întruna numai şi numai la frumoasa Mona. Iar fata i-a mai trimis o scrisoare, în care îl ruga să vină, în jurul prânzului, prin preajma conacului, ca ea măcar să-l poată vedea un pic, chiar dacă de la distanță.

Şi astfel, cele două inimi tinere şi curate nu se mai săturau să se revadă, în fiecare zi, pe la amiază. Unchiul fetei încă nu bănuia nimic, deşi o vedea pe Mona îmbujorată la chip şi pierdută adânc în reverie. Bănuia ceva, dar încă nu avusese prilejul să se dumirească despre ce era vorba.

După câteva luni de astfel de suferințe dulci de dragoste, Mona se hotărî să iasă din casă cu orice preț, să se ducă singură, pe jos, fără caleaşcă, până în mijlocul satului ca să-l caute pe Nerun. Tânărul pictor se bucură nespus de mult când a văzut-o, cu chipul de înger. Îi arătă tot ce avea el mai frumos pe tarabă. Îi spuse ce planuri şi vise avea. Iar Monei îi plăcu şi aprecie cât se poate de mult toate acele visuri romantice ale lui. Şi nu-l mai slăbea pe Nerun din priviri.

Dar tocmai când tinerii erau mai fericiți, pe ulița satului apăru caleașca unchiului Monei. Când îşi văzu nepoata de vorbă cu pictorul cel sărac, deveni dintr-odată fioros din cale afară. O trase cu furie de mână şi-o luă acasă, cu forța. Îi porunci să nu mai plece niciodată în sat fără ştirea lui. Ținea mult la nepoata sa, dar nu vroia să piardă controlul asupra ei. Avar, ca orice om bogat care-şi făcuse averea cu multă trudă şi lăcomie, nu-şi putea imagina nici măcar o clipă că nepoata lui ar putea să-i devină soție unui sărăntoc al satului.

Într-o zi, Nerun, nemaisuportând să n-o vadă pe tânăra lui iubită după care se prăpădea în fiecare clipă de dor, îşi luă cu curaj inima în dinți şi porni spre casa unchiului ei bogat, cu gând ca să-i pețească nepoata. Intră bărbăteşte în curte, apoi pătrunse în casă cu un curaj nebun. Mona se bucură când îl văzu dar se şi înspăimântă. Zgripțuroiul de unchi avusese presimțiri rele. Se înțelege câtă furie l-a cuprins când Nerun, cu multă îndrăzneală şi fermitate, păşi şi se opri în fața lui, zicându-i:

- Prea cinstite boier, respectat de tot satul! Am venit în casa dumitale să cer bunăvoința inimii tale şi să faci fericiți doi tineri care se iubesc, să se unească pentru vecie printr-o creştinească cununie. De aceea, rogu-te, de vei binevoi, să îngădui să-mi

dai de soție pe prea frumoasa ta nepoată, Mona. Să nu laşi ca dorul să ne ardă de tot inimile noastre tinere şi înflăcărate!...

Auzind aceste vorbe, înstăritului unchi al Monei i se păru mai întâi că nu aude bine. Îi ceru lui Nerun să-i mai repete o dată ceea ce spusese mai înainte. Iar după ce Nerun terminase de spus pentru a doua oară tot ce avea pe suflet, zgripțuroiul începu să se roşească la față de mânie, să tremure din barbă şi din mâini, iar chipul său i se îndârji şi rosti:

- Aud eu bine? Tu îndrăzneşti să-mi ceri nepoata de soție?! Tu care n-ai nicio pâine la masa de seară? Auzi, să-mi ceară, nitam-nisam, nepoata mea de soție! Ce îndrăzneală! Nici să nu te gândeşti la aşa nerozie, tinere!

- Unchiule, îl imploră Mona, de ce eşti aşa de rău cu singura ta nepoată din casa ta, la care ştiu că ții aşa de mult? De ce nu vrei să înțelegi inimile a doi tineri care se iubesc?

Dar unchiul nu vroia să mai audă nimic. Pentru el discuția era încheiată. Cu furie mare în glas aruncă şi ultimele sale vorbe:

- Dacă eşti aşa de talentat cum zice lumea, du-te în lume şi câştigă bani mulți din ceea ce faci. Şi când vei veni la mine cu trei sute de galbeni de aur din cei zimțați, şi când te voi vedea că ai cirezi mari de vite, şi când vei avea casă mare şi arătoasă şi telegari la poartă, atunci să vii în casa mea să-mi peteşti nepoata! Până atunci n-am ce discuta cu tine! Pleacă! Şi aşa am pierdut timp destul vorbind degeaba!

Nerun se supără tare mult auzind asemenea vorbe spuse cu atâta răutate. O mai privi odată, lung şi cu drag, pe Mona, care se uita disperată în urma lui, şi părăsi casa bogătaşului.

Pus într-o asemenea situație imposibilă, Nerun se întristă nespus de mult. Ajunsese acasă epuizat, se aşeză în fața oglinzii şi începu să mediteze.

Se tot gândi ce ar putea să facă în zilele următoare ca să câştige mult bănet, să-l poată mulțumi pe avarul de unchi al Monei. Şi-a tot frământat astfel mintea o zi, o săptămână, o lună. Să facă atât bănet în satul lui, nici vorbă, nu avea cum. Trebuia să-şi încerce norocul în alte părți.

Aşa se face că, într-o zi, încă de dimineață, Nerun se pregăti de drum lung. Se trezi încă din zori, îşi pregăti haine curate, pânzele cele bune şi cutia cu vopsele.

Fratele său se trezi şi el, căută undeva după icoane şi scoase la iveală câteva părăluțe pe care i le dădu lui Nerun pentru drum. Apoi, cei doi frați se îmbrățişară, iar Nerun plecă la drum lung.

Însă, abia făcuse câțiva paşi, că îşi dădu seama că nu putea să plece fără s-o revadă, măcar pentru o clipă, pe fata de care era îndrăgostit din toată ființa sa. De aceea, se furişă până în fața casei ei, se uită spre geamurile camerei în care trebuia să se afle Mona şi aşteptă să apară şi să o vadă.

Mona chiar avu o presimțire că Nerun ar fi putut să fie pe aproape. Şi cum în acea dimineață nu prea avu somn, prăpădindu-se de dorul lui Nerun, ieşi la fereastră. Când îl văzu în fața grădinii, Mona pe dată ieşi afară din casă, străbătu în fugă drumul spre portiță, nespus de bucuroasă de sosirea iubitului ei drag. Acesta sări peste poartă, o îmbrățişă şi-i zise:

- Mona mea, îngerul meu drag! A venit timpul să plec din sat pentru ceva vreme, să încerc să câştig ceva bani, ca să-i aduc dovada unchiului tău. Poate aşa se va învoi să ne lase să trăim împreună. Îți jur credință veşnică! Nu te voi uita, orice s-ar întâmpla!...

Mona s-a cutremurat de hotărârea lui Nerun. Îl sărută cu foc, îl îmbrățişă, apoi îi zise:

- Dacă trebuie să pleci, Cel de Sus fie cu tine! Eu te voi aştepta cu drag! Nu te voi uita oricât de mult timp, orice s-ar întâmpla. Mergi, dragul meu Nerun, dar nu întârzia prea mult!...

Şi tinerii s-au despărțit abia după o ultimă şi lungă îmbrățişare. Plecă Nerun să-şi caute norocul în alte părți. Dar înainte de a părăsi satul, se abătu un pic pe la un stareț care trăia singur într-un schit prăpădit de la marginea satului, vrând să-i ceară sfat cu privire la hotărârea de a pleca în lume să câştige bani ca să-şi recupereze iubita. Starețul l-a primit cu bunăvoință şi, după ce i-a ascultat păsul, îi dădu următoarea povață:

- Mergi, fiule, mergi încrezător în lume! Du-te la oraş, luptă-te cu greutăţile vieţii, ascultă-ţi îndemnul inimii tale!... Aşa îţi vei trăi viaţa cu tihnă!... Să trudeşti cât te ţin puterile, dar mereu cinstit!... Şi dacă ţii mult la ţelul tău din viaţă, să ştii că-l vei dobândi!...

Nerun îi mulţumi cu adâncă recunoştinţă pentru părinteasca îndrumare şi porni chiar atunci la drum. N-avea cu el decât lădiţa cu culorile, câteva pânze şi ceva merinde. Se tot gândea să ajungă degrabă la oraş, să-şi găsească un acoperiş sub care să doarmă, apoi să poată picta undeva în tihnă tablourile sale.

*

Iată că strălucitul oraş se arătă în zare. Nerun nu mai fusese niciodată într-un oraş aşa de mare, cu turle de biserici atât de măreţe, cu case arătoase, cu mai multe caturi, care pe deasupra aveau şi balcoane... Case cu curţi impunătoare, cu împrejmuiri de fier, cu grădini mari şi alei frumos pietruite! Cupeuri arătoase trase la porţile curţilor boiereşti! Totul părea frumos şi promiţător la prima vedere. Cei mai mulţi oameni erau îmbrăcaţi în straie bune. Căruţele de negustori care se îndreptau spre târg erau pline de mărfuri alese.

Tinerii păşeau cu voioşie pe bulevardele largi şi pietruite ale oraşului. Nerun se opri şi privi visător de pe o laviţă din faţa unei biserici la lumea cea nouă şi fericită din jurul lui.

Din păcate, această fericire a primelor clipe se termină foarte repede. Se apropia seara iar el trebuia să se gândească la un adăpost pentru noapte. Mai avea ceva bănuţi în buzunar, cei de la fratele său, aşa că în prima seară găsi un adăpost la un han. Dar, chiar şi la han, plata doar pentru o singură noapte depăşea toate socotelile sale făcute pe drum. Trebuia deci ca a doua zi să se apuce neapărat de treabă, doar pentru asta a şi venit.

Prin urmare, a doua zi, încă devreme dimineaţa, Nerun găsi o laviţă potrivită în apropiere de intrarea în târg, şi-şi întinse pânzele pe care el le socotea cele mai frumoase. Altele rămâneau

strânse în sul. Uimirea îl copleşi, însă, pe Nerun degrabă, căci văzu cum trecătorii, deşi se uitau cu interes la pânzele sale, niciunul nu se hotăra să cumpere măcar o pânză de la el.

Văzând că seara se apropia şi el încă nu vânduse nimic, îl apucară grijile. Veni iarăşi noaptea, poate cumva prea devreme. El mai avea ceva parale pentru încă o singură noapte ca să doarmă la han. Dar, după aceea, oare ce va face?

Hotărât lucru, treburile nu mergeau în direcția în care-şi imaginase. De aceea, a doua zi, încercă să coboare prețul tablourilor sale. Coborî prețul chiar sub jumătate. Dar nici aşa, nimeni nu cumpără vreun tablou de-al său. Vându doar unul, cel mai mic, pentru care primi mai nimic, doar cât îi trebuia să-şi procure ceva de mâncare. Nu-şi imagina de ce lumea aceea de la oraş nu cumpăra tablouri de la el. Această nouă situație îi frământă mintea neîncetat, şi nici nu mai putea dormi de grijă. Dimineața se trezi cu capul tulbure.

După încă vreo câteva zile petrecute în acelaşi mod Nerun ajunsese la capătul puterilor. Era nedormit, căci acum dormea pe o laviță, de mâncat abia mai reuşea să-şi cumpere câte ceva. Era deprimat din cale-afară. Cum va putea el să strângă atâta avere din munca lui, dacă abia câştiga câteva părăluțe care nu-i ajungeau nici pentru mâncare?

Cum stătea el aşa deprimat, îngândurat şi cu mintea dusă, iată, pe ulița care venea dinspre nişte case amărâte, apăru o cerşetoare, bătrână şi slabă care, poticnindu-se, se opri aproape de lavița pe care şedea Nerun. Aceasta, cu nişte ochi ageri, remarcă de îndată pe bietul băiat cu pânzele întinse alături. Dintr-o privire, văzându-l mâhnit, se lămuri cu cine are de-a face şi despre ce era vorba. Se apropie de el, ca de o victimă sigură, cuprinzându-l cu priviri lacome. Îşi pieptănă părul încâlcit cu ghearele degetelor ei uscățive şi negre, tremurânde, îşi drese glasul şi începu un descântec în fața tânărului:

- Ahou, diavole bătrân, care pe oameni eşti stăpân!... Dispari curând din calea mea până nu te-oi descânta!... Iar tu, băiete, ce stai aşa de doborât de gânduri!... Mai bine ai face să-ți vii

în fire şi să zvârli babei colea un ban... că n-o să fie degeaba!... Dă un ban aici la baba, nu fii zgârcit!...

Nerun n-avea nicio bună dispoziție să-i facă babei asemenea hatâr în acel moment. Disperat cum era o îmbrânci pe cotoroanța de lângă el. Baba se dădu un pas înapoi, se împiedică şi căzu în colb. Însă, vitejeşte, nu se lăsă cu una cu două, se ridică dârză de jos şi-şi reveni, legându-se iarăşi, şi mai hotărâtă, de Nerun.

- Ce-ai, băiete, eşti nebun? De ce îmbrânceşti o bătrână slabă şi cu mâinile tremurânde? Mai bine ai da un ban babei... colea... să am pentru un colț de pâine!...

Nerun n-avea deloc chef de prea multe târguieli cu urâta de cerşetoare, aşa că, venindu-şi oarecum în fire, luă la întâmplare o pânză din sul şi i-l azvârli babei în brațe, zicându-i:

- Ia, babo, ăst tablou şi pleacă degrabă de lângă mine! Sunt trist, n-am nici eu niciun ban!... Hai, ia pânza asta şi pleacă!...

Baba se lumină la față, începu să se zgâiască cu încântare la tablou, să-l pipăie cu degetele ei negre, apoi îi zise lui Nerun:

- Tinere răpus de jale, ce-mi ieşişi acum în cale, care mi-ai dăruit tabloul acesta neprețuit!... Nu vreau să-ți rămân pe veci datoare, aşa că pot să-ți dau o îndrumare, de vrei să câştigi parale multe din meşteşugul tău!... Iaca, te duci la marginea acestui oraş, pe o uliță pe care o ştiu eu... acolo unde locuieşte o boieroaică foarte bogată, care are case mari şi este nemăritată. Dacă îi avea ceva noroc, acolo este rost să câştigi o avere de bănet!... Acuma baba pleacă, iar tu să nu întârzii... te du degrabă pe ulițele astea până vei vedea un conac nou, cel mai arătos de la margine de târg...

Şi baba plecă, privind din când în când voioasă la tabloul primit de la bietul tânăr.

Nerun, privind lung în urma ei, nu ştia ce să creadă. De bună seamă, baba ar fi putut să aibă dreptate. Ca să reuşească ceva în viață trebuia să-şi încerce norocul. După încă un ceas de chibzuință Nerun se hotărî să urmeze sfatul babei, căci, oricum, nu avea ce pierde. N-a trebuit să caute prea mult pe ulițele acelea pe care i le indicase cerşetoarea. Găsi repede conacul cel nou şi impu-

nător, care arăta exact aşa cum i-l descrisese baba. Iată, aici trebuie să locuiască boieroaica cea bogată. Admiră cu încântare conacul cel strălucind de nou ce era şi se tot gândi cum să facă să îndrăznească şi să intre în curte, ca să întrebe de stăpâna acestuia.

*

Nerun nici nu-şi putea crede sieşi de curajul său când se hotărî să intre în curtea cea mare boierească, aşa, nitam-nisam. Doar ce deschise o poartă şi se trezi în curte, stârnind o hărmălaie de câini care hălăduiau în ceată în jurul casei. Zarva puse în alertă şi slugile casei care ieşiră să vadă pricina. Când îl zăriră pe Nerun în curte, intrat fără ca cineva să-i fi dat voie, s-au supărat tare mult, mai să-l ia la bătaie. Una dintre slugile conacului veni la el, îl luă de mânecă şi-l împinse spre poartă, zvârlindu-l afară din curte şi pregătindu-se să încuie poarta. Dar tocmai atunci apăru boieroaica în cerdacul larg al casei, să vadă pricina acelei gălăgii din curtea sa. Apucă să-l vadă pe Nerun alungat dincolo de poartă. Văzându-l însă tânăr, curățel şi chipeş, îi veni în minte să-l cheme îndărăt. Era curioasă să vadă cu ce treburi intrase tânărul acela în curtea ei.

Nerun n-avu încotro, se întoarse din uliță, intră pentru a doua oară în curtea plină de câini şi de slugi, dar de data asta cu ceva mai mult curaj. Degrabă stăpâna conacului îl întrebă cu ce treburi venise la ea. Când auzi că tânărul e pictor şi că are la subsuori un sul cu mai multe pânze, îi porunci acestuia să intre în cerdac, să-i întindă toate pânzele şi să le vadă pe îndelete.

Tot uitându-se la picturi, boieroaica îşi dădu seama că băiatul, în ciuda tinereții sale, e talentat, şi că pânzele sale sunt destul de reuşite. Aşa că, se hotărî pe loc să-i cumpere toate pânzele care le avea. Pentru asta îl chemă chiar în iatacul ei.

Nerun rămase uimit de măreția conacului din în care intrase. Se tot holba la tavanele cele înalte ale saloanelor prin care trecea şi nu-şi putea crede ochilor, la ce înălțimi zidiră meşterii acele minunate ornamente de pe tavan. Boieroaica îi mai zise o dată că-i cumpără toate pânzele. În acest scop îl invită într-o

cameră, descuie şi scoase ceva dintr-un cufăr şi-i arătă o mulțime de bănet dintr-un săculeț. Numai zloți de aur şi argint, dintre cei zimțați. Dar ea se grăbi să încuie cufărul la loc, apoi ieşiră din camera aceea. Boieroaica îi zise:

- Văd că eşti un băiat de ispravă, eşti iscusit şi harnic. Îmi place. Uite care va fi tocmeala noastră. Nu-ți voi plăti chiar de îndată pânzele pe care ți le-am luat, ci mai târziu. Palatul boieresc în care locuiesc acum este nou şi întins. Mai sunt multe camere goale, fără zugrăveli şi fără tablouri. Vreau să ne învoim să-mi faci toată casa plină de picturi şi zugrăveli iscusite, să arate ca în poveşti. Şi-ți voi plăti toată truda la sfârşit, când totul va fi gata. Te învoieşti?

- Cum să nu!... Sunt cât se poate de bucuros de norocul care a dat peste mine!...

- Aşa, deci, ne-am învoit! Îmi zugrăveşti tot palatul, apoi plătesc toată lucrarea ta şi pleci om bogat de la mine!

Fără prea multă vorbă Nerun se şi apucă de lucru. Lucra din zori ți până se lăsa noaptea. Zugrăvi cu peisaje minunate saloanele de la intrare. Realiză şi tablouri minunate pentru fiecare cameră, luate la rând. Saloanele cele mai mari le lăsă pentru zugrăvit la sfârşit, ca să aibă timp să-şi imagineze cele mai frumoase scene. La început lucra cu migală, de frică să nu greşească ceva care s-o supere pe stăpână. Dar, mai apoi, toate decurgeau cât se poate de firesc. Tot ce făcea era pe placul stăpânii. Chiar şi ea venea cu câte şi mai câte scorneli ale imaginației sale pentru ceea ce trebuia sau urma să fie pictat. Nerun se trudea să fie grijuliu, atent, trebuia să transforme fantasmele din mintea stăpânei sale în capodopere de artă.

Se înțelege, văzându-l aşa de priceput, boieroaica îşi spori pretențiile în privința realizării tablourilor. Acum totul trebuia să fie măreț. Totul trebuia să impresioneze încă de la prima vedere. Nerun era nespus de voios că putea să-i îndeplinească toate dorințele acesteia. Îşi tot făcea socoteli, în minte, imaginându-şi banii cei mulți care urma să-i primească la sfârşit de la stăpâna conacului.

Dar, de la o vreme, când cele mai multe dintre saloanele mari ale conacului erau deja zugrăvite şi după ce tânărul aşternu o bogăție de tablouri pe care le aranjă în saloanele cele mari pentru oaspeți, boieroaica - nemăritată, încă tânără şi frumoasă - începu să-l îndrăgească pe Nerun. Căuta mai tot timpul să-i fie prin preajmă, să-i dea mereu sfaturi, să-i mai ceară câte ceva, ba una, ba alta. Iar ochii ei începură să lucească ori de câte ori se uitau țintă la tânărul chipeş.

Nerun observă aceste porniri în purtarea boieroaicei şi începu să se îngrijoreze. La început se prefăcu că nu-şi dă seama de intențiile sale. Nerun chiar îşi dorea să încheie cât mai repede lucrările pe care le mai avea de făcut prin conac, apoi să-şi ceară plata şi să plece acasă, în satul său. Căci doară acolo îl aştepta, cu atâta dor şi dragoste, frumoasa sa Mona, căreia îi jurase credință veşnică şi-i dăruise inima.

Într-o zi căută un prilej să-i aducă la cunoştință stăpânei că el a cam terminat ce era mai important de făcut la conacul ei şi că acum ar vrea să fie plătit. Această veste nu-i pică deloc bine boieroaicei, care intră numaidecât în panică. Nu-şi putea imagina de ce tânărul era aşa de neliniştit, de ce vroia plata muncii lui aşa de repede şi de ce se grăbea să plece.

Într-o altă zi, stăpâna conacului se opri drept în fața lui Nerun mărturisindu-i că îi este foarte drag şi că şi-ar dori să se mărite cu el, cu toate că ştie că el este un băiat sărac. La auzul acestei veşti Nerun se cutremură de-a binelea. Nu s-ar fi gândit măcar o clipă la aşa ceva. Fără să se codească prea mult, îi zise stăpânei sale, pe de-a dreptul:

- Mulțumesc, stăpână, pentru gândurile tale bune! Dar nu pot accepta să mă însor cu tine. Am jurat credință veşnică alteia şi nu-mi pot călca jurământul, orice s-ar întâmpla!

Stăpâna simți că i se clatină picioarele la auzul acestei veşti. Nu-şi putea imagina că este refuzată de un sărăntoc. Pe fața ei apăru dintr-odată mânia. Dar se trezi repede din amorțeală. În sine îşi zise că nu-l va plăti pe Nerun până ce acesta nu va face totul după vrerea ei. Doară banii erau la ea şi ea era stăpână în acel

conac! De aceea, din ziua aceea, începu să se poarte mai aspru cu Nerun. Îl mustra mai des, uneori chiar fără rost. Îl întorcea de la capăt cu lucrările deja făcute. Făcea orice să-l poată ține la nesfârșit sub stăpânirea ei. Doar-doar să-l mai vadă prin preajma ei, de drag ce-i era. Şi poate, cu timpul, spera ea, Nerun va ceda, va face după cum vroia ea!

Nerun deveni şi mai îngrijorat. În satul lui îl aştepta credincioasa sa Mona. Iar el muncea aici, la stăpâna aceasta hapsână, care mai şi pusese ochii pe el şi nici gând să-i răsplătească munca. Începu s-o urască. Ea deveni principala piedică în realizarea fericirii lui. Ba, se mai întâmplă ca, într-o zi, pe la poarta castelului să apară un negustor bogat, pe care boieroaica îl invită în casă, să-i arate toate minunățiile pe care priceputul Nerun le realiză sub comanda ei. Negustorul rămase cu gura căscată. Când îl întrebă pe Nerun din ce loc de lume veni, negustorul se bucură să afle că Nerun este dintr-un sat pe care el îl cunoaşte bine, pe unde el fusese de multe ori. Dar negustorul plecă.

Nerun, însă, rămase fără stare. Vroia să plece definitiv, să părăsească conacul acela. În mintea lui socotea dacă banii pe care i-ar da boieroaica îi vor fi de ajuns. Când găsi un nou prilej să-i amintească stăpânei că îşi vrea plata ca să plece, boieroaica se înfurie de-a binelea. Nu vroia să-l scape pe Nerun din mână cu una cu două. Inventă tot felul de lucruri de făcut, doar să-l mai țină legat o vreme.

Nerun însă îşi pierdu orice răbdare. Începu să-şi croiască un plan de a-şi recupera banii cuveniți, chiar de-ar fi să şi-i ia cu forța, şi să plece. De bună seama, cu vorba bună nu va reuşi să facă nimic. La judecător, de asemenea, nu avea speranță să câştige ceva, toată dreptatea era de partea celor bogați. Altceva nu mai ştia ce să facă. Situația îl aduse aproape de disperare. Dar nici să se întoarcă în sat fără nicio lețcaie, după atâta muncă, iarăşi nu-i convenea, ar fi pierdut-o pentru totdeauna pe draga lui Mona.

Gândurile lui întunecate îl munceau zi şi noapte. Îi răsări în minte cufărul cel plin cu bani al boieroaicei. Gândul că i-ar putea lua cu forța de acolo, odată sădit în mintea lui, tot creştea şi creştea,

până ce i-a întunecat cu totul judecata. Îşi făcuse un plan monstruos: va fura pur şi simplu banii care i se cuveneau din cufărul acela!

Zis şi făcut! Într-o noapte sinistră, pe când toată casa dormea iar afară era o negură întunecoasă şi vreme de ploaie, Nerun se ridică din pat, căută în sertar o daltă potrivită, apoi se strecură afară în grădină. Acolo, cu dalta, desfăcu încuietorile ferestrei de dinafara camerei unde se afla cufărul cu banii, pătrunse pe geam înăuntru, umblă tiptil prin camera ştiută bine de el şi căută cufărul, îi desfăcu legăturile cu aceeaşi daltă, puse mâna pe săculeţul cel doldora de bani, deşertă cam o jumătate din ei înapoi în cufăr, îşi puse săculeţul în sân, încuie cufărul la loc ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat şi se făcu nevăzut afară pe geam. Nici câinii, nici slugile nu bănuiau măcar că se întâmplă ceva necurat prin conac la vremea aceea.

Ajuns în grădină, sări peste poartă, iar când se văzu în stradă, o luă la fugă de spaimă că slugile s-ar putea trezi putând găsi geamul desfăcut şi ar porni în urmărirea lui. Când se văzu la marginea oraşului, în drum spre satul său, se mai linişti. O luă totuşi pe cărări mai neumblate, pe drumuri mai întortocheate, pentru a-şi ascunde cât mai adânc urmele.

*

În timp ce Nerun era încă în simbria boieroaicei cele hapsâne şi nerecunoscătoare, prin satul unde trăise Nerun, trecu un negustor bogat cu un car mare plin de lucruri frumoase şi de preţ. Deşi rar, acesta obişnuia să treacă prin fiecare sat, vindea duminica prin târguri, sau poposea pe la porţile bogătaşilor pe care îi ştia dornici să-i vadă şi să-i cumpere mărfurile lui ispititoare. Aşa se face că negustorul ajunsese într-o zi şi la unchiul cel bogat al Monei. Unchiul îl ştia mai de mult pe negustor, nu era prima dată când acesta trecea pe la casa lui să-i vândă câte ceva. Şi negustorul acesta, nefiind prea bătrân şi cunoscându-l bine pe unchiul Monei, mai în glumă, mai în serios, îndrăzni să-i ceară mâna nepoatei sale,

vrând să se căsătorească cu ea. Dacă acest târg nu se făcuse mai demult, era datorită faptului că Mona se simțea prea tânără şi nu se gândea deloc la măritiş. Şi nici negustorul nu se hotăra să-i dea unchiului fetei atâta bănet şi atâtea bogății pe care acesta le ceruse, în lăcomia sa fără de margini. În sfârşit, la urma urmei, negustorul ar fi dat oricât, îi plăcea nespus de mult fata şi ar fi vrut-o cu orice preț.

De data asta însă, după ce negustorul înşiră toate bogățiile sale spre vânzare şi după ce unchiul se hotărî să cumpere câteva lucruri folositoare, veni iar vorba de măritişul nepoatei sale.

Fata, numai ce auzi asemenea vorbe, se înfurie şi începu să vocifereze prin casă, apoi ieşi din odaie trântind uşa. Negustorul încruntă din sprâncene la aşa scenă. Dar nu asta era problema cea mare, important era să se înțeleagă la preț cu unchiul acesteia.

Fata intră iar cu zgomot mare în cameră, luă o carte de citit de pe masă şi se duse îmbufnată în altă odaie. Unchiul, neavând ce face, se apucă să-i explice negustorului că el cam bănuieşte de ce fata lui nu vrea să audă de măritiş. Că Mona e îndrăgostită de un băiat, numit Nerun, un pictor vestit, plecat în oraş să câştige bani şi să-şi facă avere şi casă.

Auzind aceste vorbe, negustorului i se limpeziră pe loc lucrurile. Tocmai îşi aduse aminte de pictorul pe care-l întâlnise în oraş, când vizitase casa boieroaicei unde văzuse minunile săvârşite de pictorul acela. Abia acum înțelesese că fata era îndrăgostită de acel tânăr! Simți că îl apucă gelozia, şi turbă de furie. Şi cum nu era învățat să rămână mult timp dator celor care-l înfuriau, se gândi de zor la o răzbunare.

Şi iată, răzbunarea îi apăru îndată în mintea lui vicleană, căci născoci o poveste otrăvitoare, plină de minciuni, pe care se gândi s-o spună unchiului de față cu Mona.

Unchiul se duse după nepoata sa în odaia unde ea citea, o aduse aproape cu forța să asiste la discuția cu negustorul. Când o văzu iar în cameră, negustorul scoase un rânjet schimonosit şi începu să toarne, cu viclenie, povestea lui mincinoasă:

- Frumoasa mea fată!... Auzisem că suspini după un tânăr sărăntoc plecat în lume să facă parale din pictură. Dar, trebuie să ştii că l-am văzut pe pictorul tău drag în oraş, pictând conacul unei boieroaice frumoase şi nemăritate. Şi am văzut cum boieroaica rotea ochii după el, la fiecare pas. Iar el îi răspundea cu surâsuri delicate şi cu ocheade. Ea venea la el, îl săruta şi-l îmbrăţişa cu foc, iar el murea de plăcere în braţele ei.

Când am plecat de la conac am aflat că boieroaica s-a hotărât ca la toamnă să se mărite cu el, cu tânărul pictor de care nu se putea lipsi nicicum. Iar tânărul îi era foarte recunoscător, nu-i ieşea din voie şi era bucuros să se însoare cu ea!...

Auzind aceste veşti grele Mona se tulbură pe loc şi se îngrozi. O apucă tremurul mâinilor, izbucni într-un plâns nepotolit. Se prăbuşi pe un scaun şi se tângui jalnic, cu multă amărăciune. Negustorul, văzându-şi răzbunarea cât de bine funcţionează, îşi salută gazdele şi părăsi conacul.

Mona rămăsese sfâşiată de durere. Striga, blestema, arunca lucrurile prin casă, în timp ce unchiul ei nu ştia cum s-o mai potolească. Apoi fata începu să-l urască pe Nerun, despre care tocmai aflase lucruri cutremurătoare. Îşi blestema soarta, urla şi strica toate lucrurile de prin preajmă.

Noaptea care urmă a fost un iad în casă. Unchiul nu reuşea s-o liniştească nicicum. Chiar se gândea să cheme o femeie să-i descânte nepoata. Fata nu dormi toată noaptea, bocea întruna, blestema, pe boieroaica aceea, pe Nerun, chiar şi ziua în care s-a născut!

În zilele care urmară, lucrurile nu s-au îmbunătăţit cu nimic. Mona, cea atât de cuminte şi liniştită, devenise parcă turbată. Noaptea o apuca delirul, ceea ce l-a îngrijorat tare pe unchiul ei. Mai ales că fata nu dădea niciun semn de revenire. Se vedea clar că povestea aceea nenorocită o distrusese şi-i întunecase mintea…

*

În acest timp Nerun, după ce alergă multă vreme în drumul său de întoarcere spre satul natal, după ce se asigură că slugile boieroaicei nu mai aveau cum să-l ajungă din urmă, se aşeză, obosit, pe un butuc la o margine de pădure, şi începu să socotească gologanii pe care îi sustrase din cufărul boieroaicei. Nu avea niciun fel de remuşcare pentru fapta săvârşită.

Socotea că erau banii munciți de el, promişi de atâta vreme, dar pe care avara boieroaică nu mai vroia nici în ruptul capului să-i mai dea. Ia să vedem, îşi zise el, cum voi folosi banii. Numără trei sute de galbeni din cei mari şi-i puse deoparte pentru unchiul Monei. Mai numără o altă grămadă de bani, zicându-şi: "Asta-i pentru casa noastră cea mare şi frumoasă!". Şi, din ce-i mai rămăsese era de-ajuns să-şi poată cumpăra o cireadă de vite şi poate şi o caleaşcă cu telegari, ca-n basme!

Era fericit. Aştepta să ajungă în satul său, să se ducă de îndată la unchiul Monei, s-o pețească iarăşi, de data asta având tot ce ar fi putut pretinde avarul ei unchi. Se gândea cu duioşie în suflet la nunta sa cu Mona, care trebuia să fie o nuntă ca în poveşti!

Porni din nou, voios, la drum. Peste numai trei zile ajunsese în sat. Deşi era încă în zori de zi, se duse întins la casa Monei. Privi spre geamurile întunecate ale casei. Nicio lumină prin casă. Atunci gândi că e mai bine să se ducă mai întâi acasă la el, la căsuța părintească, unde îl putea regăsi pe fratele său mai mare.

Ciocăni uşor la geam. Fratele se trezi şi scrută spre fereastră să vadă cine era. Când îl văzu pe Nerun îi descuie de îndată uşa şi-l cuprinse în brațe. Frații se îmbrățişară cu dragoste, nu se văzură de multă vreme!

*

După ce Nerun se ospătă, cei doi frații începură să-şi povestească câte-n lună şi-n stele, toate câte s-au mai întâmplat

între timp. Dar Nerun deja observase că fratele său e cam posac, că are sprâncenele cam încruntate şi că e morocănos. Atunci îl întrebă de-a dreptul:

- Ce e cu tine, frățioare? Te văd întunecat la față! Oare nu-ți pare bine că m-am întors acasă? Spune-mi, ce gânduri te-apasă?...

Fratele său oftă îndelung, ar fi vrut să spună ceva. Nu ştia de unde să înceapă.

În cele din urmă îi povesti toată întâmplarea cea tristă de la casa Monei. Îi descrisese ce auzise despre scornirea pe care mârşavul negustor o născocise despre el, Nerun. Îi povesti cât de tare a lovit-o povestea aceea de trădare pe credincioasa sa Mona. Îi mai povesti şi faptul că fata părea că şi-a ieşit din minți după această tristă poveste.

Nerun n-a mai putut răbda să asculte până la capăt groaznica întâmplare. S-a ridicat ca din arc şi a pornit iute ca săgeata spre casa Monei. Vroia să afle, chiar de la fața locului, întregul adevăr.

Nu i-a trebuit mult să ajungă la casa ei. Sări în grădină şi se duse drept spre geamul de la camera unde ştia că doarme fata. Nu stătu mult pe gânduri şi bătu în geam. Mona avea somnul chinuit şi nu i-a trebuit mult să se trezească şi să sară iute la geam să vadă cine-i acolo.

Când îl zări pe tânăr, dintr-odată mintea ei începu să clocotească de furie. Deschisese cu zgomot geamul, doar ca să-l blesteme:

- De ce-ai mai venit, trădătorule!... Ce mai cauți la casa mea? Mi-ai jurat credință veşnică, ca apoi să mă trădezi! Du-te de aici! Du-te în iad, focul să te ardă! Mi-ai distrus sufletul şi viața! Piei din fața mea, pentru totdeauna! Du-te la boieroaica ta!...

Înecată de furie, trânti furioasă geamul care se făcu țăndări. Apoi începu să urle, să răstoarne şi să strice toate lucrurile de prin casă.

Nerun, văzând aşa blestem căzut ca din cer, nu mai ştiu ce să facă. Plecă din fața geamului, merse câteva case mai încolo şi se

prăbuşi pe o piatră de pe uliță. Un plâns deznădăjduit îl cuprinse. A plâns cum n-a mai plâns în viața sa, de atâta durere.

Nimic şi nimeni nu-l mai putea opri din jalea de care fusese cuprins. A plâns aşa vreo câteva ceasuri amare, până ce lacrimile i-au secat. Se ridică şi privi spre casa Monei. Şi ce zări? Casa era toată în flăcări! Pălălăile mari invadaseră întreaga casă pe sub streşini. Îngrozit, Nerun nu stătu mult pe gânduri şi se repezi într-acolo. Dar, ce mai putea să facă? Cum s-o salveze pe Mona? Năvăli în curte sărind peste garduri, zgâlțâind uşile de la intrare până descuie una din ele. Alergă prin fum pe holul lung până ajunsese la camera unde ar fi trebuit să fie Mona.

Era întuneric peste tot, numai flăcările din jur mai luminau, era mult fum înecăcios. Flăcările dogoreau prin tavan. Deschise uşa de la cameră şi o căută pe Mona, mai întâi pe pat, apoi prin dulapuri, pe sub masă, pe sub scaune, peste tot. Nu mai putea rezista acolo, se îneca de fum, iar flăcările dogoreau cu putere. În sfârşit, o găsi pe Mona, căzută pe podea şi leşinată, într-un colț al camerei. Cu ultimele puteri o luă în brațe şi porni spre geam. Era geamul cel spart mai devreme, Nerun însă îl deschise de tot şi sări cu Mona în brațe peste el, în grădină. În urma lor tavanele casei s-au prăbuşit, unul după altul, doborâte de focul puternic.

Nerun reuşi să găsească poarta pe care putea ieşi din curte. Cu Mona în brațe ieşi în drum. Fata era leşinată, înghițise mult fum, în timp ce Nerun era cuprins de o cumplită spaimă pentru că abia îi mai auzea răsuflarea. După ceva vreme, în aerul răcoros de pe drum Mona deschise ochii şi-l văzu pe Nerun. Îl strânse tare în brațe, la piept, şi-i zise:

- Nerun, de-ai şti cât de mult te-am iubit şi te-am aşteptat!... De ce oare trebuie să mor pentru asta?

Şi într-adevăr, după ce Nerun o strânse şi mai tare la pieptul lui, frumoasa Mona îşi încetă răsuflarea şi închisese ochii pentru totdeauna.

În acelaşi incendiu pierise şi unchiul fetei.

*

Vă închipuiți câtă jale şi câte zile de zbucium au urmat pentru nenorocitul de Nerun! Câțiva vecini din sat au sărit să-l ajute, să-i facă o înmormântare creştinească tinerei Mona, cea prea devreme dusă pe lumea cealaltă. Au chemat şi un preot dintr-un sat vecin şi s-a vegheat ca totul să se facă după datina creştinească.

Nerun însă era sfâşiat. Nimeni nu-l mai putea îndupleca cu nimic ca să-şi vină în fire. Pentru el, rostul pe lumea aceasta s-a sfârşit atunci. Nu l-a mai putut convinge nimeni, dintre cei de prin acele locuri, dintre cei care-l cunoşteau sau i-au cunoscut povestea, să se liniştească, să redevină om la locul şi la casa lui.

Ca să încerce să uite de nenorocirea sa, Nerun a hotărât să părăsească definitiv satul şi să plece în lumea largă. După ce a mai trecut odată pe la mormântul Monei şi şi-a luat adio, şi-a pus merinde într-o traistă, şi-a îmbrățişat fratele şi a plecat la drum lung.

Când puterile i-au slăbit de oboseala mersului, s-a oprit pe malul unei ape, s-a întins pe iarbă şi a adormit ca un om trudit care alergase toată ziua. Somnul i-a fost însă zbuciumat, plin de coşmaruri şi de aduceri aminte.

Când s-a trezit, a descoperit în sânul său punga aceea cu galbeni, de care uitase cu totul în zilele acelea de mare zbucium. Se uită lung la ea, cu dispreț şi ură, apoi îi făcu vânt în apă. Punga cu galbeni a căzut cu zgomot în spumoasa apă agitată şi s-a scufundat iute în adâncuri, precum o piatră grea.

Nerun rosti, cu un glas pe care abia şi-l mai recunoştea:

- Piei, pungă, piază rea!... La ce te-aş mai purta cu mine acum?!... La ce mi-ai mai putea folosi acum, după ce mi-ai ucis ce am avut mai drag? Blestemată fii, cu zloții tăi, cu tot! Eu voi pleca în lume unde voi vedea cu ochii! Şi voi munci precum cel mai sărac om din lume! Să nu mai aud niciodată nici de zloți, nici de trai bogat şi neomenesc!...

Cuprins

UNCHEŞUL IACOB 7
TATA ŞI ALBINELE 13
ŞCRIBLEAC 17
LA VRĂJITOARE 23
ILIA POLEC 26
IUŢMAN 30
LA STÂNA LUI MORALCIUC 33
SFINŢIREA COZONACILOR 37
AVEREA MOŞULUI 40
DUMITRU A LUI LOBA 44
HASIUC - MAESTRU DE PARCHET 46
ZMEURARII 49
URSOAICA 53
LA MERIŞOARE 54
PĂSTRĂVUL MEU 57
SHEFFEL 60
ANDRICI 62
ANGHEL 65
DISTRACŢIE PE ROŢI 72
CU ŞCOALA LA PLANTAŢIE 75
DAMOC ŞI CAP MOALE 78
DOUĂ SĂPTĂMÂNI LA FABRICĂ 80
DODIC 82
SERBAREA LICEULUI MILITAR LA MOLDOVIŢA 86
CUM SĂ CREŞTI ÎN OCHII SOCRULUI 88
SUFLET DE PROFESOR 92
MAMA 96
ALTE POVESTIRI 101
LINIŞTEA DE CERNOBÂL 101
KOSTEA KUZMENCO 111
CASA PĂDURARULUI 116
CADOUL DE CRĂCIUN 120
LĂCOMIA DE PĂMÂNT 126
POVESTE CU VEVERIŢE 130
BALADA LUI NERUN 135

De acelaşi autor:

Adoris şi Kromia
roman, Editura InfoRapArt, Galați, 2010

Puterea razei albastre
roman/povestiri, Editura InfoRapArt, Galați, 2010

Eternele visări
povestiri, Editura InfoRapArt, Galați, 2010

Grandoarea Chinei
note de călătorie, Editura InfoRapArt, Galați, 2010

Amintiri din epoca „Felix" a calculatoarelor româneşti
coautor: Petre Rău,
eseu, Editura InfoRapArt, Galați, 2010

În antologii:

Noaptea curcubeielor lungi - volum colectiv de proză, Editura InfoRapArt, Galați, 2010

Simfonia cuvintelor - volum colectiv de poezie şi proză, Editura InfoRapArt, Galați, 2010

Mozaic literar - volum colectiv de poezie şi proză, Editura InfoRapArt, Galați, 2011